

LXVI. urtea
1.900 zenbakia
2,90 euro

Boikot mundiala petrolioaren jabeei

ARGIA

Interneteko komunikabideak **ORDAINTZEKO PREST GAUDE?**

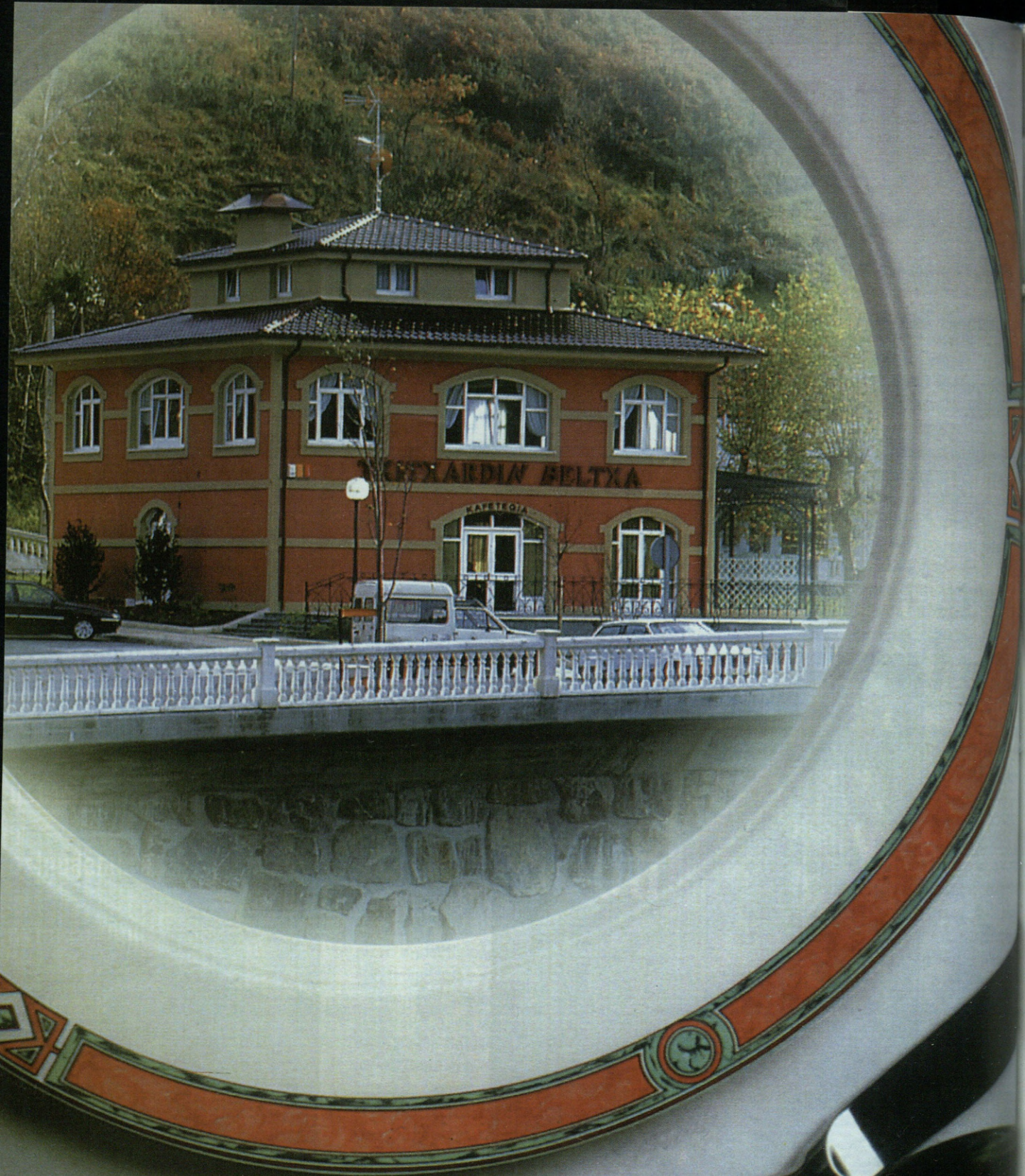
maiatzeko
larrun

Jose Luis Zaldua
ATZEGIko lehendakaria

«Protagonistari
ahotsa lapurtzen
diogu»

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea,
☎ 37 03 04
20160 Lasarte-O

pertsonaia

- **Jose Luis Zaldua: "Protagonistari ahotsa lapurtzen diogu"** 4
ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA** 10
• **Nork konpontzen du hau? JULEN ZABALO** 11
• **Telebistari begira baina... EDORTA ARANA** 12
• **Ikatza, mikatza, kiratsa, latza.** 13
XABIER MENDIGUREN
• **Luparekin: Itxuraz (.) hasteko.** 14
ARANTXA ITURBE
• **Txandan: Minak. AINGERU EPALTZA** 15
• **Hiruko txikian: Bat. JOXE MARI OSTOLAZA** 15
• **Oihartzunak** 16

erdiko kaiera

- **Francisco de Larrakoetxea: "Operak OLBEn lanean gabiltzan guztiok txoratuta gauzka"** 17
LORE AGIRREZABAL
• **Sortzaileen elkarteak elkarri mokoka.** 22
JON GARAÑO
• **Jantzi berriak josiz, trapu zaharrak erantzi.** 25
AINARA GURRUTXAGA
• **Ezpalak: IZASKUN JAUREGI** 28
• **Argitalpenak: Jose María Setién galdezka.** 30
PILAR IPARRAGIRRE
• **Gartxot: ASISKO URMENETA, MARKO ARMSPACH,** 32
JOKIN LARREA
• **Denbora-pasak** 34
• **Ihesi: Urkabustaiz. IÑIGO TXINTXURRETA** 36
• **Makina bat kontu: GARBIÑE UBEDA, JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA** 40
• **Ikuskizunaren agenda: MAYI TOLOSA** 42

gaiak

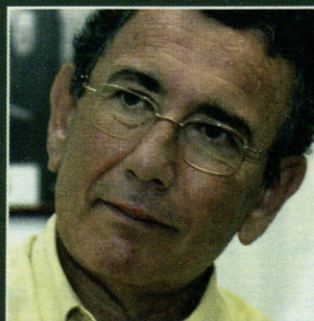
- **Etorkinak eta txikienak eskola publikoaren teila-tupean. MARIA GONZALEZ** 43

termometroa

- **Ezohiko hauteskundeek koordinada politikoak alda ditzateke. MIKEL ASURMENDI** 48
• **Toni Mollá: "Etorkizuneko erronka hizkuntzen erabilera 'modernizatzea' da".** 50
KIKE AMONARRIZ
• **Net hurbil: Boikot mundialak petrolioaren jabeai.** 54
PELLO ZUBIRIA
• **Bero-beroan** 56

azkena

- **Leporia. JOSE IGNAZIO ANSORENA** 58

Jose Luis Zaldua

Beasaindarrak zortzi urte zituela jaio zen anaia txikia. Down sindromea zuen mutikoak. Zalduak medikuntza ikasiko zuela erabaki zuen, anaiaren gertaerari erantzuten bat eman asmoz. Ez da sendagile, baina Atzegiko (adimen urritasuna dutenen elkarte) lehendakaria da 1999az geroztik. 4

OLBEk
50
urte

Francisco de Larrakoetxea

1994tik da Operaren Lagunen Bilboko Elkarteko presidente. Oraindik operaz maite-minduta jarraitzen duela azaldu digu elkarriketan. 17

LUPAREKIN

14

Itxuraz (.) hasteko

Arantxa Iturbe

NET HURBIL

Boikot mundialak petrolioaren jabeai

Munduko petrolioaren kontrolatzen duten Shell enpresa eta Esso/Exxon/Mobil talde erraldoiaren aurkako kanpaina mundu guztian hedatzen ari da. Lurraren beroketaren kontrako neurriei etengabe oztupoak jartzea salatzen dute. 46

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Amonarriz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Edume Urruzmendi. Bezeroen harrera: Olatz Kortá. Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Lioarte. Argazkiak: Alberto Eloseggi. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943.371545. Faxak: 943.373403 (erredakzioa), 943.361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559476000. Faxa: 559476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948.222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Iparr Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko parteidea da.

Jose Luis Zaldúa

Atzegiko lehendakaria

Adimen urritasuna duten pertsonen aldeko elkarte da Atzegi. "Kalean ere etxean bezala" da aurtengo kanpainaren lema, eta lehendakariari behintzat antzematen zaio serio ekin diola helburu horri. Ez da erraza Jose Luis etxean harrapatzea, aldiro Espainiako Estatuko punta batetik hitz egiten zigun mugikorretik, han kongresua eta hemen bilerak. Hankak Euskal Herrian jarri dituen orduko "bere hitza lapurtu" nahi izan diogu gure grabagailuan. Kalearen konkistan pauso handiak eman ditu Atzegi elkarteak 43 urteotan, eta egun bere boluntarioak, partaideak eta bazkideak milaka dira. Jendetza horrek bere inguruan eragin uhinak zabaltzea da kontua, "olio mantxa efektua" egitea, alegia, eta Zaldúa kapitainak dioenez, "galipottaren adinakoa izan bedi"!

ESTITXU EIZAGIRRE
IXIAR EIZAGIRRE

Argazkiak: Alberto Elozegi

«Protagonistari ahotsa lapurtzen diogu»

Atzegi elkartean, 1973an sartu zinen. Zerk eramane zintuen Atzegira?

Zortzi urte nituela jaio zen nire anaia gazteena. Down sindromea zuen. Akordatzan naiz oso ume nintzela, handitan medikuntza ikastea erabaki nuela, nolabait erantzun batzuk lortzeko nire anaiaren kontua zela-eta. Beasain bezalako herri txiki batean bizitzeak ere eraginik izan zuen. Nik ikusi nuen Down sindromea zuen lehen pertsona nire anaia zen. Gogoratzen dut amarekin paseatzera ateratzen zenean jendeak begiratu egiten zuela, edo umeek burla egiten ziotela. Lotsagabe xamar erantzuten nien...

Hamazazpi urterekin anaia Donostian hasi zen, eskola berezian. Asteazeharreko barnetegia zen eta asteburua pasatzera etxera etortzen zen. Gerora Ordizian ireki zuten eskola berezia, eta anaia bertara joan zen. Ni 1973an zuzenbide ikasketetan hasi nintzen. Gauzez ikasten nuen eta egunez Arrasaten egiten nuen lan, BBVko bulegoan. Urte hartantxe Atzegiko zuzendaritzan Goierriko ordezkari baten bila zebiltzan, eta niri deitu zidaten.

Bestetik, emazteak eman didan laguntza izugarria izan da. Estatu barruan dezente mugitzen gara kongresuak direla-eta, eta emazteak ere hori dena bere agendan sartzen du. Gaztetan gauza erraza iruditzen zitzaidan andregeia hartzea; andregeiak berak egin behar izan zuen, nik uste, bere ikasketak edo asimilazio guztia, nik

Aisialdiak duen garrantzia ez du ahazteko Jose Luisek: eguneroko bizitzarako trebetasun asko hartzen baitira, baita harremanak egin ere. Atzegik aspertzeari tarterik ez dio uzten aisiako ekintzen agendan: kirolak, dantza ikastaroak, irteerak, afariak, oporrak...

Curriculum

- **JAIO:** Beasainen, 1948an.
- **IKASKETAK:** Zuzenbide ikasketak egin zituen.

Ibilbidea

- BBV bankuan bulego zuzendari izan zen 1969tik 2003ra arte.
- 1973an Goierriko ordezkari zen Atzegiko batzordean.
- 1984az geroztik Gureak lantegiaren lehendakaria da.
- 1986an Beasainen euskara alorreko zinegotzi izan zen. 1990ean Senatura aurkeztu zen.
- 1999an Atzegiko lehendakari izendatu zuten.

ez nion lagundu gehiegi. Orain ikusten dituzu zer pentsaera dauden, eta konturatzen zara jendeak informazioa behar duela. Nire emaztearentzat, berriz, informazio bakarra izan zen etxean sartzea eta ikustea.

Hori da, agian, prozesu naturala, ezta?

Ez dakit. Niri oso ondo joan zait. Lehengo egunean Extremadurako emakume batek halaxe esan zuen: "nire senargaiak esaten badit nire anaia edo bera hautatzeko, ni anaiarekin geldituko naiz". Orduantxe jabetu nintzen nire burutik galdera hori sekula ez zela pasa ere egin! Beraz, beste batzuk agian arazoak badiutuzte. Niretzat gure etxekoa zen normala. Anaiak Down sindromea duelako nire familiar ez dira poztasun gutxiago izan. Gainera Maitasuna adierazteko erraztasuna dutenez, beste aldeak konpentsatu egiten dira.

1960an sortu zen Atzegi, guraso talde baten ekimenez. Zerk eraginda bildu ziren guraso haiek?

Gauzak beharraren indarrez sortzen dira. Garai hartan adimen urriko jendearentzat bi aukera baino ez zeuden: edo etxean gorde, edo Arrasatera bidali. Politikoen aldetik ere ez zegoen laguntzarik gainera. Egoera horrek ekarri zuen guraso talde bat biltzea. Hasierako kezka zen, Arrasatetik ateraz gero euren seme-alabek heziketa bat jasotzeko aukerarik izango ote zuten. Europa aldean edo Zeelanda Berrian zer urrats ematen ari ziren jarraitzen zuten jendea zen gainera guraso talde hartakoa.

Espainiako Estatuan, legeak dioenez, 50 langiletik gorako enpresek lanpostuen %2 adimen urriko jendeari eman behar diete. "Merkatu horretan ez dugu soluzio askorik" dio Zalduak. Gureak lantegi babestuetan, adimen urriko 1.600 langile ari dira lanean eta bestelako ezintasunak dituzten 3.000 langile.

Haietako bat Kareaga-Egia familia zen. Bi txalet zituen sendiak, eta lehenengo eskola hantxe jarri zuten. Bigarren urratsa haurtzaindegia sortzea izan zen.

Umeak ordea, hazi egiten dira eta gurasoei erronka berri bat sortu zitzairen: lanari ere erantzuna eman beharra. Horrela sortu zen Gureak, lantegi babestuen proiektua, Atzegi elkartearen barneko proiektu bat gehiago gisa.

1979an memento garrantzitsu bat hasten da. Batetik, autonomia erkidegotik diru laguntzak etortzen hasi ziren (ordura arte Estatuari eskatu behar baikenizkion eskaintzen zituen diru laguntza apurrak). Bestetik, gu krisi handi batean sartuta geunden, gero eta jende gehiago baikenuen elkarteko partaide eta beraz, beharrak pilatzen ziren eta geroz eta erraztasun gutxiago genuen erantzuna emateko. Krisi horretatik, Atzegi zer izan behar zuen defini-

tzea etorri zen: proiektu txiki emaila behar zuen izan, presioko talde bat, proiektuak sortuko zituen. Baina behin proiektuek indar hartzean euren autonomia eskuratu behar zuten, hartara Atzegi erroka berriei ekin ahal izateko. Horixe gertatu zen, esaterako, Gureak lantegi babestuekin, autonomia guztia du. Bere partaide askoren artean (Kutxa eta partikularrak), garrantzitsuena Atzegi da, eta beraz, eskatzen zaizkion erantzunak eman behar ditu, baina proiektuak bere kasa funtzionatu behar du.

Bertsoa

DOINUA:
ESPAINIAN BEHERA

Rodriguez Ibarren
hitz hoiei begira,
habe motorzaleak
ugari balira.
Baina gure akatsa
askotan hori da,
ez goazela inoiz
albora begira,
denok izan nahi dugu
piloto suizida.

Aitor Mendiluze

Atzegiren lehen erronkak hezkuntza eta lana izan zirela azaldu duzu. Zein beharri erantzun zitzaien ondoren?

Bizitza erdi-begetatiboa dutenei edo egunerokotasunari aurre egiteko arazoak dituztenei erantzuna emateko, zentroen proiektuarekin sartu ginen indarrean gero. Orain 200 lagun daude halako zentroetan. Atzegitik proiektuari forma eman eta Gipuzkoako Foru Aldundiak hartu zuen gero ardura beregain, gu zuzendaritzako partaide bihurtuz. Beraz, behin proiektu horrek bere autonomia hartu duenean, beste bide bati ekin diogu: gurasoak falta dituzten edo antzerako kasuan bizi diren pertsonaei etxebizitza bat eskaintzea. Etxea baita inguru hurbilekoena, naturalena eta errazena behar eta arazo askori erantzuna emateko. Ez dugu ehunka lagun erresidentziarik egin nahi, familia inguruaren antzeko eredu bat lortzea da nahi duguna. Proiektuan lau, zortzi edo hamabi laguneko etxebizitzak daude. Etxebizitzak leku komun batzuk dituzte (jangela, esaterako), baina gero bakoitzak du bere logela eta bere eremu propioa.

Guraso askok, adinean aurrera egin ahala, "gu falta garenean zer?" galdera izaten dute. Zer erantzun ematen dio Atzegik?

Atzegi tutoretza munduan ere sartuta dago. Batzuetan Atzegi da tutore zuzena, eta beste

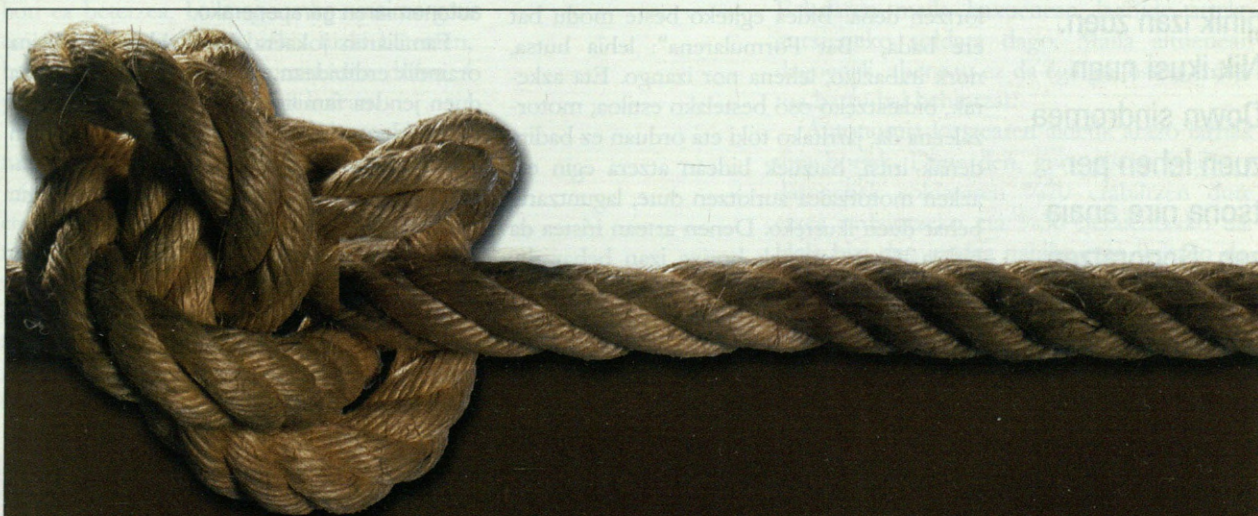

«Hasieratik beste gurasoe-kin esperientziak konpartitzeak izugarri laguntzen du nork bere erantzunak aurkitzen»

batzuetan familiakoren bat izaten da tutorea eta Atzegik bere laguntza eskaintzen dio tutoretza horretan. Atzegiren tutoretza babespean jarri ezker, profesionalekin harremanetan jartzen direnez, batzuetan familiarekiko harremanak mikaztu egiten dira, familiak mesfidantza agertzen duelako profesionalekiko. Nik, behintzat, profesionalekiko ez dut inongo zalantzarik: askotan taldea eramaten ondoen dakitena profesionalak dira. Beste guraso batzuen erabakia aurkakoa izaten da: "ni bizi naizen artean nirekin egongo da" esatea. Baina agian hori ez da erantzun ona ematea, gurasoak adinean aurrera egin ahala agian ez direlako gai seme edo alabak behar duen erantzuna emateko. Kasu bakoitza ikusi behar da, ezin da orokortu zein den erabaki zuzena eta zein okerra.

Espainiako Estatuan batera eta bestera zabil-tza. Zein dira une honetan dauden kezka edo ideia nagusiak adimen urritasunaren inguruan?

Astebetez Extremaduran egon berri gara proiektuetan, eta niretzat bi gako dira garrantzitsuenak: bata, autonomo izateko norberak duen gaitasuna lantzea. Hitza eman behar zaie, horixe da eskatzen dutena. Ez dute beraie gaitasunak ukatzerik nahi, laguntza nahi dute, ez dena bestek egitea. Atzegein zazpi pertsona-ko proiektu bat lantzen ari gara. Bertan bi

Bada konpontzeko garaia Eman botoa ARALAR-i

Suetena, elkarrizketa, autodeterminazioa

Zortzi urte nituela
jaio zen nire
anaia gazteena.
Down sindromea
zuen. Akordatzen
naiz oso ume nin-
tzela, handitan
medikuntza ikas-
tea erabaki nuela,
nolabait erantzun
batzuk lortzeko
nire anaiaren
kontua zela-eta.
Beasain bezalako
herri txiki batean
bizitzeak ere era-
ginik izan zuen.
Nik ikusi nuen
Down sindromea
zuen lehen per-
tsona nire anaia
zen. Gogoratzen
dut amarekin
paseatzera atera-
tzen zenean jen-
deak begiratu egi-
ten zuela, edo
umeeek burla egi-
ten ziotela.
Lotsagabe xamar
erantzuten nien...

bikote daude, bakoitza bere etxean biziko dena, eta bestetik hiru mutilen etxebizitza bat. Autonomia hartze horrek beste gauza batzuk eskatzen ditu: sexualitate heziketa, esaterako. Autonomiarantz doazen bide horiek landu behar ditugu eta pausoak eman.

Bigarren kontzeptu garrantzitsua da, gizarte honetan ez dutela azkarrek bakarrik balio behar, askoz gizarte aberatsagoa delako jende azkarraz gain jende solidarioa ere baduen gizartea. Beraz, inteligentzia izan beharrean pertsona bakoitzarengan garrantzitsuentzat jotzen den gaitasuna, balora ditzagun pertsona bakoitzak dituen indar positiboak (esaterako laguntza eskaintzeko duen sentsibilitatea), eta indar horiei lekua egin gizartean.

Gizarte lehiakor honetan bestelako eredua da nagusi, ordea...

Extremadurako elkarteko lehendakariak, Rodriguez Ibarak, adibide polit batekin azaldu zuen zein gizartetan bizi garen eta zein gizarte litzatekeen aberatsagoa. Taldean bidaia bat egiteko hiru modu aurkezten zituen. Bata, lagun bakoitza bere autoan abiatu eta halako lekutan gelditzea. Ferrarian doana iritsiko litzateke lehena, ordu erdira auto kaxkarragoa helduko litzateke, eta azkena, ordu betera, bidean matxura izan eta eskuak zikinduta. Bidaia mota honetan auto onena luzitzea da lortzen dena. Bidea egiteko beste modu bat ere bada, "Bat Formularena": lehia hutsa, nork irabaziko, lehena nor izango. Eta azkenik, bidaiaitzeko oso bestelako estiloa, motorzaleena da: jarritako toki eta orduan ez badira denak iritsi, batzuek bidean atzera egin eta azken motorzalea aurkitzen dute, laguntzarik behar duen ikusteko. Denen artean iristea da bidaia. Gure jarrerak horixe izan behar du: jendea arazora erakarri, eta bakoitzak daukana ematea. Horrek egingen du gizarte osatu bat.

Zer oztupo daude gizartean, adimen urrikoek euren autonomia garatzeko?

Hemen denok nahi dugu integrazioa eta erraza da teorikoki hitz egitea, baina gero erantzun praktikoak ematea kosta egingen da. Esaterako, garraio sistema publiko bat erabiltzeari dagokionean. Bizi diren herrian lantokia ez duten askok itzulerako autobusik ez dute izaten lanordua bukatzen denean, eta eskaera egingen dutenak gutxi badira, zaila da autobusa jarraraztea. Egunerokotasunari lotutako halako adibideak hamaika daude. Baina gure apustuak egoera horiei erantzun bat ematea izan behar du. Erantzun bila joateak berak ere lorbaitezake integrazioa. Askotan protagonistari ahotsa lapurtzen diogu, eta gure esperientziagatik iruditzen zaiguna erantzuten dugu. Eta hain justu balio duena bere erantzuna da.

Familiaren jarrera ere garrantzitsua izango da autonomiaren garapenerako.

Familiaren jokaera asko aldatu da, baina oraindik erdibidean gaude. Adimen urritasuna duen jendea familiak asko babesten du. Ahal dugun dena ematen diogu, eta beti berarekin joaten gara. Alderantzizkoa komeni da: berarekin joatea, baina distantziara, zein akats egin dezakeen ikusiz.

Bestetik, ezberdina da hori dena guraso edadetuekin lantzen hasi, edo guraso gazteekin lantzen hasi. Gaztea esperientzia hartzen doa, eta hasieratik beste gurasoekin esperientziak konpartitzeak izugarri laguntzen du. Une honetan 30 guraso inguru dira taldean. Gainera guraso gazteak hasi dira jada zuzendaritzan ere sartzen. Betidanik egon da Atzegin talde ikasketa hori, baina nik uste gaur bezalako indarrarekin ez dela inoiz egon guraso talde gazterik.

Lan merkatuari dagokionean, nola dago eskaintza adimen urriko pertsonen kasuan?

Bada lege bat zera dioena: 50 langiletik gora duten enpresek, ehun langileko, bi adimen urriko pertsonari lana eman behar dietela. Merkatu horretan guk ez dugu soluzio askorik.

Baina lege hori ere ez da betetzen, ezta?

Bai eta ez. Ez da betetzen, baina askotan egoera horiek konpentsatu egingen dira.

"Extremadurako bilkura batean emakume batek halaxe esan zuen: 'Senarrak esaten badit nire anaia edo bera hautatzeko, ni anaiarekin geldituko naiz'. Orduantxe jabetu nintzen galdera hori ez zitzaidala burutik sekula pasa ere egin!"

Ekonomikoki bien arteko ezberdintasuna da lanak soldata duela, gizarte segurantzaz, zergak eta gauza guztiak. Zentro okupazionalak, berriz, ordain bat jasotzen dute garraioa eta bazkaria ordaintzeko.

Zentro okupazionalan ere lana egiten dute. Zeren arabera jartzen da soldata ezberdintasuna?

Zentro okupazionalan, beharrezko abildadeetara iristen ez diren pertsonak daude. Baina esperientziaren bidez abildadeak garatu ezker, lanaren esparrura ematen dute pausoa. Alderantzizkoa ere gerta daiteke, adinean aurrera joan ahala abildadeak galtzea eta zentro okupazionalera joatea. Gipuzkoan nahiko kontent gaude lanarekin, zortzi bat urte badaramatzagu defizitik gabe. Zentro okupazionalen kasuan Foru Aldundiarekin konbenio bat dugu, eta hor ere zulorik ez dugu.

Soldata aldetik, adimen urriko pertsonak iristen dira autonomia lortzera ala beti behar izaten dute gurasoen diru babesa?

Lanbide arteko gutxieneko soldata 480 eurokoa bada, horrek esan nahi du soldata hori jasotzen duena eskasian bizi dela. Baina gaizki ibiliko da, berdin-berdin, langabezia dagoen 19 urteko anaia ere, edo lan baldintza kaskarretan dagoen edozein ere. Guk lanaren arabera soldata eskala bat daukagu. Eskalaren maila baxuenean lanbide arteko gutxieneko soldata dago. Maila altuenean dagoenak, aberastu ez da egingo, baina arnastua hartu bai behintzat.

Autonomia lortzearen aldetik arazo larriak dira horiek. Dena den, gure pisura bizitzera datozenek soldataren %70 erabiltzen dute etxea ordaintzeko eta %30 beraientzako da. Hala bizi den jendea nahiko estu ibiltzen da, baina etxeko laguntza batekin aurrera egiten dute. Baina hala ere, lanera gustura joaten den galdetuta, %80ak baietz erantzuten du eta hori ere pozgarria da. Beharbada gurasoak okerragoak gara horretan. ■

Esaterako, gerta daiteke udal batek kopuru hori ez betetzea, baina gero lorazaintza guri ematea. Legea ez dute hizkiz hizki betetzen, baina azkenean adimen urritasuna duten 4 pertsona udalarentzat ari dira lanean.

Atzegiren erantzuna Gureak lantegi babes-tua sortzea izan zen. Gureak-en une honetan 1.600 adimen urriko pertsona daude lanean, eta bestelako ezintasunak dituztenak (sentsorialak, fisikoak), 3.000 lagun inguru dira. Beste abantaila da, 20 km-ren barruan gehienek aukera badutela tailerren batera joateko. Garraio arazoak konpontzen dira, beraz. Bestetik, bi sistema ditugu Gureak-en: bata zentro okupazionala da, eta bestea lanarena.

gure!
artean!
euskaraz

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

<KUKUAK maiztzean KUKU,
ekainean gelditzen da mutu>

HAUTESKUNDE KANPAINA JOTZEA ASKI!

Julen Zabalza

EHUKO IRAKASLEA

Nork konpontzen du hau?

Konponketa da, hitz desberdinak erabiltuta, Euskal Herriaz hitz egitean, behin eta berriro ateratzen den gaia. Irtenbide bat baino gehiago dago, baina orain arte emaitza onik gabe. PPK, eta bere eskutik PSOEek, teoria argi eta erabatekoa garatu dute: abertzaleasunaren kontrako eraso bortitza eta errotikoa, horretarako komunikabideen laguntza baliotsua dutela. Bide horri atxikirik, garaipena hurbil dagoela irudikatzen dute, baina asko dira, EAJ besteak beste, bide horren irtenbide eza gogoratzen diena. Ezer konpondu baino, gehiago dirudi egoera are okerrago jartzea dela litekeena.

EAJren konponketa plana Ibarretxeren bidez dator, errudun nagusi bi seinalatuz: Espainiaren itxikeria eta PPren gobernua, batetik; eta ETA, bestetik. Hala ere, bitxia bada ere, bere konponketa plana aurrera eramateko, arazoaren erruduntzat jotzen duenaren espainiar legalitatea bete-betean jarraituko duela dio. Ez du berdin jokatzeko bere beste errudunarekin: ETA eta ezker abertzalea multzo berean sarturik, uko egiten dio hauekin inolako lankidetzara edo elkarrizketa lantzeari. Bitartean, oraingo estatutuaren bideari eusteko desio garbia azaltzen du, baina, hemen ere, asko dira, ELA besteak beste, marko hau, eta ondorioz estatutua, agorturik daudela diotenak, eta, hortaz, bide horren antzutasunaz ohartarazten dutenak.

ELAk, bestalde, urteak daromatza prozesu zibil baterako gonbitea iragartzen, baina ez da ezertan gauzatzen, agian bere barruan lotura gehiegi dagoelako EAJrekin, askotan guztiz autonomia dela iruditu arren. Hori dela eta, ELAk nahiko luke prozesu horretan EA eta EAJko sektore zabalak egotea, baina ez omen du lortzen eta, aitzitik, ezker abertzalea guztiz prest ageri da, eta kontraesana sortzen dio ELAri, ez baitirudi nahi duenik ezker abertzalearekin bakarrik ezer egitea.

Ezker abertzaleak autodeterminazioa eta herriari galdetzea aipatzen ditu, baina ezin du, momentuz, inolako laguntzarik itxaron bes-

KUBEN PLAZA

teen aldetik. Hauteskundeen aurrean, Batasuna legez kanpo jarrita, ezker abertzalea saiatu da instituzioetan parte hartzen jarraitzen, baina itxi egin dizkiote aukera gehienak. Nolanahi, presente egongo da hauteskundeetan, boto nuloaren aukera baliatuz, eta boto horien emaitza hurrengo urteetan bere legitimitatea adierazteko baliatuko du. Hala ere, bidea bakarrik egin beharko du.

Ez EAJk ez ELAk ezin dute garatu proiektu abertzale bat ezker abertzalearen laguntzarik gabe, baina ez dute nahi laguntzat, edo lagun bakartzat ELAren kasuan. Horrela, ezker abertzalea hauteskundeetatik kanpo uzteko ahaleginen aurrean, protesta egin dute, baina ez da ukapen biribilik egon inoren aldetik, eta, ondorioz, jarrera kontraesankorra garatu dute defendatu nahi dituzten proiektuekin.

EAJren aldetik, Ibarretxeren plana legalitatea errespetatuz egingo dela iragartzen da, baina horretarako gehiengo zabala beharko luke instituzioetan, eta ez, argi dagoenez, PP eta PSOEren laguntzaz lortua. Hortaz, nola eramango da plana aurrera, instituzioetan eduki lezakeen ezker abertzalearen laguntzari ate guztiak ixten badizkio?

ELAren aldetik, garatu nahi duen proiektu zibilararen ardatzetako bat desobedientzia zibila izango litzateke, hurrean. Aukera paregabea zen oraingo hainbeste bider aipatzen den desobedientzia abian ipintzeko, baina AuBren eta herri platafor-

men debekuen aurrean, lanuzte xume baterako deiari ere uko egin dio. EAJk behin eta berriz, eta ahots askotatik, esaten du ez duela desobedientziaren bidea jorratuko; norekin egin nahi du, orduan, ELAk desobedientzia?

Konponketa da kontua, eta hedatuz doa Euskal Herriko arazoak konponezinak direlako ustea. Hala gertatu da eginiko saio guztietan; hala ere, bide bat urratzeke geratzen da: herriari galdetzea. 'Nork konpontzen du hau?' galderari, "herriaren nahiak" erantzun ahal izateko. ■

EAJren konponketa plana

Ibarretxeren bidez dator, errudun nagusi

bi seinalatuz: Espainiaren itxikeria

eta PPren gobernua, batetik; eta ETA,

bestetik. Hala ere, bitxia bada ere,

bere konponketa plana aurrera eramateko,

arazoaren erruduntzat jotzen duenaren

espainiar legalitatea bete-betean

jarraituko duela dio

Edorta Arana

EHU-KO IRAKASLEA

Telebistari begira baina...

Berrogeita hamarretik gora "tokiko telebista" daude Euskal Herrian. Kopuruak erakusten duen ugaritasunaz gain, anitzak dira beste bost gauzetan behintzat: sorrerako helburuei dagokionez; jabego eta gestio moduetan (independienteak, kate erraldioen partaideak, udalaren menpekotak, kooperatibak...); transmisio sistemetan (uhinak, internet eta kablea); finantziazioan eta edukietan (barne produkzio kopuruan, generoetan edo emisio-orduetan).

Tokian-tokiko lehen euskal telebistak 80an sortu baziren ere, azken hamarkada izan da telebistagintza lokalaren ugalketa desorekatuaren lekuko. Horretarako oso lagungarriak izan dira, bideo eta ekipamendu informatikoen merketzea, bete beharreko marku legalaren eza (1995eko legea hilda jaio zen), publizitate merkatu lokalaren balizko ahalmena edo talde mediatiko erraldioen interes hedakorra. Orain, Madrilgo gobernua argitaratu eta hemengo autonomikoei aplikatuko duten telebistagintza lokalaren lege berriaren (2002ko abendua) eta digitalizazioaren atarian gauden honetan, tokian-tokiko kanalei buruzko hausnarketa egiteko ordua heldu da. Izan ere, urteak dira telebistagintza lokalaren balio informatzailearen eta integratzailearen gain ez dela hitz egiten. Arduradun autonomikoei, utzikieriaz, zerbitzu publiko modura definitua izan den arren, merkatu legearen aginduetara laga dute herrietako kanalen garapena. Aldi berean, jendartean nagusitu egin da telebista entretenigailu gisa ulertzeko filosofia. Eta honen guztia-
ren ondorioz, sozialki eta territorialki desorekatuta dagoen panorama mediatikoaren erdian gaude, zeinetan errentabilitate sozialari baino ekonomikoari egiten baitzaio kasu.

«
Arduradun autonomikoei, utzikieriaz, zerbitzu publiko modura definitua izan den arren, merkatu legearen aginduetara laga dute herrietako kanalen garapena. Aldi berean, jendartean nagusitu egin da telebista entretenigailu gisa ulertzeko filosofia. Eta honen guztia-
ren ondorioz, sozialki eta territorialki desorekatuta dagoen panorama mediatikoaren erdian gaude, zeinetan errentabilitate sozialari baino ekonomikoari egiten baitzaio kasu»

Eta, orohar, ezin dituztela arestiko akats berberak errepikatu: telebista-merkatu legea nagusitu eta kontrolagaitza bilakatu den arte lekuko isilak izatea.

Telebista lokalak, gainontzeko zerbitzu publikoak bezala (osasuna, garraio publikoa ala hezkuntza), egituraketa eta artikulazio territorialaren ondorio eta tresna ezin hobeak dira, aldi berean. Telebistak, gertuko kanalen bidez, hedabide izatetik komunikabide izatera heldu daitezke. Horretarako bideratu beharrean gaude hirietako talde, mugimendu sozial, erakunde eta pertsona desberdinen parte hartzea eta informazio trukaketa. Kaltegarriak dira "lokala" izenpean eskualde mailatik gorako telebistak, herri mailakoak ito ala jaio aurretik ere kondenatuko dituztelako.

Edukiei dagokionez, gertutasuna, nortasun propioa, komunitate identifikazioa bultzatuko duten gaiak eta formatoak landu behar dira, hori bai, freskotasunez, programa eredu berriak erabiliz eta lehiakortasunean baino osagarritasunean sendo arituz. Alegia, ezinezkoa da, eta izango da etorkizunean ere, Tele 5ekin lehiari arituko den herriko kanala mantentzea baina bai, ordea, harek eskainiko ez dituen eduki informatiboak, gertutasuna eta erreferentzialtasun sozial eta kulturala pantailaratuko duena. Gainera, errentagarritasun sozialaren filosofian, informazio tresna egokia izateaz gain, normalkuntza linguistikokan paper garrantzitsua daukate kanal lokalek. Hezkuntza sistema eta hedabideak euskararen

onarpen soziala, hedapena eta erabilera bultzatzeko baliabide paregabeak dira.

Herri prentsaren ereduari jarraituz, gertuan gertuko informazioa, iruditeria kolektiboa, komunikazio tresna eta normalkuntza sozial, kultural eta linguistikoa lortzeko baliabideak ditu telebistagintza lokalak. Erakunde publikoei dagokie, nagusiki, oihaneke legearen gainetik interes sozialak nagusitu araztea, horretara jarriko balira. ■

Ikatza, mikatza, kiratsa, latza

Horra lau oin, zortziko txiki bat osatzen. Kolore arrea izango luke bertso horrek, gure gizartearen egoera errearen ispilu edo. Baina kontu politikotara lerratuko naiz horrela, eta kultur gaietara mugatzeko eskatu didate. Bego.

Ondoen ezagutzen dudan barrutian gertatu naiz, literaturaren larrean txintxo-txintxo. Belar faltarik ez dugu gainera. Aspaldiko partez, udaberri hau ugaria izan dugu liburu berrietan, eta kalitateak bat egin du oparotasun horrekin. Itzulpenak alde batera utzita ere (eta eder askoak dira gehienak), istorio sendo eta erakargarri bat ekarri digu Hasier Etxeberriak ("Eulien bazka"), idazkera are sendago eta erakargarriago; Karlos Linazasorok ("Itoko dira berriak") aspaldiko bere unibertso absurdo hori hornitzen segitzen du, aspaldi ez bezalako umorearekin hala ere; Ramon Saizarbitoriak ("Kandinskiren tradizioa") ohiko dotorezia eta trebezia barreiatu ditu, berak ohiturik gauzkana baino istorio txikiago, apalago batean; Unai Elorriagak ("Van't Hoffen ilea"), lehenengo arrakastaren klona bilatu ordeaz arriskatzeko eta espresibide berriak bilatzeko segitu du; Joxean Agirrek ("Romain zen bere izena") bikain uztartzen ditu sedukzioaren artea eta artearen gaineko gogoeta.

Beste hiru liburu nahi ditut apartatu ordea, gaurko partida jokatzeko: Xabier Montoiaren "Denboraren izerdia", Jokin Muñozen "Bizialo" eta Joxe Belmonteren "Hamar urte barru". Zergatik hiru horiek? Ba, kasualitatez edo, hirurek hitz egiten dutelako, besteak beste, gure gizarte-gatazkaz, eta hirurek ematen diotelako begiratu hotz eta aldi berean mindu bat -minbera eta mingarria- gure iraganari. Literaturazko istorioetatik literaturaren historiara pasatuz, deigarria da nola 70 eta 80ko hamarkadetan ia ezer ez zen idatzi garai hartan gertatzen ari zen guztiaz; 70eko urteetan jendea zurrunbiloan sartuegi zebilelako, eta dena nahasiegi zegoelako perspektibaz begiratu ahal izateko ere; 80koetan gauzak finkatzen hasi ziren, baina oraindik ez genekien pelikula nola amaituko zen, eta nik uste horrexek galarazten zuela literatura soziala egitea: garaipenera ginderamatzan bide latza ote zen hura, ala zulo beltzera zihoan galbide tristea? Urteen joanean garbi gelditu da -nor-

ALBERTO ELIZEGI

beraren iritzi politikoa zeinahi izanik errepotrot egin duela hemengo borroka modu batek, eta hariari tira egiten segituta ere horrek ez daukala atzera-bueltarik.

Horrek egin du posible, nik uste, iraganari begiratzen dioten obrak ugaritzea -hiru hauek ez baitira lehenak, ezta azkenak izango ere, seguru asko-, eta baita nire gogoan elkarri loturik agertzea ere, denetan ere halako gustu mingots bat geratzen baita irakurlearen aho-sabaian, izenburuko bertso-oinak iradoki dizkidana. Ez pentsa, hala ere, lan horiek elkarren antzekoak direnik. Teknikaz, pentsaeraz, literaturako gustuz ere zeinek bere nortasuna du, nork bere bidea, baina hirurak iruditu zaizkit aipagarri eta nabarmengarri; Belmonteren liburuan, agian, moralismoaren zama handitxoa da, literaturaren kalterako, nahiz

Intentzio soziala duen obrak onura sozial bat
ekarri beharko lukeela pentsatu nahi dut,
baina ez dakit hala den. Katarsia? Kontzientziak
ernatzea? Konponbideak erakustea? Nahiago nuke,
baina ez dut uste

beste biak ere sakonki moralak diren. Aitzakiak aitzakia, irakurtzeko modukoak eta biziki gomendatzekoak.

Zertarako irakurri ordea? Formulatu dezadan egokiago galdera: irakurzale ez dena kontzientzitzen hasteko asmorik ez daukat; zaleari, berriz, plazer estetikoaz eta gogoetarako materialaz gainera, zer eskaintzen diote liburuok? Intentzio soziala duen obrak onura sozial bat ekarri beharko lukeela pentsatu nahi dut, baina ez dakit hala den. Katarsia? Kontzientziak ernatzea? Konponbideak erakustea? Nahiago nuke, baina ez dut uste. *Zaurian gatz*a edo *begian hatza* izan litezke bertsoa luzatzeko beste bi oin, eta idazlearen egitekoa definitzeko hitzak ere bai, besterik ezin dugu-nez gero.

Artikulu hau ere nahi baino politikoagoa atera zait azkenean, ezinbestean. ■

Arantxa Iturbide

IDAZLEA

Itxuraz (,) hasteko

A

RGIaren itxuraldatzea. Estraineko kronikarako lehendabiziko apuntea. Gertuenekoa aipatuz hasia itxurazkoa izango zela pentsatuta (aspaldi erakutsi ziguten urrutiko intxaurrena) horixe apuntatu nuen. Itxuroso geratu dela esan nezakeen. Baina ezin dut. Ez nintzateke izango ezagutu gabeko zerbait epaitzen duen lehendabizikoa. Bakarra ere ez. Baina ez da itxurosoa izango itxurazalekeriaz kezkatuta dagoenak itxurak egitea. Eta kezkatuta nauka. Itxurak esan nahi dut. Oro har. Ez lerro hauek idazten ari naizen bitartean oraindik ezagutzen ez dudana ARGIArenak.

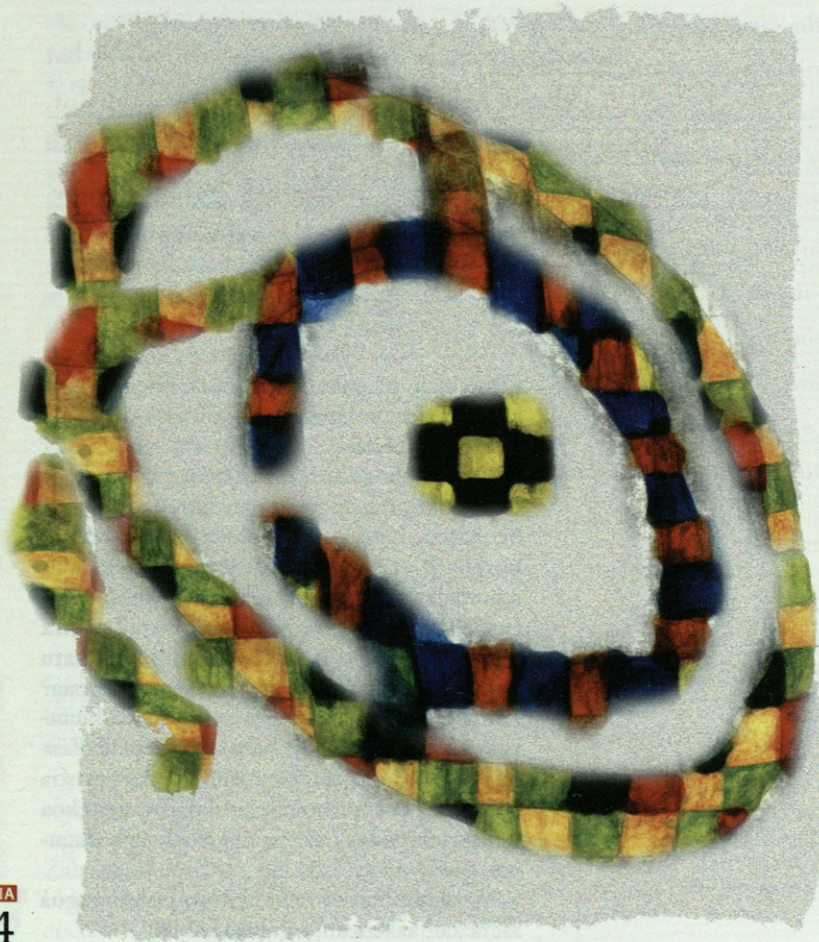
Itxura garrantzitsua da. Konforme. Norbaitek galdetzen badit ukatu egingo dut baina begi pare eder batek edo atzealde ondroso

DANI BLANCO

batek behin baino gehiagotan konkistatu izan nau. Aurren bistan. Esan beharra daukat, hala ere, nire alde, aukera-aukeran ogiaren mamia nahiago dudala azala baino, bota erosoak lehenago aukeratuko ditudala bota politikak baino eta maite ditudan liburuen azalaz nekez akordatzeko. Ulertzen dut saltzailearen eginbeharra dela ahalik eta produkturik itxurosoenak erakustea. Tentatzeko. Konbentzitzeko. Saltzeko. Eroslearen poltsikoraino iristeko. Ulertu ezin dudana da, erosle bezala, itxura hutsa ordaindu beharra. Ulertu baino onartu. Ezin dut. Eduki onak nahi ditut itxura onarekin batera. Eta hori liburu zoragarriek itsutu egiten nautenik. Begiratze hutsarekin plazerra ematen dute batzuk. Baina behin plazer fisiko horretaz gozatu ondoren beste plazer mota bat exijitzen diet. Liburuei, eta gainontzekoei.

Itxurakeriaren gizartean bizi gara, ordea. "Famosoa al zara?". Besterik ez zuten jakin nahi parean neuzkan berrogei begi parek. Ezetz esan nien. Idazlea naizela, ez famosoa. Eta disgustua azaleratu zen denen aurpegietan. Ez zitzaion axola zer idazten dudana, edo zergatik, edo norentzat, ez-eta noiz ere. Ez. Beraiek famoso bat ezagutu nahi zuten. Famoso izateko zer egin behar den jakiteko, akaso. Ze, beraiek handitan zer izan nahi duten galdetutakoan erdiek futbolista eta beste erdiek famoso erantzun zidaten. Zazpizortzi urte dituzte eta ofizio berri bat deskubritu dute: famosotza. Itxurakeriaren gailurra. Igual dio zer edo nola egiten duzun. Egiten ote duzun edo ez ere ez da oso inportantea. Astebete geroago, ordea, beste berrogei begi pareren aurrean famoso nintzen. Telebistaz ikusi ninduten bezperan. Ez zekiten oso ondo zergatik edo zertan, baina azaldu nintzen. Beraiek testigu. Beraz, famosoa nintzen beraien begietara. Harro zeuden ni beraiekin egoteaz. Kontu beretsuak kontatu nizkien lehendabiziko taldekoei eta bigarren taldekoei. Ez dakit inork adituko ote zituen. Lehendabiziko taldekoentzat inor ez nintzen. Bigarren taldekoentzat, berriz, nor nintzen eta nahikoa zuten begiratzearekin.

Zazpi-zortzi urte baino dezentez gehiago dituzten batzuk ere ez dute akaso inoiz irakuriko nik idatzitako lerro bakar bat ere. Baina badakite noizbait zerbait idatzi izan dudala. "Gaur egun"eko minutu batek idazleago egiten zaitu lanean pasatako orduak baino. Itxuraz, garrantzitsuagoa da zerbait egin duzun itxura egitea itxurazko zerbait egitea baino.

Ez da komunikabideen errua, hala ere. Askoren argumentua hori izan arren. Errua komunikabideei leporatzea da errazena. Gero eta jende gutxiagok irakurtzen duela? Komunikabideen errua. Literatura gutxi batzuen kezka dela? Komunikabideen errua. Gero eta liburu gutxiago saltzen dela? Komunikabideen errua. Edo kazetariena. Eta ez. Ez nago ados. Gainera, kazetaritzak sortzen dizkidan maitasun-gorrito sentimenduek maitasunaren alde egin dute nabarmen orain gutxi zine-areto batean

"Gaur egun"eko minutu batek
idazleago egiten zaitu lanean
pasatako orduak baino. Itxuraz,
garrantzitsuagoa da zerbait egin
duzun itxura egitea itxurazko
zerbait egitea baino

ikusi dudak film itxura duen dokumental erraldoi bati esker: Michael Moore estatubatuarrak filmatutako "Bowling for Columbine" filmari esker. Zine-zuzendari baino gehiago da Moore kazetariari inoiz ahaztu behar ez genuen lezioa ematen digun maixua: kazetariak jakin nahi duena galdetu egin behar dio erantzuteko modua duenari, eta hori bezain garrantzitsu, gero entzun. Hori bezain ximplea. Hori bezain erraza. Itxurakeriari ihes egingez. Itxurarik egin gabe. Pelikula horri esker gogoratu dut lehen-dik ere banekiena: maite dudala nire ofizioa.

Itxuragabe luzatzen ari naiz ARGIAren itxura aitzakia hartuta. Eta itxurazkoa izango da aitzakia besterik ez dela aitortzea. Jakin badakidalako aldizkari berrituko aldaketen artean itxurarena bat dela. Ez bakarra. Nahia-go nuke itxura berriak tentatuta milaka irakurle berri azalduko balira. Nahia-go nuke itxurak duen amu-lana bete-betea asmatuko balu. Horrela sikiera bakeak egingo nituzke denboraldi baterako itxurarekin. Eta sortzen dizkidan buruhausteekin. ■

Aingern Epaltza

Minak

Makroekuskalgintza edo mikroekuskalgintza. Uztarora edo golde aroa. Biharko lanak edo gaur goizerakoak. Eztabaida ageririk gabe ere -plaza minatuan plazaminik ez-, bada zer hausnartua eta non zirt edo zart egin beharra gure mundu tikian. Politikagintzan bezala, eta beharbada horren eredura, behari erneak ikusmolde eta eginmolde batzuen desagerpen hurbila sumatzeko zantzuak ikus litzake bazterrotan. Batzuk oraino jabetu ez izanak ez du deus erran nahi; senarra izaten da beti enteratzen azkena.

Zalantzaren iluna argitu bitartean, bada bertze harrigarrikeri ere. Maiatzak bere erdia ederki bete du eta inor gutik uztartu nahi izan ditu euskara eta hauteskundeak, iduriz-eta honek irabazi edo hark irabazi gauza bera izanen den. Ez da hala, ordea, eta hori ederki dakigu Nafarroan. Nonbait, estrategia hitza ahotik hortzera erabiltzen duten batzuek ez dute denendako bistakoa dena adierazi nahi, alegia, gure herrialdean lehentasun estratetikorik bada, hura UPN oposiziora bidaltzea dela. Ez uztarik biltzeko, goldean ari ahal izateko baizik.

Minduenari min ematen ahal badio ere, boto baliogabe bakoitzak mina bat gordetzen du, guretako, heldu diren lau urteetan. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Bat

Bi, hiru, lau, bost, sei, zazpi, ez gal. Gure odol beroa, bizi dadin gure Xiberoa. Hala zioten Guk taldekoek beren kantu batean. Eta hara non, Udalbiltzak haren aldeko ekimenean bildutako sosa xahutua izan den Garzonen aginduz. Ez dakit nik, joan hamarkadan Espainiako Gobernuak euskalgintzaren aurka daraman gurutzadan lapurtutako ondasunen zenbatekoa kalkulatu ote dugun. Herria urratska, korrika, kilometroka, oinez egin ibilbidetan bildutakoa du xede zelatan daukagun munstro gosetiak. Guk eraiki, hark hertsatu, deuseztatu. Bere besoak gerritik behera lotuta dituen boxeolariarena egiten ari garenaren antza hartzen diot nik gure jardunari, hartu eta hartu, txokora joan, ur hutsez hornitu, bekainak, matrailak eta sudur ingurua azalez txukundu eta berriz hartzera. Jesusenak eta bi hartu ondoan, etsaiak entrenatzen jarraitzea ere debekatu eta gure alde txokoa omen dauzkagunak haren joko arauak bete-ko dituztela esan, eta onartzea omen dugu kalte gutxieneke egokiera. Joko arauak errotik aldatu edo etsaia beste kirol batetara behartu ezean, onenean, etsaiak berak guretzat propio eraikitako ospitale bateko urgentziatzko gela izango dugu elkar-gune, eta "odolberoan" sala etxe ■

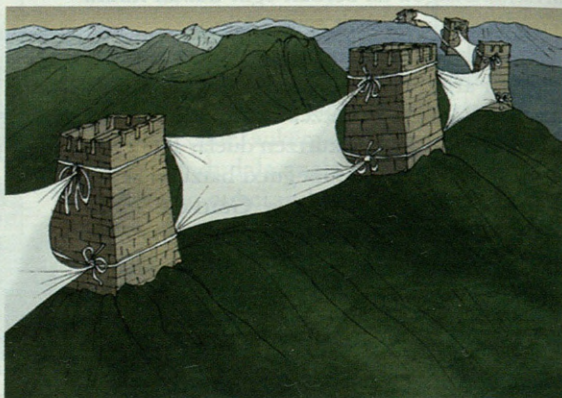
Alvarez Solisen kristau eta komunista izateaz

ARGIA astekaria berri-tze prozesu batean dago eta eskuratu ahal izan dut hori erakusteko atera duten alea, eta geratu naiz Antonio Alvarez Solisi egiten zaion elkarrizketa batean. Halako une batean kontatzen du zer erantzun eman zion apezpiku bati galdetu zionean nola arraio izan daitekeen kristaua eta komunista, eta harek arrapostu zion beste galdera batekin, hots, nola arraio izan daitekeen kristaua komunista izan gabe. Nik behin ezagutu nuen La Salleko Burgosko hermano bat, beso azpian "ABC" zeroana, eta harek zioen ezinezkoa dela bateratzea sozialismoa eta kristautasuna, eta ziurtasun osoko aurpegia ipintzen zuen. Nik, nire aldetik, daukat eskuinaren argumentu intelektual nagusia denon ezberdintasun fisikoa dela, hortik egiten ahal direlarik hierarkiak, beti hoberenaren, onenaren eta ederrenaren lehenesteko joera baitugu, eta hori batzarre-

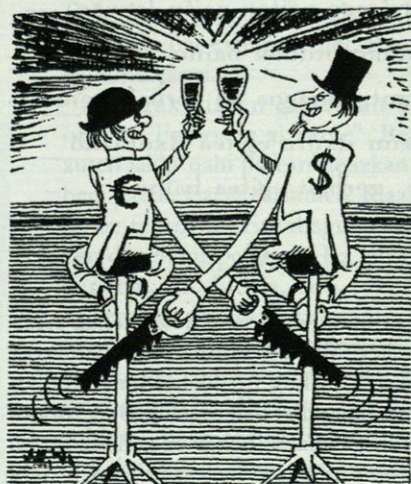
tan ere, hau da, demokraziaren oinarritzko elementuan, eta horrela parte-hartze mota guztietan. Nik, nire aldetik, ez dut inolako problemarik katoliko izateko eta baita sozialista ere, joera aristokratikoa integratzen dudala nire teorizazio politikoan. Eta gehiago oraindik, nik diot ezen oparotasun intelektualak mundu material honen aberastasunak hobeto gobernatzea dakarrela, eta horrek aurrerapen moral, etikoa eta, ondorioz, politikoa ere, utopiarik ezinezkoa den arren (eboluzioa infinitua izaten ahal da, eta pitagorikoek jada bazioten ezen infinitua inperfektua dela, beti baitago, edozein zenbaki hartuta, zenbaki handiagorik, beraz utopiarik ezinezkoa da, izatekotan halakorik nik esango nuke Jainkoaren aintzan, mundu material hau baino gorago, gordetzen dela tesoro hori).

Roman Garmendia
Donostia

◆ Alexander Zudin, Errusiako "Obshaya Gazeta" egunkarian

◆ Yuri Cherepanov, Errusiako "Krokodil" egunkarian

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

kutxa

gizarte ekintza

Argitalpenak
Egileari galdezka
Jose Mª Setien
gogoeta kritikoak

EGILE ESKUBIDEAK

Sortzaileen
Elkarteak elkarri
mokoka

Antzerkia

"Las mujeres de verdad
tienen curvas" Adosen
azken lana

Itesi

Urkabustaiz
ezagutzeko
ibilbideak

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Operaren Lagunen Bilboko Elkarteak

50 urte

Francisco de Larrakoetxea

presidenteari elkarrizketa

Euskal Herriko opera zaleentzat denboraldi gogoangarria izango da aurtengoa. OLBEK (Operaren Lagunen Bilboko Elkarteak) mende erdia bete du apirilaren 9an, eta urrezko ezteiak ospatzeko elkartearen historia jaso duen liburua, argazki erakusketa eta jaialdi berezi bat egin dituzte. 1953an lau bilbotarrek, ➤

➡ lau opera zalek, zeukaten apurra eta lanerako indar guztiak emanda sortu zen Operaren Lagunen Elkartea, eta urte hauetan guztietan izugarri hazi da. Dagoeneko 8.000 bazkide ditu, eta Euskalduna Jauregia dute antzoki. 50 urteotako ibilbideaz jardun dugu OLBEn egungo presidentearekin, Francisco de Larrakoetxearekin.

LORE AGIRREZABAL

Nolakoa izan da OLBEn 50 urteko bilakaera? Jose Luis de la Ricak, Guillermo Videgainek, Juan Eluak eta Jose Antonio Lipperheidek 1953an Elkartea sortzea ikaragarria izan zen Bilborentzat. Hala ere, OLBek garai oso zailak pasa zituen. Lehenengo 35 urteetan beti defizit ekonomikoa jasan zuen. Meritu izugarria izan zuten orduko arduradunek. Abeslaririk onenak ekarri eta denboraldia hasi aurretik bazekiten galerekin amaituko zutela urtea. Hori oso gogorra da. Ni oroitzen naiz OLBEn sartu nintzenean defizit handiak genituela. Eta Albia koliseoan ibili izan ginen bainugeletan komuneko papera jartzen, abeslarien pertxak...

Garaiak aldatu dira, eta, gaur egun, lehen baino jende gehiagok ezagutzen du opera.

Bai. Hiru Tenoreek (Plácido Domingo, Jose Carreras eta Luciano Pavarotti) 1990ean Erromako Caracallako Termetan eman zuten kontzertuarekin jende asko hasi zen opera ezagutzen. Komunikabideek izugarriko eragina izan zuten, eta operaren esnatzea eman zen. Bestetik, OLBE sortu zenean inori ez zitzaion burutik pasa ere egiten musika ikasketak egitea, baina, gaur egun, gazte mordo bat ari da musika ikasten eta

Francisco de Larrakoetxea: «Operak OLBEn lanean gabiltzan guztiok txoratuta gauzka»

urteak daramatzate musikan murgilduta; oso prestatuta daude, askoz jantziagoak dira. Beraz, bi fenomeno horiekin operaren booma gertatu zen duela urte batzuk.

Orain zuzendaritzan gaudenoi garai hura-xe tokatu zitzaigun bizitzea. Horrela, 1.800 bazkide izatetik 8.000 izatera pasa gara. Eta sei obra -bi aldiz bakoitza- eskaintzetik zazpi -lau aldiz bakoitza- eskaintzera pasa gara.

Horrez gain, egoitza txiki batetik handi-gora pasa behar izan dugu, eta gailurra Euskalduna Jauregiarekin jo dugu. Albia Koli-seoa uzteak eman zigun minaz gain, leku paregabera pasa gara. Orain ekipamendu tekniko oso ona daukagu eta horrek lana asko erraztu digu.

Hala ere, Euskalduna ez da opera antzoki bat, eta, gainera, Bilboko Orkestra Sinfonikoarekin banatu behar duzue.

Ez da erraza bi taldeen elkarbizitza. Orkestrak berrogei bat emanaldi eskaintzen ditu urtean, eta operak hogeita lau. Horrek esan nahi du ikuskizun bakoitza entseatzeko hogeitaz bat egun behar izaten direnez, zazpi hilabetez behar dugula aretoa. Beraz, elkarbizitza nahiko gogorra da alde horretatik. Bakoitzak hoberena nahi du norberarentzat. Gainera, antzokia primerakoa den arren, operak prestaketa denbora luzea eskatzen du. Hona munduko abeslaririk onenak etortzen dira, eta entseatzeko denbora jakin bat eskatzen dute. Eskatzen dutena baino entsegu gutxiagorekin, ez dira beren prestigioa jokoan jartzera ausartzen, eta, beraz, denbora eman behar zaie. Era berean, Bilboko Orkestra Sinfonikoak ere bere denbora behar du eta amaitzen ez den zirkulua da.

Opera antzoki bat izateak gauzak asko aldatuko al lituzke?

Bilborentzat zoragarria litzateke. Horrela, obra handiak ekarri ahal izango genituzke eta aktoreek hilabete osoa edo bi izango lituzke- te lasai entseatzeko. Uneotan hori ezinezkoa da Euskaldunan. Eta eskerrak gure koroari. Erdi-profesionala da, baina profesionala balitz bezala egiten du lan. Abeslariak ere txundituta geratzen dira eszenatokian nola mugitzen diren, eta nola abesten duten ikus- tean. Beren lana amaitu eta zazpiak aldean hasten dira entseatzeko, gaueko hamabiak arte. Guk bezain maitasun eroa diote operari. Hori da hemen lanean gabiltzan guztion kontua: operak zoraturik gauzka. Lan talde hori da hau guztia posible egiten duena.

Hain erotuta al zeuden OLBE sortu zutenak?

Haiek gu baino gehiago. Mirari bat sortu zuten; mirari bat amestu eta egi bihurtu

zuten. Fundatzaileetako batek, Jose Antonio Lipperheidek 50. urteurreneko liburua, "ABAO 50 años de historia. 1953-2003", sinatu digu eta ondokoa idatzi du: "*Ezin dut sinetsi*". Inork ezin zuen imajinatu OLBEk egin ahal izango zukeena. Gure zaharrei izu- garrizko begirunea diet, eta haiek artea mai- tatzeko eman diguten ikuspegia, artearen alde lana musutruk egiteko jarrera, zoraga- rria iruditzen zait.

Egunen batean hau guztia aldatuko da, agian, langileak liberatuko badira. Baina nor- mala da, OLBE oso itsasontzi handia da, eta gu hasi ginenetik gauzak asko aldatu dira.

Lana eta Maitemina. 1988an opera urtean bi hilabetez izaten zen Bilbon, irailean eta urrian. Gainerako hilabeteetan bakoitza bere lanean murgiltzen zen; opera afizioa zen. Orain, ordean, urtean zazpi hila- bete izaten dira, eta gainerako bostak beste hilabeteak prestatzen ema- ten dira. Francisco de Larrakoetxeak egunean bost ordu eskaintzen diz- kio lan honi. "*Ardura ikaragarria da, 8.000 bazkide eta ezin operaz lasai eserita gozatu*". Zaila da OLBEkoen eginkizuna. Eta oraindik zuzendari- tzakoek eta batzordetako kideek bakoitzak bere sarrera eta bazkide kuota ordaintzen dute. OLBEren zuzendaria bera ere operarekin "*maite- minduta*" dago, bazkide da eta bere sarrera eta abonua ordaintzen ditu.

Goian, Juan Elua, Guillermo Videgain, Jose Luis de la Rica eta Jose Antonio Lipperheide OLBEko sortzaileak. Beheko argazkian, OLBEren lehen obrak taularatu ziren Albia Koliseoa ikus daiteke, opera emanaldi baten ostean.

50 urte atzera eginda, goazen 1953. urtera.

OLBEren sortzaileak zoraga- rriak ziren. Abuztuaren 16an Pucciniren "Tosca" estreinatu zuten. 17an atsedeen eguna izan zen. 18an eta 19an Verdiren "Aida" eta "Rigoletto" eskaini zituzten. 20an atsedena egin zuten berriz. 21ean "Il Trova- tore" eskaini zuten eta 23an Donizettiren "La Favorita". Aste betean denboraldi osoa egin zuten. Pentsaezina zen hura egitea. Lau kide ziren eta bakoitzak 60.000 pezeta jarri zituen. Haietako bi jendea kon- tratatzen hasi ziren, eta beste

biak antzokia prestatzen, bazkideak egiten... Bazkideen leialtasuna hainbesterainokoa zen, ezen dirua aurrez eskatu eta arazorik gabe ematen baitzuten hurrengo denboraldirako. Gaur egun, izugarri aurreratuta ditugu kon- tratazioak; 2007-2008 denboraldia bitarteko guztia, esaterako, kontratatuta daukagu.

Zer da OLBE Bilborentzat?

Hori Bilboko alkateak esan beharko luke. Baina nik esan dezaket zer izango litzatekeen Bilbo OLBE gabe: ez genuke kalitatezko

operarik izango. Operatik eratorritako lanak izango genituzke, baina kalitatezko opera ekartzea oso zaila da.

Elkartea batzordeetan dago banatuta. Horien artean pedagogikoa da etorkizunera begira garrantzitsuenetakoa, ezta?

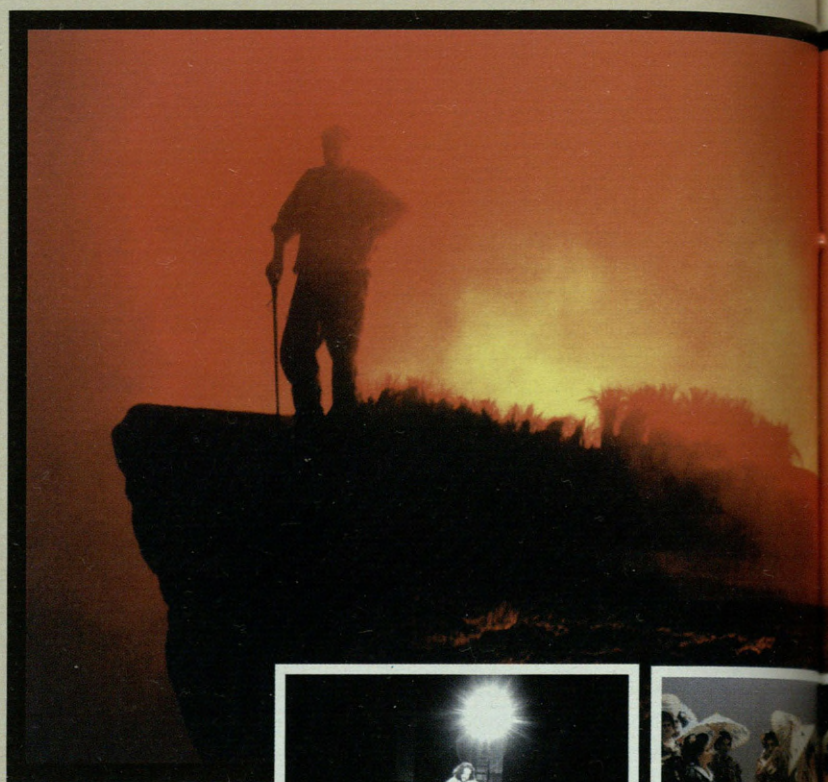
Bai. 1983an kanpo harremanetarako batzordea ikastetxeetara joaten hasi zen opera ikastaroak emateko, hortik sortu da pedagogia batzordea. Normalean opera eskola bat ematen zaie ikasleei. Batzuetan abeslari gazteren bat joaten da kantatzera, eta beste batzuetan antzokira etortzen dira entseguak ikustera. Ikasturteko 14 eta 16 urte bitarteko 5.000 bat ikaslek hartzen du parte horretan. Haiek dira etorkizuna. Operan pixkanaka-pixkanaka sartu behar da. Nik hiru seme gazte ditut eta punk musika eta musika modernoak gustatzen zaie, baina noizbehinka entzuten ditut opera ahopeka kantatzen: "*La donna è mobile*"... Hori ikustean azaltzen saiatzen naiz abeslariak zergatik abesten duten horrela, zer esaten duten eta abar. Izan ere, operan zure burua engainatu behar duzu. Gizontxo txiki eta itsusi bat, eta soprano gizen-gizen bat ikusi arren, eder-ederrak ikusten dituzu ahotsak horixe transmititzen baitizu. Lirain-lirain eta eder-eder ikusi behar dituzu. Bateren batek esango dizu "Rigoletto" ikusi duela, baina behin ikustea ez da nahikoa; zoragarria da hori entzutea eta hamar aldiz entzutea merezi du; aldioro gauza berri bat deskubrituko duzu obra berean.

1994tik zara presidente. Erronka handia al da zuretzat?

1988 amaieratik zuzendaritza batzordeko kide nintzen. Nire familia betidanik izan da bazkide. Aita bazkide sortzaileetako bat izan zen eta Otto Vargasekin batera egon zen zuzendaritza batzordean. Nire ustez, presidentearen lana talde profesional on bat lortzea da. Eta ondo ari garela uste dut. Giza baliabideei dagokienez, OLBE oso ondo dagoela iruditzen zait. 8.414.169,46 euroko (1.400 milioi pezeta) aurrekontua dugu, soldata eta giza aseguruetan %6 gastatzen da. Gainontzekoa operarentzat da. Oso elkarte gutxi lortu du hori. Langileek asko bizi dute opera, arrakastekin emozionatzen dira eta porrotekin tristetzen; operak batzen gaitu.

Familiatik al datorkizu operarako zaletasuna?

Sei urterekin hasi nintzen operara joaten. Ez zitzaidan batere gustatzen. Aspertu egiten nintzen eta bero handia pasatzen nuen. Baina pixkanaka musika hura maitatzen hasi nintzen, entzun ahala ulertzen baita opera, eta harrapatu egin ninduen.

"Zigor"

«OLBEk duen jabetza bakarra da "Zigor" opera. Hori, elkartearen egoitza eta 8.000 bazkide da daukagun guttia. 1957an eskatu zitzaion Francisco Eskuderori. 1962an jaso zuten, eta 1967ko urriaren 4an estreinatu zen lehenengo aldiz. OLBEk taularatu duen operarik modernoena da. Eta aurten, horrekin batera, operarik zaharrena ere eskaini dugu: Haendelen "Alcina", 1730. urtekoa, hain zuzen»

Opera pixkanaka sartzen den zerbait da. Bat batean ohartzen zara, kanta-marmarrean ari zarela, musika hori gustuko duzula eta bibrazioak sentitzen dituzula entzutean, ileak ere tente jartzen zaizkizu.

Zein autore dituzu gustukoak?

Niretzat Wagner oso konposatzaile gogorra izan da, eta nire gustukoak Verdi, Donizetti, Bellini, Puccini... izan dira. Baina duela 45 bat urte Wagner deskubritu nuen, eta lehen opera gogorra iruditzen zitzaidana uneotan maite dut. Nire ustez, autore bakoitza entzuten eta ulertzen jakin behar da. Behin batek esan zidan Wagnerrek aspertu egiten zuela eta ea noiz jarriko genuen "benedikto" opera bat. Nik erantzun nion Wagnerren opera bat entzuten zuen bitartean une bakoitzean esan nahi zuena azaltzen uzteko, eta maitatzen ikasiko zuela.

Zer da opera Francisco de Larrakoetxearentzat?

Gizakia on bihurtzen den unea dela uste dut. Erlaxatu egiten da. Musikak animalia baretzen ditu, eta, zoritxarrez, animalia ugari dago gizarte honetan. Nire ustez, horiek antzoki batean eseri eta opera on bat entzun beharko lukete edozein erabaki hartu aurretik.

Opera elitista?

«Saskibaloia ez da elitista, baina saskibaloiko zein taldek ditu 8.000 bazkide? Gaur egun, opera askotariko jendeari gustatzen zaio. Belaunaldi berriak oso prestatuta daude, ikasketak dituzte... gazteek duten kultura maila handia da oso. Zenbat jende ikasten du musika gaur egun? Eta jende hori guztia operara joaten da. Opera ikuskizunik osatuena da; kantua, antzerkia, musika, baleta... dena dago operan. Hasieran publikoa, batez ere, industria-burgesiakoa zela esan liteke. Baina, egun, publiko anitza du operak. Antzokietara joan gabe ere, telebistaren edo diskoen bidez eza-gutu eta maitatu dezake. Hezkuntzak izugarri lagundu du»

Ezkerrean, 2001eko denboraldian taularatutako "Sigfrido" lana, 1981ean eskainitako "Zigor" en une bat eta 1996ko "Madama Butterfly". Goian, 1998an taulara eraman zen "Fausto" ikusgarria.

Opera emozioa da. Operak sentimenduak transmititzen ditu. Sufrituarazi egin behar dizu, eta poztu alaitasuna transmititu nahi denean. Opera sentitzeko modu bat da.

Lanetik nekatuta edo urduri iristen zarenean, etxeko butakan eseri eta opera bat entzutean erlaxatu egiten zara. Opera entzutea fantasiako mundu batean sartzea da. "Madama Buterfly" rekin ama gehienak gurasoaren paperean sartzen dira, eta haurrak amari agur esaten dionean, pertsonaiarekin batera negar egiten dute. Abestutako istorio horretan sartzea da opera entzutea. Baina, azpimarratuko nukeena, ematen dizun bake hori da.

Nolakoa da Bilboko publikoa?

Bilboko publikoa zoragarria da. Oso antzoki

gutxitan lortzen da abeslaria eta publikoaren arteko erabateko batasuna, obra osoan ez-tulik ere eragiten ez duen tentsio hori, eta azken nota abesten dutenean denak batera "Brabo!" oihukatzea, antzokia behera botatzeko moduko txalo zaparrada. Bilbon hori gertatzen da. Oso publiko jantzia da, begirune handikoa, eta, agian, pixka bat hotza.

Euskal Herrian opera ondo ezagutzen al da?

Bai. Kultura musikal handia dago. Musika eta opera ezagutzen dira Euskal Herrian, baina ez hemen bakarrik; baita inguruko herrialdeetan ere. EAEkoak ez diren 1.000 bazkide ditu OLBEk eta autobusez etortzen dira denak.

Autore italiarrak izan dira nagusi OLBE-n. Hori al da zuen bereizgarria?

Ez. OLBE ekonomikoki oso gaizki hasi zen elkarte da, eta eskaini behar zituen operak errepertorioko operak ziren, bestela... Antzokia beteko zuten obrak ekarri behar zituzten. "Tosca" rekin hasi ziren eta lehenengo denboraldian antzokia bete zuten. Bigarren denboraldia urte hartako abenduan egitea pentsatu zuten, baina porrot egin zuen. Beraz, denboraldi bakarrarekin eta errepertorioko obrak eskainiz jarraitzea erabaki zuten, eta beti bete da antzokia. Baina zuloa estaltzen hasi ahala bestelako operak eskaintzen ere hasi ziren. Egund, errepertorioko hiru opera, bi semi-estreinaldi eta bi estreinaldi eskaintzen ditugu denboraldiko. Horrela, denen gustuko lanak eskaintzen ditugu.

Hemendik aurrera zer?

Lanean jarraituko dugu. Espero dut 75. urteren erdian ere horrelako ikuskizunekin gozatzea, baina butakan eserita. Gure zaharrek sortu zuten elkarte da eta inoiz ez desagertzea nahiko nuke, haiei zor diegun begiruneak beraiek hasitako lanari ekitea eskatzen digu. ■

Gurean euskara aterpe

ARALAR KANPIÑA

Tel.: 948 50 40 11

Fax: 948 50 43 26

31870 LEKUNBERRI (NAFARROA)

WEB ORRIALDEA:

<http://www.campingaralar.com>

E-mail:

info@campingaralar.com

Ikusle arruntok film, abesti, dantza ikuskizun edota antzezlan bukatuak ikusten ditugu. Baina hauen guztien oinarrian ideia bat izaten da, oinarriko ideia honen atzetik autore bat izaten den moduan. Hauek lan bukatu horiekiko eskubide batzuk dituzte, egile eskubideak hain zuzen, erakunde batzuen bidez kudeatzen direnak. Azkenaldian eskubide hauek kudeatzen dituzten erakundeen artean makina bat tira-bira izan da, batzuetan egileen kalterako.

Sortzaileen elkarteak elkarri mokoka

SORMENAREN INGURUKO eremu desberdinetako egileek burututako lanarekiko eskubide batzuk dituzte legediaren arabera: obra zabaltzeko behar den eta zein eratan zabaltzeko behar den erabakitzea, egilearen izenean edo anonimoki hedatu behar den zehaztea, bere egile izaera onar dadila eskatzea, obraren osotasuna errespetatu dadin eskatzea...

Orain urte batzuk ez bezala, gaur egun Euskal Herriko musika, zinema, antzerki, koreografi, literatura edota multimedia sortzaileek euren eskubideak defendatzen dituzte

JON GARAÑO

Argazkiak:
Alberto Elozegi

ten elkarteak dituzte. Garai batean obra finantzatzen zuenaren esku geratzen ziren eskubideak. Esate baterako, film bat egiten zenean, eskubide guztiekiko ekoizlea geratzen zen, bestelako autoreak kontuan hartu gabe.

Autoreek lanaren truke soldata bat baino ez zuten jasotzen, egin ostean obrak sor zitzakeen bestelako irabaziei agur esaten ziotelarik. Egun, autoreek beren obra bukatuta eta merkaturatuta dutenean, honetatik ateratzen diren ondasunetatik probetxua ateratzeko eskubidea dute, bai moralki eta baita ekonomikoki ere.

Hego Euskal Herrian, SGAE (Espainiako Autoreen eta Editoreen Batasuna) da eskubide hauen gehiengo kudeatzen duena. Azken bi urteetan bere bazkideen artean 500 milioi euro inguru banatu ditu elkarte honek. Diru kopuru handia, dudarik gabe, egileek euren eskubideen defentsan lortzen dutena.

Sektoreak bizi duen krisia bizita ere, azken urtean 24.376 egilek 561.000 obra desberdin plazaratu dituzte Espainian, SGAEren arabera. Era guztietako obrez ari gara: multimedia interaktiboa, film labur baten gidoia, abesti baten letra, film luze baten argumentua edota antzezlan bat, besteak beste, egile baten sormen lanaren emaitza dira eta egileen eskubideak izateko eskubide osoa dute.

Musikaren arloan, euskal musikagileen eskubideak defendatzeko, Euskal Herrian zenbait musikagile eta musika editore euskaldun biltzen hasiak dira SGAEren antzeko instituzio bat sortzeko itxaropenez. ARGIA orain bi urte Fermin Muguruzari egiten zitzaion elkarrizketa batean, honek "Zer falta zaio euskal musikari aurrera egiteko?" galderaren aurrean, honek kuota lege baten alde borrokatzen hasi beharraz gain, SGAE euskaldun bat sortu behar zela zioen. Gauza bera diote beste hainbat musikagilek.

Ignacio Casado SGAEren Euskal Herriko

Saiakerak. DAMA ez da zinegileek SGAEtik aldentzeko egin duten lehen saiakera. 1980ko hamarkadan, Pilar Miró, Rafael Azkona edota Giménez Ricok beste talde bat sortu zuten, baina porrot egin zuen euren eskubideen defentsan ezer gutxi egin zezaketela ikusi omen zutelako.

1990an desberdintzea lortu zutenak arte plastiko eta bisualeko egileak izan ziren, VEGAP elkarte sortuz. Artista hauek ordutik SGAEtik bereizita daude, nahiz eta oinarrian, batzuek zein besteek, funtzio bera duten: egileen eskubideen defentsa.

ordezkariak hori lortzea ez dela batere erraza dio, Espainiako legediak ez duelako ahalbidetzen egileen eskubideak kudeatuko lituzkeen erakunde bat sortzea SGAEtik kanpo. Casadoren esanetan, "SGAEren lana da Euskal Herriko egileen eskubideak defendatzea".

Hainbat musikariren bultzadaz, hala ere, Euskal Herrian Boza edizio gunea sortu da, euskal musika autoreen eskubideak kudeatu eta promozionatzen dituen elkarte. Euren web gunean irakurri daitekeen legez, "Boza Edizio gunea sortzaileen egile eskubideak defendatzeko eta kudeatzeko Euskal Herrian sortutako egitura da. 300dik gora egile, konpositore, bertsolari eta abarren egile eskubideak ordezkatzeko dituzte. Gaur egun, 1.500 kantutik gorako errepertorioa kudeatzen du". Eta egia esan, era guztietako musika talde zein musika mota aurkitu daite-

Joxe Joan Gonzalez de Txabarrirekin
Gipuzkoa beti aurrera.

Bota eraginkor

ke Bozaren katalogoan. Euskal musikagile ezagun zein ezezagunak. Lehen aipaturiko Fermin Muguruza, baina baita Anari, Dut, Jexus Artze, Benito Lertxundi, Iker Goenaga, Joserra Senperena, Gatibu edota Skunk bezalako musika talde zein musikagileak daude egile multzo horren barnean.

Boza edizio guneke Leire Zugastik dioenez, "Bozaren lana egileei euren eskubideen inguruan informatzea da. Esan Ozenki eta Elkarreke sortuta, autoreen aurrean bitartekari lanak egiten ditu, SGAE baita egileen eskubideengatik negoziatzen duena".

SGAEren kudeaketarekin oso kontent ez daudenak, zine zuzendari eta gidoigile multzo handi bat dira. Hauek DAMA sortu zuten SGAEk euren eskubideen alde lan gutxi egiten zuela uste dutelako. "SGAEk ikus-entzunezko profesionalak diskriminatu egiten dituela iruditzen zaigu", dio DAMAren presidente den Montxo Armendariz zinegile nafarrak.

Konpetentziaren tribunalera eramane talde honek SGAE, gidoigile eta zuzendariekin 12 milioi eurotik gorako zorra duela uste baitu. "Telebistan emititua izateak duen kostuaren %2a eurek jasotzen dute. Gainera ikusleak zine sarrera batengatik ordaintzen duen %2arekin edota bideo dendan alokatzen den zinta bakoitzeko euro batekin geratzen da SGAE", gogorarazten digute DAMAkoek. Elkarre honen barne dauden 300 profesionalek batzuk oraindik ez dute jaso euren azken lanen inongo ordainik, egile eskubideei dagokienez.

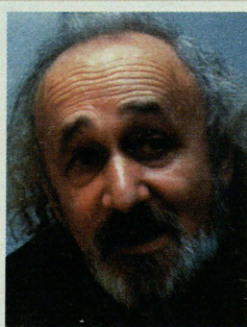
1998an Espainiako Kultura ministerioak egileen eskubideak kudeatu eta zabaltzeko ahalmena eman zion DAMAri, baina ordutik hauek ezin izan dute lan askorik egin, SGAE baita egile eskubideengatik jaso beharreko diruak kudeatzen dituena. "Monopolioa dute kudeaketan. Gure eskubideak telebista edota zine programatzaileri bati eskatzen dizkiogunean, hauek guri eman beharreko partida jada SGAEkin negoziatua dutela argudiatzen dute".

SGAEko ordezkariak ordea, DAMA gestio arazoak eta inkompetentzia direla nagusi diote. "DAMAkoek ez dute negoziatziorako ahalmenik. Diru kopuru altuegiak eskatzen dituzte egile eskubideengatik eta banatzaileek nahiago dute gurekin negoziatu".

DAMAren beste kexu bat, SGAE izena ematen duenak hau utzi eta DAMA sartzeko zailtasun gehiegi izaten dituela da. Hau da, egile batek SGAE utzi eta DAMA euren eskubideak kudeatzea nahi badu, ezin duela hau nolanahi lortu. Hiru urte pasa behar izaten dira.

Asko dira SGAE utzi eta DAMA euren eskubideak defendatzea bilatzen dutenak, baina legea euren kontra dago. Egoera honetan daude, besteak beste,

M. Armendariz DAMAko presidente da. DAMA eman nahi du izena G. Querejetak, baina legea aurka du. Anari, Bozaren katalogoan dagoen musikarietako bat da.

Egileen eskubideen inguruan

tira-birak ez datoz jaso beharreko diru kopurutik bakarrik. Atzean eskubide moral bat ere badago, eta horren defentsan ere lan egin beharko lukete elkarreke

Enrique Urbizu edota Gracia Querejeta zinegileak.

Hasiberriak diren gehienek SGAEren ematen dute izena, honek DAMA bermatzen ez dizkien egile eskubideengatik diru sarrerak emango dizkielakoan. Konpetentziako tribunalak DAMAri arrazoia emateko itxaropena du Armendarizek. Horrek egungo panorama goitik behera aldatuko luke.

Egileen eskubideen inguruan tira-birak ez datoz jaso beharreko diru kopurutik bakarrik. Guztia atzean eskubide moral bat ere badago, eta horren defentsan ere lan egin beharko lukete egile eskubideak kudeatzen dituzten elkarreke. Finean, egindako lanaren onarpena izatea beste eskubide bat baita.

Baina zer gertatzen da sormen lan bat egin arren lan hori sormen lan bezala onartua izaten ez denean? Zinemagintzan adibidez, egilearen eskubideak lau zatitan banatzen dira. Laurden bat argumentua egin duenarentzat, beste laurden bat gidoilariarentzat, beste bat musikagilearentzat eta beste bat zuzendariarentzat izaten da egileen eskubideengatik kobratzen denaren banaketa egiten denean. Honen arabera, argi geratzen da argazki zuzendari batek edota soinu efektu buru batek, adibide bi baino ez jartzeagatik, ez dutela egile eskubideen partidatik dirurik ez onarpenik jasoko, nahiz eta seguraski bere lanean film batean eragina izango duen sormenezko erabakiren bat hartuko zuten.

Europako Argazki Zuzendarien Elkarreke, Imagok, behin eta berriz aldarrikatu ditu autore hauen eskubideak. Javier Agirre argazki zuzendari irundarraren usteetan, "hau horrela izanda ere, ez da beti aplikagarria. Hau da, batzuetan argazki zuzendari batek lan mekaniko bat egiten du eta kasu horietan ez litzateke logikoa lan borregatik inongo eskubiderik izatea. Desberdina da argi edota kolore bat bilatzeko argazki zuzendari batek zerbait berria sortzen duenean, honek lanaren azken emaitza eragina izaten duelako eta sormenaren barne sartzen delako". Dena den, zaila da argazki zuzendari batek edota zuzendari artistiko batek egindako lana neurtzea. Nola zehaztu daiteke noiz den lan horren emaitza errealizadorearen ideia edota beste norbaitena? Egun, errealdore edota zuzendariaren lana baino ez da onartua izaten.

Egilearen lanak onarpen moral zein ekonomikoa izatean datza dena. Horretarako sortu ziren hori kudeatzen duten elkarrekeak, baina zerbait oker egiten ari direla dirudi. Marka litzateke egileen eskubideen errekonozimendua bermatu behar duenak, egileen eskubide hauek ez errespetatzea. ■

ANTZERKIA

Jantzi berriak josiz, trapu zaharrek erantzi

Ameriketako Estatu Batuetan arrakasta handia izan duen antzezlanak euskal antzokietara ekarri du Ados taldeak. "Las mujeres de verdad tienen curvas" umoreaz baliatuz etorkinen lan baldintza kaxkarrez mintzotzen lana da. Barakaldon estreinatu zuten apirilaren 24an eta irailetik aurrera ikusi ahal izango da Euskal Herri osoan.

AINARA

GURRUTXAGA

Argazkiak: Iñigo Azkona

"ITXURA MARDULEKO aktore begoamerikarren bila gabiltza", horixe idatzi zuten Ados-koek muntaia berriko aktoreak bilatu asmoz Interneten zabaldu zuten mezuan. Lan taldea osatzearena ez zen lan makala izan. Josefina Lopezek idatzitako "Las mujeres de verdad tienen curvas" ("Benetako emakumeek kurbak dituzte") antzezlaneko bost emakume protagonistek ezaugarri zehatzak behar zituzten eduki, baita komikotasunerako gaitasun berezi bat ere. Antzezlanaren zuzendari Garbi Losadak ongi oroitzen ditu hautaketa hark sortu zizkien buruhaustak: "Hasieran aktore euskaldunekin lan egitea pentsatu genuen arren, ikusi genuen obra honek errealitate dosi handia eskatzen zuela. Hortaz, muntaia aktore etorkinekin egitea erabaki genuen. Jende honekiko nolabaiteko konpromiso gisa ere egin dugu". Euskal Herriaz gain Espainiako Estatura ere zabaldu zuten deialdia eta bost emakume kubatar hautatu zituzten: Lilliam Kouri, Saskia Guanche, Edelweiss Hernandez, Maria Isabel Diaz

eta Yeye Baez. Bost aktoreetatik bi Madrilen bizi dira eta gainontzekoak Euskal Herrian. Sara Cozar aktore euskaldunak Saskia Guanche ordezkatzeko du hainbat emanaldietan. "Aktore guztiak kubatarrek izatearena kasualitatea izan da. Nik uste horregatik irten dela ikuskitzuna hain karibearra", dio Losadak irribarrez.

"John Wayneren laguna" antzezlanarekin eskuratutako sarien zapore goxoa oraindik ere ahoan dutela estreinatu du Ados Teatroak "Las mujeres de verdad tienen curvas". Honetan, aurreko lan guztietan bezala, gai sozialak lantzen jarraitu du taldeak, beti ere umorea alde batera utzi gabe.

Josefina Lopez mexikarrak idatzitako antzezlanak tailer klandestino umel batean kokatuta dago, sarri aire egokitua falta zaion tailer zaharrean. Udako bero itsasorkean, protagonisten bizipozak soilik ekarriko du aire freskoa bertara. Fernando Gonzalez Ansak diseinatutako eszenografiak errealismo handia ematen dio espazio eszenikoari.

Kultura latinoaren defendatzaile

34 urte besterik ez dituen arren, Josefina Lopez idazle mexikarra Ameriketako Estatu Batuetan idazle latinoen artean ezagunenetakoa da. Genero ezberdinetako lanak argitaratu ditu, baina batez ere antzerki eta telebistarako gidoiak. Gaztetan, jostunen tailer batean lan egin behar izan bazuen ere, gaur egun Writers Guild of America idazleen elkargoko kide da, eta berak sortutako CASA0101 erakundearen gidarien sorkuntzari buruzko irakasgaiak eskaintzen ditu. Berak idatzitakoak dira "No place like home" ("Etxean bezala inon ez"), "Confessions of the Rumba" ("Runbaren konfesioak") eta "Real Women have curves" ("Benetako emakumeek kurbak dituzte"), besteak beste. Azken lan honek zinera ere jauzi egin zuen. Iaz, Sundance zine jaialdian hainbat sari eskuratu zituen, eta Donostiako Zinemaldian ere jaso zuen saririk.

Ados taldekoek Lupe Ontiberos aktoreari esker ezagutu zuten idazlea. Ontiberosak Los Angeles eta San Franciscon "Real women have curves" antzezlanarekin aktore lanak egin zituen. Maiz hitz egin zuten Adosekoei ikuskizun hartaz. "Aspalditik genuen buruan antzezlan hau hemen egitea, bat egiten baitu taldearen filosofiarekin". Josefina Lopezek Adosek Gijonen egin zuen emanaldi batera joateko aukera izan zuen duela gutxi: "Oso gustura gelditu zen" -dio Garbi Losadak- "nik eginiko moldaketaren kopia ere eraman zuen bueltan, zenbait ideia kopiatu egingo zizkidala esanaz".

Autobiografikoa ia

Hein batean errealtatearekin fidela delako hautatu zuen Adosek antzezlan hau: "Josefina Lopezen biografia da ia. Berak ere jostun gisa lan egin zuen gaztetan tailer klandestino batean. Egoera barrutik bizitu duenaren testigantza da", dio zuzendariak. Dena dela, hainbat moldaketa egin behar izan dizkio Losadak jatorrizko testuari. Izatez Los Angeleseko tailer bateko langile mexikarrak ziren protagonistak hegoamerikar bilakatu ditu eta Europako hiriburu batean kokatu. Aldaketa nagusia, ordea, azken eszenan egin du: "Berezko gidoiaren amaiera oso amerikarra da, pertsonaia guztiek euren ametsak betetzeko dituzte. Guri iruditu zitzaigun amaiera errealistago bat egokiagoa zela. Amaiera europarragoa bilakatu dugu".

Ana bere ahizparen tailerrera iritsi berri da. Eskola graduatua eskuratuta unibertsitatera joatearekin amesten du, idazle izatea baita neskatoaren nahia. Horretarako, baina, lanean hasi beharra dauka sosa batzuk eskuratzeko. Tailerrean lanean aritzen den amak ez ditu oso begi onez ikusten alabaren desioak eta tailerreko gainontzeko jostunek ere nahiko lan dute egunean eguneko eskariei erantzuten. Estela ahizpa ere ez dago bere mementorik onenean, oraindik ere "paperik

Garbi Losada:

«Duen tamaina duela ere, edozein ederra izan daitekeela adierazi nahi dugu. Nazkatuta gaude argal egon behar horrekin»

gabe" dago eta beldur da edozein mementoan polizia tailerrean azalduko ote den. Legez kanpoko egoeran dagoen etorkinaren nahigabea islatzen du Estela pertsonaia.

Aktoreek, lehen emanaldietan taula gainean ziurtasun pittin bat falta bazitzairen ere, lortzen dute emakumeen arteko harremana sinesgarri egitea eta euren artean duten laguntasun hunkigarri hori islatzea. Azken batean bizirauten saiatzen diren emakumeak dira guztiak, gogor lan eginaz, josten, etorkizun hobe baten alde. Horretarako euren arma bakarrak erabiliko dituzte: esfortzua, dignitatea, eta osasungarria den umorea. Egocarik zailenean ere dantzatzeko eta kantatzeko beta hartzen dute, Joxean Goikoetxeak konposatutako doinuak airosoz handiz kantatuz.

Mitxelina ditut, eta zer?

Etorkinek bizi behar izaten dituzten lan egoera prekarioen kritikaz gain, badu Adosen lanak beste ageriko mezu bat, antzezlanari titulua ematen diona, hain zuzen ere. Bost emakumeek ez dute egungo gizarteak inposatzen dituen kanon estetikoekin bat egiten, gorputz mardulak baitituzte guztiek ere.

Horregatik inposaketa honen kontrako aldarria egiten dute behin eta berri-

ro: "Soberan ditudan kiloak mundua kaka egitera bidaltzeko erabiltzen ditut!", oihi egiten du Pancha izeneko pertsonaia momentu batean. Ana gaztearen ekimenez arropak erantziz ere iraultza txikia antolatzen dute lantokian. "Biluztearen memento hori inpaktu handikoa da" -dio Losadak-, "jende perfektuaren biluziak ikustera obituta baikaude.

Pertsonaia hauek jende arrunta dira eta bateren bat nabiko lodia ere bada. Duen tamaina duela ere, edozein ederra izan daitekeela adierazi nahi dugu. Nazkatuta gaude argal egon behar horrekin".

Antzezlanaren izaera dela-eta, euskarazko bertsiorik ez du prestatuko Adosek. Hego Amerikan zehar bira bat egitea gustatuko litzaieke etorkizunean, baina taldearen baliabide ekonomikoei begiratu beharko diete erabaki hori hartu aurretik.

Euskal Herrian irailetik aurrera hasiko dira "Las mujeres de verdad tienen curvas" eskaintzen. Bitartean, maiatzaren 30ean, kale antzezlan bat estreinatuko dute Leioako Umorezko Kale Antzerki Azokan. "Sopa de Ganso" ("Antzar zopa") izeneko ikuskizunean sei aktorez osatutako taldeak kaleak sukalde bilakatuko ditu, jendearen artean lehengai berezi bat bilatuz: barrea, alegia. ■

LUR SAKRATUA: ANTROPOLOGIA KULTURALEKO SAIOA

Lurra eta Kreazioa: Lurra, ortzia eta kosmosa.

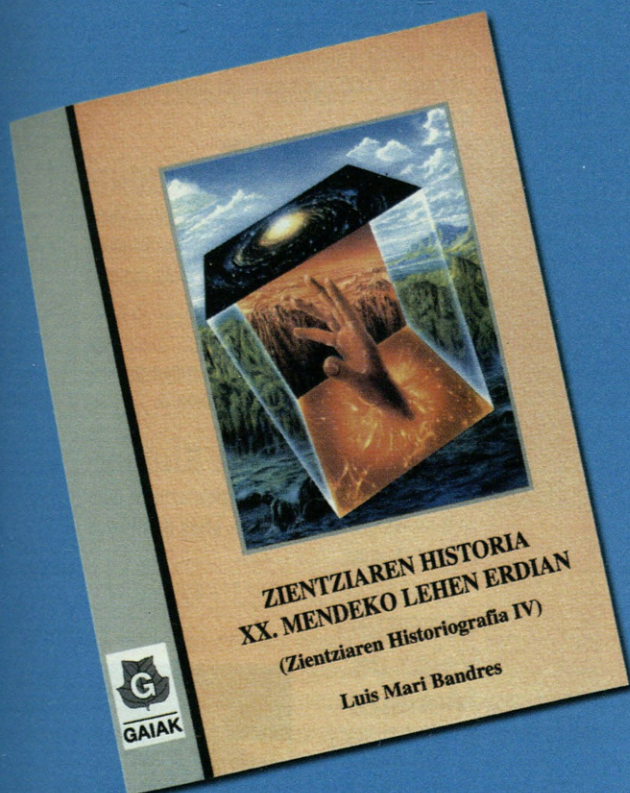
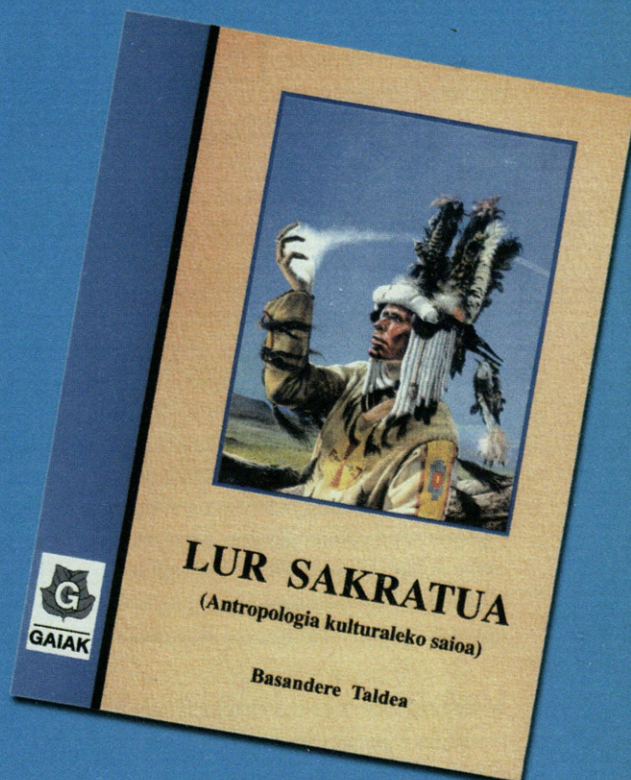
Antzinako ama. Jainkosa mendebaldarrak. Gizakia eta elementu naturalak. Gaia hipotesia.

Bide eta paisaia espiritualak: Abesti ildoak. Bidaia inizatikoak. Erromesaldiak. Herensugeen gordelekuak. Animismoa.

Lurraren energia: Biziaren urak. Harriak eta haitzulo sakratuak. Sumendien kondairak. Biziaren zuhaitza.

Irudiak eta egiturak: Antzinako labar artea. Txamanismoa eta erritualak. Zutarriak eta mairubaratzak. Stonengenge eta kultura megalitikoak. Machu Picchu. Piramideak. Lurpeko tenplu eta hilobiak.

Lurrarekin elkarlanean: Geomantia. Lerrokadura sakratuak. Neopaganismoa eta New Age . . . 70 artikuluxkak, gure planetaren arimaz eta gizakiak hortaz jabetzeko sortutako irudi antropologikoak gozateko gida.

ZIENTZIAREN HISTORIA XX. MENDEKO LEHEN ERDIAN

XX. mendeko fisikaren krisia (mikrokosmoseko fisika kuantikoaren ondorio) aztertzen da liburu honetan eta, makrokosmos mailan, Hubblek egindako mende horretako aurkikuntzarik hunkigarriena, unibertsoaren hedapenarena, alegia. Fisikako eta kosmologiako aurreko ikasketekin batera, psikologia eta antropologia ere aztergai dira eta, bereziki, Freud, Jung, Malinowski eta Lévi-Straussen obrak. Filosofian, Kant, Hegel, Engels edo Marx agertuko zaizkigu eta materiaz nahiz eboluzioaz garai haietan gertatu ziren debate ernagarrien isla izango dugu. Indeterminismoak zientzia garaikidean duen eragina, entropiaren kontzeptu unibertsalaren izkutukoak eta giza kontzientzia edota metazientziaren klabeak, guztiak batera, azkenean, euskaraz eta era errezean argituko zaizkizu liburu ernagarri honetan.

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

ARGITALDARIA

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Liburuetako altxorak

GASTEIZKO Artxibo publikoek gordetzen dituzten altxor preziatuena daude ikusgai Montehermoso Kultur Zentroan hirian egiten den Liburu Zaharraren bigarren erakustaldian. Artxiboak eta hiriko Libris, Liburu zaharren liburu saltzaileen Elkartek antolatutako ekitaldiak bi zati ditu. Lehenengoan, Libris elkarteak utzitako altxorretako batzuk daude ikusgai, eta salgai. Bigarrenean, Artxiboak gordetzen dituen 900 liburuaren arteko hautatuko batzuk paratu dituzte. Erakusketan, bi inku-nable ikus daitezke, 1485 eta 1500ekoak. Gainera, Gasteizen, 1722an inprimatu zen lehen liburua dago edo artxiboak gordetzen duen euska-razko lehen alea, 1845ean Sebastian Mogekek burutua, ikusgai daude. Erakusketa maiatzaren 24an martxan jarriko den Liburu Zaharraren Feriarekin batera egingo da. Biak ekainaren 8a arte luzatuko dira.

Publizitate Jaialdia zabaldu dute

IZENA ALDATU diote urtero Donostian egin ohi den Donos-tiako Publizitate Jaialdiari. Maiatzaren 29an hasi eta 31 arte luzatuko den aurtengo ekitaldiak El Sol. 18. Iberoamerikako Publizitate Jaial-dia izena izango du. Orain artean Espainiako publizitate agentziek hartzen zuten parte lehian. Oraingoan, Portugal, Amerikako Estatu Batuak eta Ibero Amerikara zabalduko da. Guztira, 1.941 lan aurkez-tuko dira, %32 Espainiatik kanpokoak.

Dantza Nafarroako eszenan

ZORTZI HERRI hartuko ditu aurtien Nafarroako Escena 2003 dantza garaikideko jaialdiak. Guztira, sei izango dira aurkeztuko diren ikuski-zunak. Carmen Rocheren Baletak, Tempomobilek, Espainiako Balet

Joxean Agirrerren hitzak dira hauek "Txaparro" aldizkarian jasoak: «Izugarri gustatzen zaizkit euren neurak sorkuntzarako era-biltzen dituzten idazleak».

Ibon Aranberri artistak honakoa zioen "Gara"n: «Azken urteotan herriz herri egiten ari diren eskul-tura horien kontra nago erabat, eta (Oteiza) Fundazioak daraman bidearen kontra, are gehiago. 53an produkzio materiala alde batera utzi zuenean, erabaki guz-tiz artistikoa izan zen; eta, antro-pologia edo poesia idazten due-nean, bera eskulture sentitzen da (...). Baina non geratu da

Oteizaren lan pedagogikoa? Donostian, (...) Oteizaren eskul-tura bat jarri dute Paseo Berrian Txillidarekin lehiatzeko eta beti Txillidak irabazten du, Txillidaren obrak hor egoteko sortu zirelako eta Oteizarenak ez».

Kepa Junkerak "Aizu"n: «Txalaparta tresna egokia da Euskal Herriaren izena esporta-tzeko (...)».

Cristina Iglesias artista donostia-rrak zera adierazi zuen "La Clave" aldizkarian: «Galeria eta artista guztiek saldu nahi dute, zerbaite-taz bizi behar dugulako».

Iñaki Graceneak eta Ainara Garcíak

irabazi dute Kutzak eta Gipuzkoa-ko Aldundiak antolatzen duten Artista Berrien Lehiaketa. 7.000 eurotako saria jasoko du bakoitzak.

Ernestina de Champourcin

poeta gasteiztarraren "Del exilio a Dios" biografia plazaratu du Beatriz Cornella historiala-riak. Ernestina Espainiako 27ko Belaunaldiko emakume bakarretarikoa zen.

Pello Otxoteko

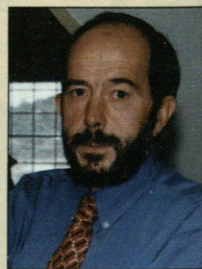
ren "Arnasa galdua-ren ondarea" kaleratu berri du Elkarrek.

Bilboko Orkestra Sinfoni-koaren

80 urteko ibilbidea aztertu dute zenbait ikertzailek "Ochenta años de música urbana" liburuan.

Josemari Velez de Mendizabal

Jose Mari Azkarraga "Lurgo-rrí" kazetari eta politikariaren bio-grafia plazaratu du.

Museoen arrakasta

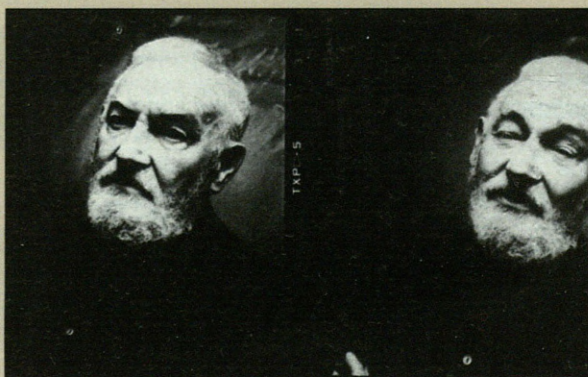
Pixkanaka aldatzen joan dira. Baina asko dago oraindik egiteke. Nahiz eta museo ugari zine emanaldiak, musika ekitaldiak eta publikoaren parte hartzea sustatzeko ekintzak bultzatzeari ekin dioten, arte lanak kolekzionatzeko edo ikertzeko guneak dira sarri oraindik museoak. Maiatzaren 15ean eginiko Museoen Nazioarteko Egunaren ospakizuna dela eta, urtero legez, ekitaldiak antolatu dira. Jokoak, bideo emanaldiak edo doaneko sarrerak ugari dira egun horretan. Artea eta museoak gizarteari gerturatze-ko modua izan daiteke. Izan ere, arte aretoetako ardurardun gehienek uste dute egun jende kopuruagatik baino, jende horren asetzeko mailagatik neurtzen dela museo baten arrakasta.

Europako Zinemaren Eguna.

Canneseko Nazioarteko Zinema Jaialdiaren baitan burutu berri da. Europako Batasuneko kideen Kultura ministroak bildu ziren bertan. Izan ere, Europako zinema eta ikus-entzunezkoen politika baterako oinarriak jarri nahi dituzte. Europako Batasunean 1997tik 2001era zinemara joateko ohitura %20 igo dela da datu positiboa. Baina, egun, ez dago ikus-entzunezko industriarik Europar. Herrialde bakoitzak du berea, hobe edo okerragoa. Eta guztiek esportatzeko gaitasun gutxi dute. Jakin berri dugu, hala ere, Bizkaiko Aldundiaren ekimenez, Tokion (Japonia) euskal zinemagileek zuzendutako zortzi film eta zortzi laburmetrai eskainiko direla ekainaren 4an eta 5ean. Eta datozen urteetan Euskal Zinemaren Astea munduko beste hainbat lekutan eskaintzea da asmoa.

Berriak, Arrancaladanzak, Thomas Noon Dancek eta Akelarre Danzak hartuko dute parte ekitaldian. Ikuskizunetako batzuk dagoeneko eskaini dira, baina oraindik, besteak beste, Beran hilaren 23an eta Antsoainen 30ean Tempomobileren azken lana ikusi ahal izango da. Eta hilaren 24an Akelarre Danzak "Tangram" ikuskizuna tularatuko du Zizur Nagusian.

Oteizak albiste izaten jarraitzen du. Museoaren inaugurazioa igaro da, ez zeresanik eman gabe ordea. Eta aste honetan bi liburu plazaratu dira bere inguruan.

Oteizaren inguruan

Hil ondoren ere zer esana ematen du Jorge Oteizak. Maiatzaren 8an inauguratu zen Jorge Oteiza Fundazio Museoa. Baina Fundazioko patronatuko Oteizaren inguruko kideak ez ziren bertan. Inauguratu arren, Museoak proiekturik ez duela nabarmendu du hainbatek. Sorpresak ere izan ziren: Oteizak bere iloba Pilar Oteiza izendatu zuela bere ondarearen oinordeko jakin zen; eta Oteizaren Lagunen Elkarteak aurkeztu zen. Gainera, aste honetan "Ahora tengo que irme" (Txalaparta) eta "Historia de una inquietud" (Txertoa) liburuak plazaratu dira. Lehenak argitaragabeko Oteizaren hainbat lan biltzen du. Bestean, Juan Antonio García artistaren inguruan izandako tira-birak lantzen ditu.

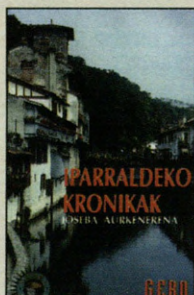

Antzerki menu zabala.

Barañainen, 18 txotxongilo taldek osatzen dute hilaren 31 arte burutzen ari den Txotxongilo Jaialdiaren egitaraua. Deban, antzerki amateur da hil honen 23tik ekainaren 1a arte egingo den Antzerki Asteko protagonista. Dar-dar Produksioak, Goazek, Takolo, Pirritx eta Porrotzek eta hainbat antzerki eskolek hartzen dute parte. Eta umorea eta kalea izango dira nagusi Leioan, maiatzaren 29tik ekaina arte. 45 konpainiek, bertakoek eta kanpokoek, parte hartuko dute Umorezko Kale antzerki azokan.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Iparraldeko kronikak

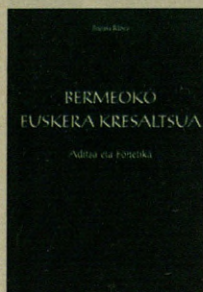
Joseba Aurkenerena

GERO
133 orrialde

Iparraldekoa hobeto ezagutzeko

Lezokoa dugu izatez Euskal Herriko Iparraldeari buruzko kronika hauek idatzi dituen, baina betidanik sentitu omen da Joseba Aurkenerena euskaldunago gipuzkoarra baino, eta dagoeneko badaramatza zenbait urte Lapurdiko Urruñan bizitzen eta lan egiten. Gero argitaletxearen eskutik plazaratu duen "Iparraldeko kronikak" liburuan, Iparraldean eza gutu dituen zenbait pertsona, leku eta gertaera dakartza konturatu: Urtubiko Dama, Iratiko Xiberua aterpea, Mutxikoak, Jendarmeen kontrola, Euskal literatura Larrairen, Dantza-jaüzien

Egüna, Sarako leizea, Ligiko ikastaldia, Sohütako ikastola, Sokorriko Ama Birjina, Lapurtarren Biltzarra, Donibaneke Aberri Eguna eta Niko Etxarten pastoralak, besteak beste. ■

Bermeoko euskera kresaltsua

Begoña Bilbao

BERMEOKO UDALA
182 orrialde
10 euro

Bermeoko euskarari buruzko liburu bi

Hiru zatitan banatzea pentsatu zuen, hasieran, Begoña Bilbao Bermeoko euskarari buruzko azterketa hau, baina azkenean Morfosintaxia izena eraman behar zuena beste norbaitek -edo berak geroago, denbora baldin badu- egiteko utzi du, eta "Bermeoko euskera kresaltsua. Aditza eta Fonetika" eta "Bermeoko berba eta esmolde kresaltsuak" liburuak plazaratzea erabaki du. Bi lan hauek bermeotarren artean euskararen erabilpena suspertzeko balio izango dutelakoan dago egilea. Hizkera guztiz berezia dute Bermeen, baina haren inguruko oso ikerketa gutxi egin izan omen da orain arte. Hara zergatik ekin zion Begoña Bilbao lan hau egiteari, kilin kolan dagoen euskararen zutabeak finkatzea guztion lana denaren ustean. ■

Iragarpena bete zenekoa

Ruben Ruizek asmatu eta idatzi du, eta Elena Odriozolak marraztu irakurle hasi berrientzat aproposa den "Eta txorimaloa mintzatu zen" ipuin ederra. Zazpi letxuga zeuzkan baserritar bati zenbaitzuek egin zioten triskantza eta horrek izan zuen ondorioa azaltzen ditu. Oso pozik joan zen baserritar hori ohera, hurrengo egunean sal zezakeen uzta polita gogoan zuela. Baina bera lo zegoen bitartean, asto bat iritsi zen baratzerara, eta letxuga horiek ikustean, goseak deitu zion barrenbarrendik. Lehenengo letxugari kosk egitekotan zela, ordea, txorimaloaren ahotsa entzun zuen, esanaz kontuz ibiltzeko, azkenengo letxuga jaten zuenari etxea galtzea egokituko zitzaioala. Letxuga bakar bat jatea erabaki zuen astoak. Gero txerri bat agertu zen handik, ordea! ■

Eta txorimaloa mintzatu zen

Ruben Ruiz
Elena Odriozola

AIZKORRI
50 orrialde
4,75 euro

"Inesaren balada", gaztelaraz

Iaz plazaratu zuen Elkar argitaletxeak "Inesaren balada" Hasier Etxeberriaren abentura narrazioa. Ondoren, katalanez argitaratu zuen Bartzelonako La Galera argitaletxeak. Oraingoz, Jose Luis Padronek itzulita, Espainiako edozein hizkuntzetan idatziak dauden idazlanentzako Abril lehiaketan bigarren geratu zen gaztelaniarazko bertsiola dakarkigu. Horrez gain, Etxeberriaren liburu hau Espainiako Kultur Ministerioak antolatzen duen Gazte Literatura sarirako izendatua izan da. XVIII. mendean kokatzen du Hasier Etxeberriak Indazubiko Inesaren istorioa, euskal pirata eta kortsarioen mundua agertzen dituen nobela. Baztango familia bateko zazpigarren alaba da Inesa, eta usadioz sorgina izatea egokitzen zaio. Baina berak ez du sorgina izan nahi eta ohiturak dioenaren aurka, kortsarioa izatea erabakitzen du. ■

La balada de Inesa

Hasier Etxeberria

EDITORES ASOCIADOS
148 orrialde
8,25 euro

Plisti-Plasta.
Koro kaioa

Christophe Miralles
Clémentine Collinet

IBAIZABAL
9 orrialde / 4,73 euro

Bainuontzian jolasteko liburutxoa

Ipuin bat kontatzen duen poster txikia eta guzti dator "Plisti-plasta. Koro kaioa" liburutxoa. Plastikoz egin dago eta ur gainean ibiltzeko euskarria ere badu, bainuontzian jolasteko aproposa izateaz gain itsasoko hegaztiak ezagutzeko irudiz osatuta dagoen liburu hau. "Plisti-plasta. Koro kaioa"ren jatorrizko titulu "La mouette Émile" da. Christophe Mirallesek asmatu zuen, eta Clémentine Collinetek marraztu etxeko txikienei, uretan plisti-plasta dabilzan bitartean, irakurtzeko eta jolasteko aukera eskaintzen dien liburu. Korori, ubarroiaren antzeko luma beltzak edukitzea gustatu

tuko litzaioke, baina pelikanoaren antzeko moko handirik izatea ez luke inolaz ere nahi. ■

"Eseté" aldizkariaren udaberriko alea

"Eseté"ren azkenengo zenbakiak ofizioa, lanbidea eta lan eskaintza dauzka hizpide. Plazaratutako lanen artean, lanpostu bat lortzeko edozeinek erantzun behar dituen galderak eskaintzen ditu. Gero, lanpostu zehatz batzuk lortzeko gai garen jakiteko adibide irudikatua. Jarraian, lan egiteko egiazki ditugun arrazoiak ezagutu ahal izango ditugu, inkesta baten bitartez. Inkesta honen arabera gezurra da diru asko egokituz gero gehienok pikutara bidaliko genukeela gure jardun behartu hori! ■

Eseté

Batzuen artean

AMASTÉ COMUNICACION
145 orrialde / 3 euro

"Politikagintzak balio etikoen esanera egon behar du"

Zerk eraman zaitu lan hau idaztera?

Pertsonaren eta humanismoaren ikuspegitik egindako balioen ulerkerak eskaini nahi izan dut; izan ere, sinesturik nago, gizarte-bizitzarako ona eta onuragarria izango dela hori, batez ere gure herrian une honetan bizi dugun egoeran. Balio horien artean askatasuna dago, pertsonen eta herrien askatasuna. Hori egitean, ezinbestekoa da politika-alorrean sartzea, baina beti ere balio etikoen ikuspegitik egin nahi izan dut hori, ez aukeraketa politikoen ikuspegitik. Bestalde, nire gogoeta hau borondate oneko pertsonen dago zuzendua, eta baita Eliza berari ere.

Nola defenda daitezke balio etiko horiek?

Liburuaren III. atalean, nazionalismoari buruz hitz egitean, esaten dut balio etikoak defendatu nahi dituenak -eta hori egin behar du Elizak- errespetatu egin behar dituela etika ikuspegitik zuzenak diren aukera nazionalistak; ez indarrez ezarri, ezta galarrak ere. Nazionalismoa izan daiteke terrorismoarekiko inolako loturarik gabea, nahiz eta askotan horrelako loturak leporatzen zaizkion. Horrek esan nahi du, hiritarrak askatasunez aukera dezakeela nazionalismo bat edo bestea, baldin eta askatasun hori bera aitortzen badie gainerako hiritarrei.

Hori al da azpimarratu nahi duzun oinarritzko tesia?

Bai. Badakit hau ez dela argitasun etikoaren beharrean dagoen gai bakarra, baina ez da hau lekua eta unea horretan hasteko. Garbi utzi nahi nukeena hau da: politikagintzak balio etikoen esanera egon behar du, eta ez alderantziz. Bestela, benetako alienazio politikoan eroriko ginatke; politikagintza-zen zerbitzura jarriko genuke pertsona. ■

Jose Mª Setíenen gogoeta kritikoak

Inoren aurka, baik eta hautaketa egiteko eskubide moralaren alde plazaratu ditu Do-

nostiako gotzain emeritua den Jose Maria Setíenek "De la Ética y el Nacionalismo" liburuan agertzen diren gogoeta kritikoak. Etikaren ikuspegitik egiten ditu Setínek bere gogoeta hauek, adieraziz hautaketa politikoa egiteko garaian pertsona batzuek nazionalismo espainiarra aukeratzeko duten eskubide moral berbera dutela beste batzuek euskal nazionalismoa eta autodeterminazioa aukeratzeko. Liburuak, bestalde, hiru atal nagusitan dago banatua. "Ética, política y paz en Euskal Herria hoy" titulua du lehenak eta etikak politikan izan beharko lukeen garrantziaz dihardu. Bigarren goan, ikuspegi moral horretatik aztertzen du nazionalismoa Setínek. Eta bi kapitulu ezberdinez osaturiko "Naciona-

De la ética y el
nacionalismo

Jose Mª Setién

EREIN
132 orrialde
11 euro

lismo y terrorismo" izenburuko atalean, "La Iglesia frente al terrorismo de ETA" lanari Iruñeko artzapezpiku Fernando Sebastianek egin zion epilogoa eta Espainiako apezpiku-batzarrak 2002ko azaroan kristau jarraibide gisa kaleratu zuen "Valoración moral del terrorismo en España, de sus causas y de sus consecuencias" txostena dauzka Setínek hizpide. ■

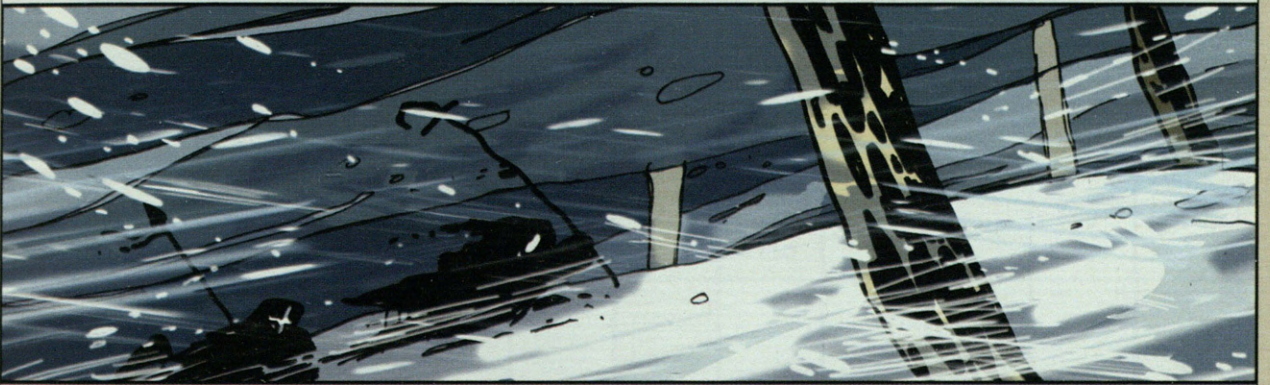
egileari galdezka

PIKARRA: PATTARRA, MALDA XUTA

ORON OREN, ORDU

KAN HAN

XAUNA, UXIN : GAIZTOAGOER

USATURIK NAIZ : JAUNA, ELUR-HAIZE BORTITZAGOEI OHITUA NAGO.

HILATORRA : HIL SOINESKOA

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Etxeko gela	▼	Araztegia	▼	Orekan ipini	▼	Putrea	▼	Giltza
	Etxeko oinak		Musika nota		Zezen zikiratu		Kosmos		
		▶		▼		▼		▼	▼
	IRUDIKO LOREA	▶							
	Zoritzarrez								
Belardia	▼	Infusio mota	▶	Bizkiak	▶				
Airetiko bidaia		Gelditu		500					
		▼		▼		Lehen bi hizkiak	▶	Oxigenoa	▶
						Eguneroko jaki		Bakoitzari lau	
Ontzi gidoina	▶			Hitz motela	▶	▼		▼	
Herri lapurtarra				Sufrea					
			Gipuzkoak o herria	▶	▼				Euskaraz eta kitto!
			Gaixo						
Zaletasuna du	▶		▼	Gironako autoetan	▶		Listua	▶	▼
Eskualde giputza				Röntgen			Interjekzioa		
			▼			Isurkari zuri	▶	▼	
						Sufrea			
Arazo	▶			Zamariak	▶	▼			

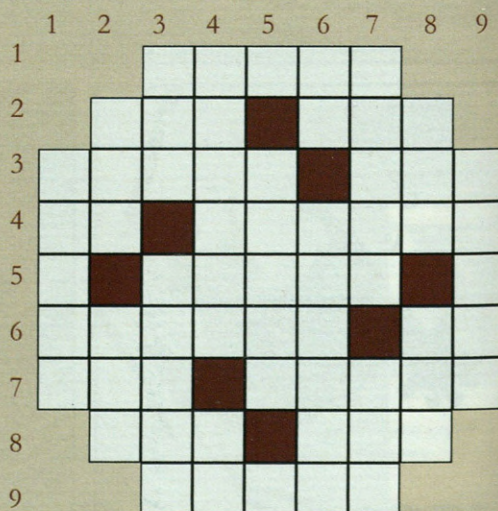
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Zuhaitz mota. 2.- Gaixo. Emakume izena. 3.- Euskal lurraldea. Oihu. 4.- Musika nota. Dardarak. 5.- Lehenengo bokala. Uhin. Bokala. 6.- Partitu. 4. eta 14. hizkiak. 7.- Jardun. Behi zaintzailea. 8.- Burdinola. Bihi. 9.- Mendiko atea.

GOITIK BEHERA

1.- Emea gurasoekiko. 2.- Nodua. Garai, aldi. 3.- Bizkaieraz, iratzear, garoa. Inbutua. 4.- Hiritarra. Kanpo, landa. 5.- Bokala. Hil, erail, akabatu. Bokala. 6.- Kasik. Pluralean, itsas arraina. 7.- Batrazio mota. Gabarra txikia. 8.- Euskal sindikatua. Du, haiei. 9.- Izana.

Hitz ezkutua

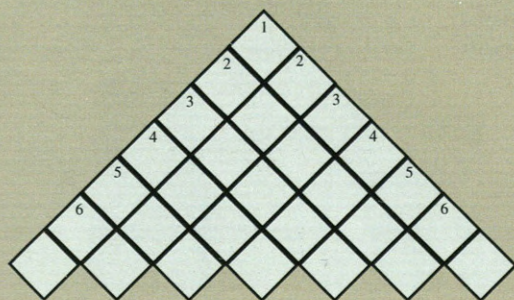
Aurki ezazu Gipuzkoako herri baten izena kontuan izanik aurreneko zenbakiak hizki komunak kopurua adierazten duela eta bigarrenak beharreko lekuan agertzen direna.

P	E	T	X	A	3	2
T	X	I	R	O	3	0
I	R	E	K	I	2	2
O	H	O	L	A	2	2
T	X	I	K	I	1	0

Piramidea

Sei hitzak, norabide bietan idatzi behar dira.

- 1.- Bizkaiko udalerria.
- 2.- Nazio, herri.
- 3.- Arra gurasoekiko.
- 4.- Azalera neurria.
- 5.- Oinarrizko edaria.
- 6.- Nori atzizkia.

Soluzioak

[illegible]

Kike Amonarrizen umorea

Bushismo gehiago (II)

Aurreko ale batean George W. Bush presidentearen pentsamendu sakonaren adibide batzuk eman genituen. Irakurle batzuen eskariz hona gehiago:

Edozein ezustekori aurre egiteko prestatuta gaude, gertatu edo ez.

Gizateria eguzki sisteman sartzeko mementoa iritsi da.

Nire gobernuak Ekialde Erdiko lider guztiei deika aritu da, indarkeria geratzeko ahal duten guztia egin dezaten, gatazkan zerikusia duten alderdi guztiei esateko bakea ez dela inoiz iritsiko.

Ez frantsesez, ez ingelesez, ez mexikarreraz.

Argi eta garbi aurrekontu bat da. Zenbakiz beteta dago.

Nire kasuan, lanik garrantzitsuena ez da gobernado-
rea edo Lehen Dama izatea.

Grezianoekin harreman onak ditugu.

Erne nago, ez bakarrik nire botere exekutiboak babesteko, baita nire aurrekoenak ere.

Gas naturala hemisferikoa da. Niri, hemisferikoa bere ingurunean deitzea gustatzen zait, gure auzoetan aurki genezakeen produktua delako.

Ongi ezagutzen dut adar exekutiboaren eta legegilearen artean dagoen aldea. Diferentzia ezagutzen dudala bermatzen dizuet. Eta aldea honako hau da: beraiek legeak onartzen dituzte eta nik exekutatu.

Botere legegilearen eginbearra legea idaztea da.
Exekutiboaren eginbearra legea interpretatzea.

Ipar Amerikak duen gauzarik handiena da mundu guz-
tiak botoa eman beharko lukeela.

Mutilentzat oso garrantzitsua da ulertzea, zenbat eta komertzio gehiago egon, orduan eta komertzio gehiago dagoela.

Badakit gizakiak eta arrainek modu baketsuan koexistitu dezaketela.

Ihesi

Zuiako koadrila ezagutuz

IÑIGO TXINTXURRETA

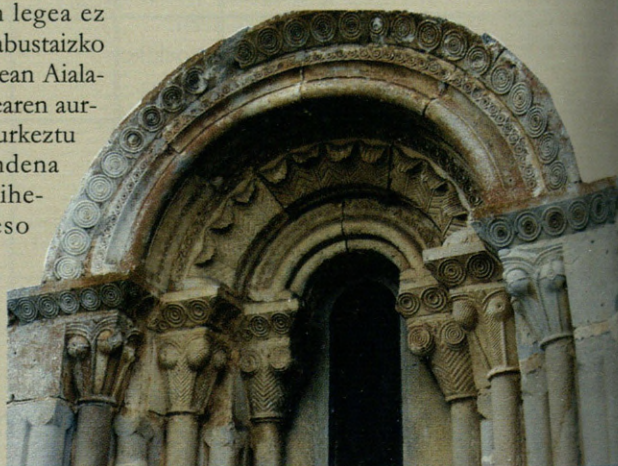
Urkabustaiz

Gorbeia eta Urduñako haitzen artean zabaltzen da Urkabustaizko lurra. Bertan Gibijo mendizerrak menperatzen du araneke lautada, pagadi eta harizti sakoneko paisaia. Lurralde honetan, bai mendietan bai bailaran, hainbat altxor eta sekretu gordetzen da: Ondare erromanikoaren harribitxiak, ibaiek sortutako ur-jauziak, gainaldeko trikuharriak... denak gure zain, Zuiako koadrilako mendebaldean kokatzen den udalerri jator eta abegikor honetan.

Urkabustaizi buruzko daturik zaharrena 1025an San Millango monasterioari emandako burdinazko barra da eta garai urrun haietan Urca izena hartzen zuen. Gaur egungo udalerria XV. mendeko dokumentuetan Urcabustayas, Urcabustais edota Urcabustayz bezala izendatuta agertzen da. Mende horren bukaeran Pedro Lopez de Ayalaren kontrako auziak ugaritu ziren, Aialako kondeak Gaztelako erregeen legea ez zuelako errespetatzen Urkabustaizko herrietan. Hurrengo mendean Aialako Pedro Aguraingo konderean aurkako akusazio kriminala aurkeztu zen, heriotza zigorra kondena emanaz. Bi urtean zehar ihesean ibili ondoren, preso hartu zuten eta egindako epaiketan Orozkoko jaurerria kentzeaz gain, Urkabustaizko lurrak ere libre geratu ziren haren menpetik.

Zuiako koadrila

barruan eta Zigoitiakoarekin batera, Urkabustaizkoa zonaldeko erromaniko ikusgarri eta ederrena bezala sailka daiteke. Bertako eliza eta basilizetan ikusten diren elementuen ezaugarri bereziek berezko estiloa sortu dute. Animalien ikonografia guztiz aberatsa da, baita elementu begetal eta geometrikoak ere.

Goiuriko urjauzia

BADA BAZTER BAT Urkabustaizko lurralde anitz honetan edertasunaz bereizten dena besteengandik. Goiuri herrixkatik hurbil, zaila egingo zaigu iragartzea trenaren burdinbidea igaro ondoren topatuko dugun espektakuluaren handitasuna. Eta zein da liluratuko gaituen paisajea? Oiardo ibaiaren arroil harrigarria eta amildegira jausten den 90 metroko ur-jauzia. Euriteen ondoren ikustea merezi du, ur emaria handia denean edertasun basati osoa hartzen baitu. Ibilbidea amildegiaren ertetik doa, trokari beha dauden zuhaitzen artetik. Arroilaren sakonera jaistea ere posible da.

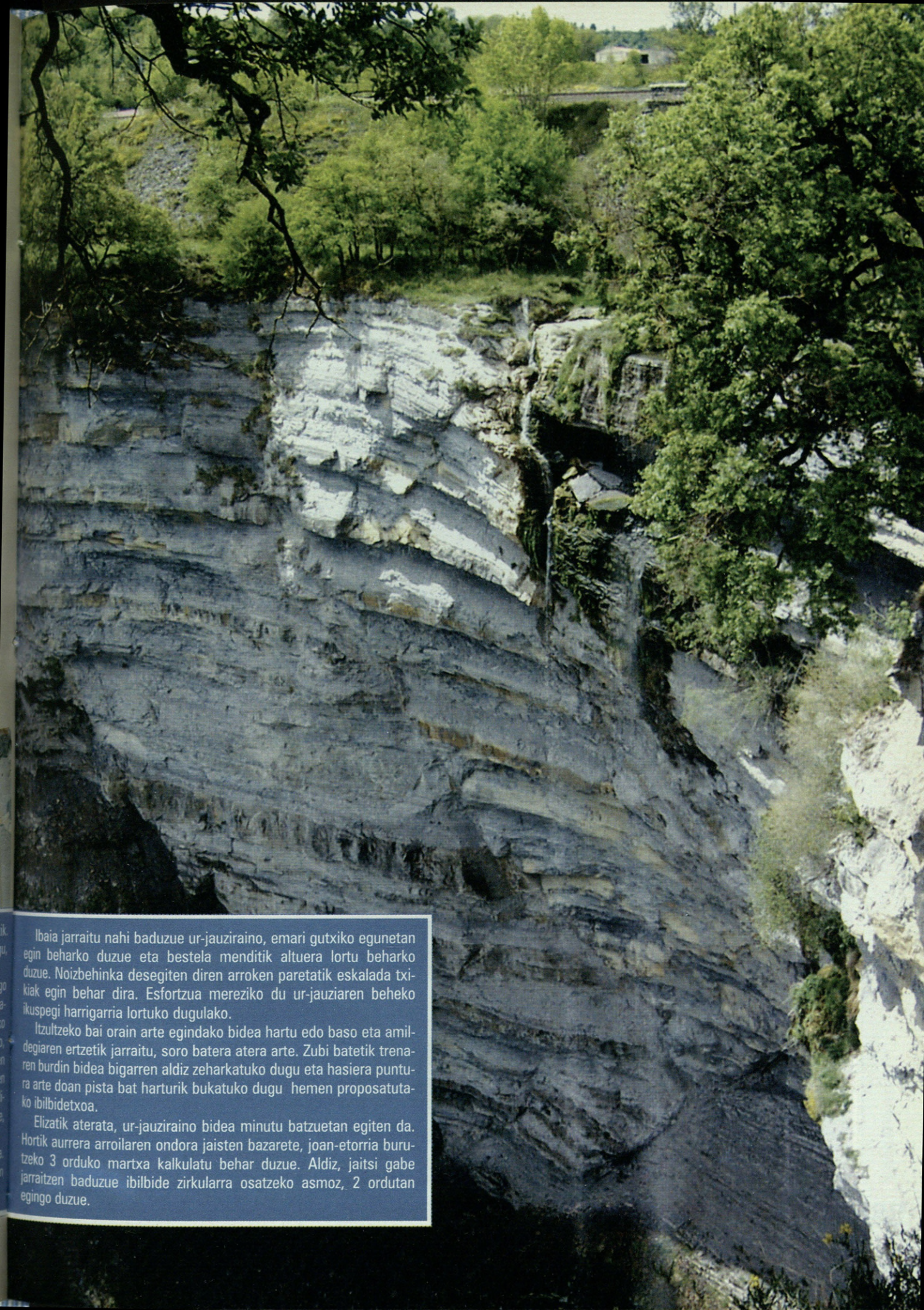
Ibilbidea

Izarra eta Urduña lotzen dituen errepidetik Goiurira iritsiko gara. Urjauziaren begiratokia seinalizatzen duen panoa atzera utzi ondoren,

herrian sartuko gara Santiago elizaraino eramango gaituen pistatik. Elizako ondare erromanikoak gizakien figurak erakusten dizkigu, musika tresnak jotzen, baita animaliak ere.

Elizaren ondoko parkingean ibilbide xume honi hasiera emango diogu. Pistatik jarraituko dugu ataka bitxi bat topatu arte. Hura igarota trenaren burdin bidera iritsiko gara, kontu handiz zeharkatuko duguna, trafikoa ugaria baita. Bigarren ataka gainditu eta gero, Goiuriko ur-jauzia agertuko zaigu begi bistan. Zuhaitzak zintzilikatzen dira amildegiaren oso sentsazio zorabiagarria sortuz. Amildegiaren hegitik doan bidezidor periltso batetik ur-jauziaren ikuspegi ezberdina lortuko ditugu. Egun euritsueta bidea arriskutsua izan daiteke, irristakorra bilakatzen baita.

Apur bat aurrerago bidezidor bat amildegiruntz jausten da. Ausartenek hartuko dute bide hau, baina jakin behar dute basoan galtzen dela. Hala ere, ondora jaitsi daiteke arazo handirik gabe.

Ibaia jarraitu nahi baduzue ur-jauziraino, emari gutxiko egunetan egin beharko duzue eta bestela menditik altuera lortu beharko duzue. Noizbehinka desegiten diren arroken paretatik eskalada txikiak egin behar dira. Esfortzua mereziko du ur-jauziaren beheko ikuspegi harrigarria lortuko dugulako.

Itzultzeko bai orain arte egindako bidea hartu edo baso eta amildegia ren ertzetik jarraitu, soro batera atera arte. Zubi batetik trenaren burdin bidea bigarren aldiz zeharkatuko dugu eta hasiera puntura arte doan pista bat harturik bukatuko dugu hemen proposatutako ibilbidetxoa.

Elizatik aterata, ur-jauziraino bidea minutu batzuetan egiten da. Hortik aurrera arroilaren ondora jaisten bazarete, joan-etorria burutzeko 3 orduko martxa kalkulatu behar duzue. Aldiz, jaitsi gabe jarraitzen baduzue ibilbide zirkularra osatzeko asmoz, 2 ordutan egingo duzue.

Ihesi: Zuiako koadrila ezagutuz

romanikoaren ibilaldia osatuko du, Beluntzako Pedro Deunaren hasiko ginatete, berak gorde-aititu elementurik ikusgarriena. Eliza hau, ondare erromanikoa bailarako gainontzeko elizak, XIII. mendean datatzen da. Erre penagarria da atariko irudiak margoturik agertzea, eliza berrienen ez-jakintasunagatik. Handik Goiuri herrira hurbil gaitezke Santiago elizako leihotzar erromanikoak begiztatzeko. Eliza honen ondoren dagoen parkingetik Goiuriko ur-jauzia bisitatzeko bidea sortzen da. Urduñarako bidea jarraituz San Juan elizarekin topo egingo dugu, errepi-dearen eskuinean eta Oiardo herri-rako bidegurutzean. Azken herri honetan Goikoama basilizak XVI. mendeko pinturak eta XVI. mendeko taila mariana ederra gordetzen ditu, irailaren 8an erromeria ospatzen delarik bertan.

Uzkianok, Oiardo ondoko herrixkak ere, irudi erromanikoak baditu San Migel elizan. Unzako San Fauston aldiz garai hartako harburuak ikusten dira San Fausto elizaren epistolako parietan.

Urkabustaiz osatzen duten herrixketan eta udalerriko hiriburua den Izarran ere, inguru honetako berezko arkitektura mantentzen duten baserri zoragarriak ikusteko aukera daukagu, haietako batzuk XVI. mendekoak izan daitezkeenak.

Gibijo mendizerra

Urkabustaiz udalerriko mendebaldeko zatia Gibijo mendizerrak betetzen du. Izarratik sortzen diren mui-noak nagiki hasten dira altuera lortzen. Behin altuera hartuta terreno laua bilakatzen da. Baias ibai aldera jausten diren arroilek ekialdean eta

Ostuñoko Parkea

IZARRAKO ANTZINAKO ALDEAN, hots, kale nagusitik Badillo ibaia gurutzatu ondoren, Ostuñoko Parkea aurkituko dugu. Zubitik Doña Lola hotela eta Irubidaur Museo Etnografikoa begiztatuko ditugu, parkearen sarre-ran. Museoa Urkabustaizko historia eta bizi-modu tradizionala aurkezten dira. Eraikin hauetatik hurbil "Doña Lolaren hagina" izeneko zuhaitz berezi babestua lerdan altxatzen da Ondona eta Marrobaro errekatxoaren artean.

Hotela eta Museotik igaro ondoren Ostuñoko Parkean sartuko gara. Parkea inguru natural zoragarrian kokatzen da, izen bereko hariztian. Zerbitzu ugari eskaintzen dira bertan, igerilekuak, futbol eta tenis zelaiak, umeentzako jolas tokiak... esaterako. Atsedan lekua jarleku, mahai, barbakoa, iturri, taberna eta aldagelaz hornituri dago, osagarri guztiak atsedan lasaia hartzeko. Bertan gaudela La Calzada mendiko 4 kilometroko ibilaldia egin dezakegu, ibilbidean zehar panel adierazgarriak jarraituz. Bidean jarlekuak eta iturriak ere topatuko ditugu.

Urduña aldeko ebaki handiak sortzen duen mendebaldeko arroilak moztzen dute Gibijoko lautada.

Aldapa gogorrik gabeko zonalde luze hau aproposa da mendiko bizikletaz ezagutzeko, hura zeharkatzen duten pista ugariaren bat hartuta. Pista hauek Izarra, Abezia, Ondona, Apre-gindana edota Unzatik sortzen dira.

Unzatik sortzen den bideak Urduña aldera jausten den arroilaren ikusmira paregabea eskainiko digu. Herria atzean utzirik, amildegiaren ertzetik doan Urkabustaizko mugara berehala iritsiko gara. Hesiak amildegi arriskutsuaren hurbiltasunaz abisatu-ko gaitu. Ertzetik eramango gaituen bideak sei kilometroko luzera dauka

Informazio Praktikoa

Non lo egin:

Doña Lola hotela (Izarra). Tel. 945-437224.

Non jan:

- Arrantzaleak taberna-jatetxea (Izarra). Tel. 945-437234
- Doña Lola taberna-jatetxea (Izarra). Tel. 945-437224
- Frontón taberna-jatetxea (Izarra). Tel. 945-437063
- Izarra erretegia (Izarra). Tel. 945-437165
- Jai taberna (Izarra). Tel. 945-437116
- Nordiska taberna-jatetxea (Izarra). Tel. 945-437024
- Urtaran taberna (Izarra). Tel. 945-437092
- Igerilekuetako taberna (Udan) (Izarra).
- Fruker taberna (Izarra). Tel.: 945 43 70 34

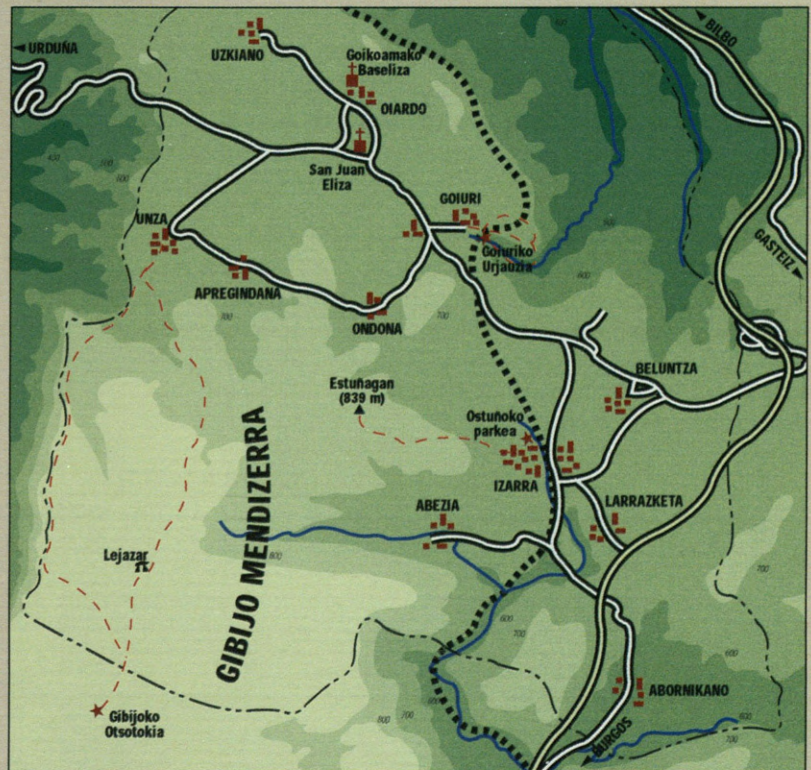

bailara osoa menperatzeaz gain, ikus-mira ederra izango dugu Gorbeia, Arkamo, Gibijo, Badaia eta Arrato mendizerra hurbilen gainean. Bizkai-ko mendiak ere hurbil geratzen direla irudituko zaigu. ■

eta Ibaizabal ibai ospetsuaren iturbururaino hurbilduko gaitu. Ibaizabalek sortutako ur-jauziaren begiratoki paregabea izango dugu orduan.

Behin hemen egonda Gibijoko mendizerra barnera sar gaitezke, kontu handiz pisten labirintoan ez galtzeko. Hurbil gelditzen da Gibijoko otsotokia, bazter hauetan piztiak ugari ibiltzen ziren garaietan otsoak harrapatzeko asmoz eraikia. Putzu Berriaren bidea hartuko dugu Unzara itzultzeko, Lejazarreko trikuharrien albotik pasatuz. Bidegurutze batean Abeziara jausten den pista eskuinean utziko dugu eta "Alto de los Caminos" zeharkatzen duen ezkerreko bidetik Unzaraino iritsiko gara.

Inguru hauetan Gibijoko mendirik bisitatuenerarik bat da Estuñagan edo Alto del Corral deitzen dena. Bertara iristeko Izarratik sortzen den bidea hartu behar da. Bikain seinalizatuta dago eta 2,5 kilometroko luzera dauka. Behin tontorreraino igota, Urkabustaizko

URKABUSTAIZKO UDALA

Plaza municipal, 1
01440 Izarra
Telf.: 945-437080
Fax: 945 437288

e-mail: aurbabustaiz.marisa@ayto.alava.net

ZUIAKO KOADRILA

Tel.: 945 430 167
www.cuadrillazuia.com

ARAMAIOKO UDALETXEA	945 445016
ARRAZUA-UBARRUNDIAKO UDALETXEA	945 299516
LEGUTIANOKO UDALETXEA	945 455010
URKABUSTAIZKO UDALETXEA	945 437080
ZIGOITIAKO UDALETXEA	945 464041
ZUIAKO UDALETXEA	945 430005

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBINE UBEDA

INTERNET

Kale zerrenda elektronikoak

JOMUGA hiri handi bateko enpresa, hotela edota jatetxea dugunean gero eta zailagoa izaten da bertara heltzea, mapak eskura ez baditugu, bederen. Internetek laguntza ederra eskaintzen digu gai honetan kale zerrenda elektronikoen bidez. Zerbitzu hau eskaintzen duten web guneak ugari dira gaur egun, ohiko bilatzailean bilaketa eginda dozenaka aurkitzen ahal dira berehala. Adibide gisa, bi helbide aipatuko ditugu: www.paginas-amarillas.es eta www.pagesjaunes.fr. Lehendabizikoak, gaztelaniaz, Hego Euskal Herriko eta Espainiako Estatuko hirien berri jakiteko balio digu. Bigarrenak, berriz, eta frantsesez, Ipar Euskal Herriko eta Frantziako Estatuko hiri eta herrietako bilaketak egiteko. Behar dugun helbidea parametro batzuen bidez mugatu (eskualdea, hiria, kale izena, zenbakia...) eta segundo batzuk itxaron ostean, lupatxo baten bidez behar adina handitzen den mapa batean kokatuko zaigu. Mapatxo hauek nahi den tamainan inprimatzen ahal dira.

GARRAIOA

Zeppelinaren itzulera. Hindenburg ospetsua erre eta 66 urte beranduago zeppelinak eraikitzen hasi dira berriro. Tedlar-eko (erresistentzia handiko plastikoa) estaldurak aluminio eta karbono zuntzeko egitura estaliko du eta erabiliko den erregaia helioa izango da. Amaitzean dagoen lehen zeppelin honen kostua 7 milioi eurokoa izango da, 75 m-ko luzera izango du eta turismorako, publizitaterako eta itsasertza zaintzeko erabiliko da, baina epe motzera eraikiko direnak basoetako suak itzaltzeko, haziak sakabanatuz basoak birlandatzeko edota tamaina handiko merkantzia garraiatzeko ere baliatuko dira.

O sasuna

JABIER AGIRRE

Heriotzak bakarrik banandu ditu Masha eta Dasha

BETIRAKO LOTURIK bizitzera kondenuatuak zeuden, baina agian beste egoera edo baldintza batzuetan jaio izan balira, kirurgialari batek banantzea lortuko zuen. Horixe izango zen, seguruenik, siames zaharrenak izan diren Masha eta Dasha ahizpen ametsa (ikus argazkia).

1950. urtean jaio ziren Moskun, eta jaio zirenetik erabat zapuatuak eta baztertuak izan ziren familia giroan. Amak ezin izan omen zuen onartu bere alabak gerritik lotuak ikustea, eta psikiatriko batean ingresatu behar izan zuten. Aitak ere ez zuen alabez ezer jakin nahi izan, eta diru laguntza edo pentsio ekonomiko bat lortu ondoren, zientziaren eskutian utzi zituen. Horrela, jaio eta egun gutxi batzuetara, Dasha eta Masha Zientzien Akademiako Pediatria Institutuan sartu zituzten, eta bertan era guztietako ikerketak eta azterketak egin zizkieten arren, ez zuten erabateko konponbiderik aurkitu nonbait ahizpa txikientzat.

8 urte zituztela Ortopediako Institutu Zientifiko Zentralera joan ziren (eraman zituzten, hobe esateko) eta bertan "soberan" edo "faltan" zuten hirugarren zangoa erauzi zieten, bakarra utzi siames bakoitzari. Geroztik beren bizitza osoa egoitzetan igaro dute, baldintza kaskarretan itxura denez: ume egoitzetan hasieran, bertako koen iseka eta burla gaiztoak jasaten, eta 20 urte inguru zituztela, zahar etxe batean aurkitu zuten aterpea, Moskun bertan.

Bizi artean ziurtatua zuten pentsio ekonomikoari esker eman dituzte ordudunik beste 32 urte, baina joan zen apirilaren 14an Masha bat-batean hil egin zen, bihotzeko infartu batek jota. Medikuek gertatuaren berri ezkutatzan saiatu ziren Dashari, koman zegoela esanez, baina 17 orduren barruan, bere ahizparen gorputzaren "deskonposizioak" bihotza pozoitu zion eta bera ere hil egin zen.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

zmandio@zerain.com

Tamaina hartzea

LANDAREEN ELIKADURA osatu asmoz egiten diren ongarriketak direla-eta duda-muda ugari izan ohi ditugu. Oso zabaldua da erdia ez baizik eta erabat ustela den ustea: zenbat eta ongarrri gehiago eman landareari orduan eta mardulago eta azkarrago haziko da. Ongarriak lurra dituen eskasiak osatzeko soilik erabiltzearen aldekoa naiz, bada, ni. Ongarriak jaki jakin batzuez osatuak dira eta hauek lurlean nahastén direnean nolabaiteko desoreka kimiko bat eragiten dute, eta honen ondorioz erantsi dizkiogun elikagaiak erruz, erraz eskuratzeko moduan, eta beste batzuk lurlean kateatuta, landareak inola ere hartu ezin dituelarik.

Ongarrietan gehien erabiltzen den nitrogenoarekin gertatzen dena oso ezaguna da. Landarearen hazkundera areagotzen du nitrogenoak: adarrak eta hostoak azkarrago eta beltzago hazten dira. Hazkunde anormal hau, ordea, garestia da: energia guztia hazkundera bideratuta defentsa kimikoa sendotu ezinik, erreserbak osatzeko kemenik gabe eta beharrezko dituen beste elikagaiak hartu ezinik, burdina kasu, ahulagoa izango da eta gaitz eta izurriteek azkar asko antzemango diote, hara zer pagotxa! Kontuz neurritz kanpoko ongarriketekin eta batez ere nitrogenoa osagai nagusia duten kimikoekin edo minda, simaur berria... bezalako organikoekin.

GARRAIOA

Xiitake, onddo itxurako sendagaia

BASIDIOMIZETOEN familiako onddoa hau, jatorriz asiarra, dagoeneko dezent zabaldu da gure merkatuan. Ez da gure onddo beltza, izenak horixe bera esan nahi badu ere, baina hura bezain estimatua izatea merezi du bere ezaugarri onuragarrien zerrenda amaitzina kontuan hartzen bada. Xiitakek kolesterol maila txikitzen eta presio arterial altua jaisten laguntzen du, sistema immunologikoa indartzen du, odol zirkulazioa hobetzen du, oinarritzko bederatzi aminoazidoak eta B eta D bitaminak edukitzeaz gain, minbizia aurre egiteko ahalmena duen polisakarido bat dauka (lentinina deiturikoa), kalitate handiko proteina eta zuntz iturri ere bada... Txinan orain dela 2.500 urte erabiltzen da sendagai gisa, baina Mendebaldean berria dela esan liteke. Orain dela 30 urte eskas abiatu ziren produkzio industrialerako teknikak eta hauen hobetzea esker heldu da hona Euskal Herriko merkatuetan aurkituko ditugunak Txinatik ekarriak dira nagusiki eta, batez beste, 3,3 euro pagatu beharko dugu 150 gr-ko saskitxoaren truke. Lehorrak, enlatatuak eta izoztuak ere saltzen dira, eta antza, prozesu horietan ez du bitaminarik galtzen.

INGURUGIROA

Energia eolikoa 17 milioi etxeetara heltzen da. Turbina eolikoaren bidez sortutako argindarra %25 handitu da azken urtean. Beste modu batera neurtuta, urtean batez beste 30.379 Megawatt (MW) lortzen dira eta 17 milioi etxeetara heltzen da. Energia mota hau erabiltzen dutenen buruan Europako Batasuna dago, 2002 urtean egin diren instalazio guztien %86a beronen baitan egin baitira. Zehatzago esanda, merkatu eolikoaren txapeldunak alemaniarak dira: lortutako 30.379 MW horietatik 12.001 bertan produzitzen baita. Zerrenda honen beste muturrean Amerikako Estatu Batuak ditugu, instalakuntza horien %8 besterik ez baitu ahalbidetu.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarerik handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzualako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Ikuskizunak

MAYI TOLOSA

MUSIKA

◆ maiatzak 22

BILBO

Arriaga antzokia
20:00

Luis Eduardo Aute kantaria bere azken lana aurkeztera dator Euskal Herrira: "Alas rotas". Urte asko grabazio estudioetatik urrun, kantu gehienetan gerraren aurka-ko aldarrikapena eginenez heldu da.

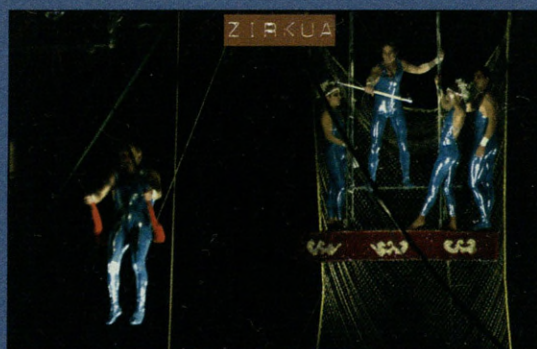
DANTZA

◆ maiatzak 24

DONOSTIA

Egia kultur etxea
18:00

Ikusle gazteei zuzenduriko ikuskizuna da Mudances konpainiaren "Origami". Norberak istorio propioa asmatzeko eta egoera eszeniko ezberdinen irakurketara pertsonala egin dezan gonbita luzatzen du ikuskizun honek.

Biarritz zirku bihurtuta

◆ maiatzak 28-31 BIARRITZ

"On s'apelle, on s'fait un cirque!" jaialdian zirkua-
ren edertasuna erakutsi-
ko duten sei konpainiak
parte hartuko dute. Udal
Kasinoan, Gare du Midi
eta Koliseoan izango
diren ikuskizunetan, tra-

pezioa, malabareak,
akrobatak eta beste
hainbat artista ikusteko
aukera izango dugu.
Horrez gain, hiriko hain-
bat auzotan Filiflot tal-
deak agerraldiak egingo
ditu.

ANTZERKIA

◆ maiatzak 23-24

GETXO

Getxo antzokia
20:00

Txalo konpainiak
lehen aldiz dakar
Euskal Herrira
Ernesto Caballerok

1991an idatzitako
"Sólo para Paquita"
lana. Pakita (Itziar
Lazkano) psikiatriko-
an da, bere maitea
akabatu baitu. Akaso
kafearen erruz gerta-
tu zen, 15 hartu bai-
tzituen egun hartan,
sentitzen zuen bakar-
dada uxatzeko.

ERAKUSKETAK

◆ maiatzaren 29a arte

GASTEIZ

Artium museoa

Formatu digitalean
egindako zinemari
eskainitako "Resfest"
jaialdian iaz hautatu-
ko lanak daude ikus-
gai. Film laburrak,
lan esperimentalak,
bideoklipak, doku-
mentalak, animazio
lanak eta Chris
Cunninghami buruz-
ko zikloak osatzen
dute eskaintza.

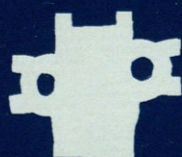
◆ maiatzaren 31 arte

HONDARRIBIA

Zuloaga etxea

Jose Manuel Andreuk
oso gazte zenetik
gertutik bizi izan du
pinturaren mundua.
Gipuzkoako artisten
elkartean Euskal
Herrian pintura egite-
ko modua aldatzen
ari zen hainbat artista
ezagutzeko parada
izan zuen. Bere
lanek begirada dute
ardatz. ■

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Aurtengo Euskal
Eskola
Publikoaren
Jaia
Donostiako
Zubietako
hipodromoan egingo
da ekainaren 1ean.
Hamabigarren
edizioa da. Zubietan
hiru gune egokituko
dituzte antolatzaileek.

Lehenengoan, arte
eszenikoak izango
dira nagusi:
Sebastopoleko
titiriteroen zirku
tailerrak, Kukubiltxo
taldearen
txotxongiloak,
Txatunga Bemberen
doinu exotikoak eta
Trapu Zaharraren
"Elvis joan hadi"
emanaldia izango
dira. EITBko Betizu
umeentzako telebista
saioko protagonistak
lehenengo gunean
izango dira egun
osoan. Musika
ekitaldiak, bestalde,
bigarren gunean
izango dira:
Elektrotuna taldea,
Urgabe plaza taldea
eta Gatibu rock
taldea, besteak beste.
Hirugarren gunean,
txalapartariak,
bertsolariak, Triki Ta
Ke, artisauak eta
beste.

MARIA GONZALEZ
Argazkiak: EHIGE

Etorkinak eta txikienak eskola publikoaren teilatupean

EUSKAL HERRI MAILAKO irakaskuntza publiko eta euskalduna aldarrikatzeko antolatzen du urtero EHIGEk (Euskal Herriko Ikasleen Gurasoen Elkarteak) Euskal Eskola Publikoaren Jaia. "Mugak gaindituz, aurrera goaz" leloak ederto azaltzen du euskal hezkuntza eredu publikoa baldintza dezaketen oztopoei aurre egiteko asmoa badutela gurasoek. Era berean, gizartea euskalduntzen laguntzeko zenbait proiektu abian jarri dute.

Ikastetxeetako funtzionamenduan "ikasleen gurasoen parte-hartze aktiboa" aldarrikatzen du EHIGEk. "Hezkuntza eredu propio, euskaldun, autonomo eta askotarikoa" du helburu. Alde horretatik, euskararen normalkuntza bidean, "eskola ereduaren desagerpena" gurasoen aspaldiko eskakizuna izan da. Hortaz, "ikastetxearen autonomia bultzatuz, eskolak berak erabakiko du zein hezkuntzatan eskaintzen dituen

irakasgaiak", adierazi du EHIGeko lehendakari Ana Izagirrek. "12 urterekin umeek gutxieneko hizkuntza eskakizunak menperatzea dugu xedetzat eta 16 urterekin, berriz, eleantitzak izatea". Dena den, elebitasuna murrizten duen zenbait neurri hartu berri du Espainiako Hezkuntza Ministerioak.

Lehenengo eta behin, gaztelera irakasteko lau ordu astean ezarri nahi ditu Espainiako Hezkuntza Ministerioak. Ingelesa, euskara eta gaztelaren arteko oreka apurtuko luke horrek. Gaur egun, euskal irakaskuntza publikoan ordu kopuru bera eskaintzen zaie hizkuntzei, hiruna ordu astean alegia, bat ere nagusitu ez dadin. Gainera, ikasleen eleantitzasuna helburu izanik, eskolaurretik hasten dira ingelesez ikasten umeak euskal eskola publikoan, Espainiako ereduaren horrela ez bada ere. Horregatik, "ministroaren ikuspegi murriztua" kritikatu dute EHIGekoek.

EAEko Hezkuntza Sailak, bestalde, arestian agertu du A ereduan euskarazko irakasgai bat emateko bere nahia. EHIGEk lehendakariak aurrerapausotzat hartzen badu ere, "ikasleen elebitasuna bermatzeko, ikastetxearen giroa euskaldundu ezean, euskarazko irakasgai batek ezer gutxi" egin leza-keela azaldu du. Ana Izagirrek azaldu bezala, ikastetxeci baliabide egokiak eskaini behar zaizkie elebitasuna berma dezaten, hots, azpiegiturak eta irakasle euskaldunak.

0-3 urte bitarteko haurrak

Hiru urtetik aurrerako umeen eskolaratzea aurreikusten du irakaskuntza sistemak. Gizartearen

egitura bera aldatzean, 0-3 urte bitarteko haurren hezkuntzak eztabaida ugari sortu ditu. Hortaz, ume horiek eskola publikora ekartzeko eskatu dio Eusko Jaurlaritzari EHIGEk, urte horietako umeen eskolaratzea "sare publikoaren oinarritzko elementua" baita. Hortaz, ikastetxe guztiek 0-3 urte bitarteko haurren hezkuntzaz arduratzeko "eskubidea" dutela aldarrikatu du EHIGEk.

Gurasoek eginiko proposamenaren arabera, 5.700 bat plazaren eskaera dago EAEn eta horiek asetzeko plangintza aurkeztu dute. "Maila sozio-ekonomiko baxuetako zonaldeek, hezkuntza bereziko haurrek eta hizkuntza eskakizunak ase behar dituzten umeek" izango lukete lehentasuna. EHIGEn ustez, 0-3 urte bitarteko umeen eskolaratzeak, gaur egun, "ez du hezkuntza ezaugarririk".

Alde horretatik, gurasoek "hezkuntza prozesuaren oinarritzko elementutzat" jotzen dute. Horregatik, EHIGEk Eusko Jaurlaritzari eginiko proposamenak "urtebete baino txikiagoak diren umeen % 40aren eskolaratzea" bideragarria dela erakusten du, eta "bi urteko haurren % 100ari" zerbitzu hori eskaintzeko baliabideak badaudela frogatzen du. Horretarako, haur

eskolak sare publikora ekartzeko aukera aurreikusten du EHIGEk, "0-3 urte bitarteko umeen eskolaratzeak hezkuntza prozesuan duen garrantzia" kontuan izanda.

Haur eskolak sare publikora ekartzeko proposamen horrek 1993an publikatutako

12 urte daramatza Euskal Herriko Ikasleen Gurasoen Elkarteak Euskal Eskola Publikoaren jaia antolatzen. Aurten Gipuzkoan antolatu dute jaia, Donostiako Zubietako auzoan, hipodromoan.

Ildo beretik, Espainiako Hezkuntzaren Kalitateari buruzko Legea gaitzetsi dute euskal gurasoek, "Estatu osorako hezkuntza eredu bakar baten inposaketa" ekarriko duelako. Hortaz, "zentralista eta baterakoia den aldetik, Kalitatearen legeak ez du eredu propiorik garatzeko aukerarik uzten", adierazi dute gurasoek. Hala ere, "negoziatu gabe" Espainiako Kongresuak onartu berri duen legeak Euskal Eskola Publikoaren ereduan izan ditzakeen ondorioez beldurti azaltzen da EHIGEk, "16 urte izan arteko derrigorrezko eskolaratze doakoa zailagoa egiten baitu".

Hitz batekin

Hizkuntza handi

Esanak esan Euskara

aurrera doan herria

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HABE

Ikasle bat, adreilu bat

Saharar herriarekiko elkartasuna bultzatzeko kanpaina jarri du martxan EHIGEk. Herrialde azpigaratua izan arren, Saharako biztanleriaren %100 eskolatua dago. "Esfortzu laudagarritzat" hartzen dute gurasoek hori. Horregatik, Dajla herriko lehen hezkuntzako bost ikastetxeetan birgaitze lanak egiteko diru-bilketa abiatu du EHIGEk, baita materialez hornitzeko ere (mahaiak, aulkiak, armairuak eta abar). "Ume bat, euro bat" kanpainaren bitartez, ume bakoitzak euro bateko "adreilua" erosten du. Gurasoek, herri erakundeek eta norbanakoek beste elementu sinboliko bat eros dezakete.

Argibide gehiago nahi izanez gero:

Kontu zenbakia: 2095 0105 31 91 0486211 1

Helbidea: EHIGE Gurasoen Elkarte

Ronda, 27 1º esk. 48005 Bilbao

Telefona: 94 416 93 60

Faxa: 94 416 66 48

Interneten:

www.ehige-sahara.org / ehige@ehige.org

"Ume bat, euro bat"
kanpaina jarri du abian
EHIGEk. Jasotako euro
horiek Saharako
Errepublikako haurrei
helduko zaizkie.
Ikasteko bitartekoak
jasoko dituzte:
mahaiak, aulkiak,
armairuak...
Saharan haur guztiak
doaz eskolara.

ikastolen eredia jarrai lezake. EHIGEk "oso positibotzat" jotzen du ikastolen mugimendutik etorritako ikastetxeen integrazio hori, "euskal ereduak birmoldatzen eta euskalduntze prozesua sustertzen" lagundu baitute. Hala ere, azkenaldiotan irakaskuntza publikoaren beraren ezaugarriak aldatu diren heinean, euskararen normalkuntza bidean euskal eskola publikoak izandako garrantzia azpimarratu nahi izan du EHIGeko lehendakariak. Izan ere, A ereduaren gero eta haur gutxiago matrikulatzen da.

Etorkinen umeak euskaldundu nahian

Euskal Herrira heltzen diren etorkinek erdal erduetara jo ohi dute euren haurren hezkuntza sistema aukeratzeko orduan. EHIGeko lehendakari Ana Izagirrek azaldu bezala, "etorkinek ez dute euskararen aurkako jarrerarik azaltzen euren jatorrietan". Alderantziz, Euskal Herrira heltzean erdal ereduak aukeratzeko arrazoiak azpimarratzen zaizkie. Hego Ameriketatik datozenen kasuan, gaztelaraz jakitea A eredia aukeratzeko zergatia izan ohi da. Munduko beste herrialdeetatik datozenek, ordea, gaztelara bera ez ezagutzea argudiatzen dute erdal hezkuntza ereduak aukeratzeko arrazoi gisa.

EHIGek egoera hori aldatu gura izan du eta etorkinen umeak euskal erduetara ekartzeko saioak egin ditu. Ana Izagirrek azaldu bezala, "oso esperientzia onak" izan dituzte B eta D erduetara jo duten etorkinen seme-alabek. Hortaz, lan horretan jarraitzeko asmoa ageri dute gurasoek.

Etorkinek hizkuntza erduetan izango duten garrantziaz ere jabetu da EAEko administrazioa. Horren datuek erakutsi bezala, 30 urte barru euskaldunon kopuruak ez du gora egingo. Kontrara, egoera mantendu egingo dela ziurtatzen du administrazioak. Horren arrazoi nagusia da Euskal Herriak onartuko dituen etorkinek erdara nagusitu dezaketela. Horregatik, euren seme-alabak euskalduntzek kulturen integrazioa ez ezik, euskararen etorkizuna bermatuko du. ■

BILBO

Maiatzaren 29tik ekainaren 8ra, Arenalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

**Bizi
irakurriz!**

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

herriarekin, herriarentzat.

Gazteekin

Prestakuntza integrala bermatuz.

Lan merkatuan sarrera duina sustatuz, eta behin-behinekotasuna zigortuz.

Gazte guztiok etxebizitza eskuragarri izateko eskubidearen alde lan eginez.

Langileekin

Enplegu duina eta egonkorra izateko eskubidea aldarrikatuz.

Errelebo kontratua arautu eta praktikak sustatu eta ordaintzea.

Lanaldia murriztu eta ordu estrak ezabatzearen alde.

Autodeterminazioarekin

Euskal Herriarentzat esparru politiko berri bat lortzearen alde.

Euskal Herria autodeterminazio eskubidearen subjektu eta jabe delako, Nazioarteko Komunitateak onarturiko giza eskubidearen jabea.

Eskubide horren arabera, euskal herritarrei botere konstituziogile propioa dagokigu, eta baita gure barne erregimen politikoaren, sozialaren eta ekonomikoaren inguruan eta beste Herri eta Estatuekin ezarri nahi ditugun harremanen inguruan erabakitzeo eskubidea ere.

Herriarekin

Ideologia aniztasuna errespetatuz.

Euskal gatazkari irtenbide bidezko eta demokratikoa emateko konpromisoarekin.

Baztertzetik gabeko negoziaketa eta elkarrizketaren alde.

Biolentzia bukatzearen zein giza eskubideak zorrozki errespetatzearen alde lan eginez.

eman botoa

Kanpainaren herena burutu ostean hauteskundeen emaitza eta ondorioetan eragin dezaketen gertakariak eta faktoreak gainbegiratu ditugu. Udal eta foru hauteskundeak izanagatik makropolitika gailendu da.

Ezohiko hauteskundeek koordenada politikoak alda ditzakete

2003KO MAIATZAREN udal eta foru hauteskundeen kanpaina gertakari andana baten eraginpean burutzen ari da. Lehen eta nagusia, AuBren eta 225 zerrendaren ukapena izan da.

Bigarren gertakaria ezker abertzalearen Udalbiltzaren debekua eta honen ostean Bilbon burututako manifestazioa izan da. Eusko Jaurlaritzaren Herrizaingo Sailak debekatu bai, baina desegin ez zuena. Jokamoldeak kanpainaren hasierari eman zion "ukitua" berezia izaki.

MIKEL ASURMENDI

Gertakari sorta dugu hirugarrena: Batasuna AEBetako "erakunde terroristen" zerrendan sartu izana -Aznarrek kanpainaren atarian lorpen modura aurkeztua-, ETAREN agiria, eta EAeko Joseba Azkarraga Justizia sailburuak Auzitegi Gorenak AuBren baliogabetzea kritikatzeko "putxerazo" hitza erabiltzeagatik Espainiako Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak Eusko Jaurlaritza kritikatu izana.

Kanpaina hasierak gauza bat argitu du: Udal eta Foru Aldundiak herriarengandik hurbilen dauden erakundeak izanda ere, beraietan deliberatu beharreko arazoak makropolitikak lau-sotuak gelditzen direla.

Politikaren norabidea aldaraz lezaketen bozak

Hauteskunde hauek mila foroetan jokatzeko dira. Ordea, aipatutako gertakariak direla-eta, kanpainan ozenkien entzundako mezuak "mezu politikoak" dira. Alderdien mezuak hautagaien bakoitzaren oihartzun gehiago dute, finean, alderdien emaitzak Foru Aldundietan eta hiri nagusietan erabakitzen baitira. Alderdi konstituzionalisten eta ez-konstituzionalisten mezuak udal arazoak bideratzeko hautagaiek aurkeztutako programen gainetik agertzen dira, alegia.

Alabaina, hauteskundeen ostean egoera politikoa deus gutxi aldatuko ote den pentsa badaiteke ere, Euskal Herriko hegoaldeko lau lurraldeetako hauteskunde hauek egundo eza-gutu ez diren parametro berri eta ezezagunen arabera burutzen ari direla, ohartu behar dugu. Parametro hauek Batasuna eta ezker abertzalearen hautagaitza nagusia (AuB) legez kanpo uztea ekarri dutelarik.

Konstituzionalisten arteko lehia eta beharra

Hauteskunde emaitzek, edozein izanik ere, ez lukete PP eta PSE-

Inkognita

Kanpaina hasteaz batera agertu zen ETA eszenategi politikoan. Ez atentatu baten bitartez -batzuek uste eta beste batzuek, beharbada, nahi zuketean modura-, agiri baten bidez baizik. Agertzeko moduak berrinkuntza bat ekarri du: ETAREN jardueraren militarra parte-hartze politikoa izatera pasatu da kanpaina honetan.

Agirian hiru puntu gailendu dira: "Euskal herritar guztiei galdeketa egin beharra", "Espainiak baliogabetutako botoen balioa" eta "asanblada prozesu baten berria". Agiriak zeresana eman du alderdien artean, eta "kontraesan" eta "inkognitaren" bat utzi ere.

PPk ETAREN eta EAJren ezkutuko akordioa dagoela esan du, baita Lizarran II datorrela esan ere. EAJk, berriz, Ibarretxe lehendakariaren hitzetan, PPren adierazpen hori alderdi honen inguruko GAL mediatikoak asmatutako gezurra dela eta PPk ETAREN su-etinari dion beldurra azpimarratu du. PSE-EEK ETAREN estrategia aldatzeko baten bitartekoa izan du agiriaren: Ibarretxeren Planak agertzen duen galdeketa eta ETAREN galdeketa egin beharra lotu ditu. Ez du PPk egin bezala "akordio" hitza aipatu, hauteskunde garaian izaki, nonbait.

AuBk baikorki jaso du ETAK herritarren hitza errespetatuko duela esan izana eta bere agiria orobat. Edonola ere, Ibarretxeren plana lehen bezain desegokitzat jotzen duela berretsi du ezker abertzalearen AuB hautagaitzak. ETAREN "kontraesana" ezker abertzalearen Aralar alderdiak azaldu du. Bere ustez, ETA boto baliogabeen alde azaltzea hauteskundeetan parte-hartzera deitzea da. ETAK, zuzen edo zeharka, Espainiaren marko juridiko-politikoan parte-hartzea onatzen du omen du. ETATik etorrira, kontraesankorra, antza. Azkenik, "inkognita" puntua dago. ETAREN agiriak jakingura eragin du herritarren artean. Hots, bere barne asanblada prozesuak emanen duena inkognita da. Batasunaren legez kanporatzeak eta AuBren debekuak hauteskunde kanpaina ezezagun baten aurrean ezarri dute euskal gizartea. Logikoki, ETAK burutu omen duen asanbladaren prozesuaren emaitza ez da ezagutuko hauteskundeak iragan arte, eta logikoki ere, hauteskundeen bilakarak eta emaitzek eragina izanen dute iragarritako agiri berrian. Baina hori "inkognita" bat da. ETA bera "inkognita" den bezalaxe.

Hauteskunde
kanpaina

• TERMOMETROA •

zionalistek elkarren beharra daukate.

Bizkaiaetik eta Gipuzkoaetik bereziki, etor liteke, euskal sozialisten aldetik, PPren gandiko urruntze moduko bat. Zenbait herritako hautagai sozialistek ez dute -hauteskundearen ostean eta emaitzen arabera- ezker abertzalearen herri hautagaiekin elkarriketa baztertzen. Halaber, bi lurralde hauetan, nazionalismo moderatuaren gana hurbiltzearen aldeko sektoreen eragina inoiz baino indartsuagoa ageri da kanpaina honeitan. Gipuzkoan, adibidez, Miguel Buen Lacambra Errenteriako alkateak eta Foru Aldundietarako hautagai nagusiak ezustekoa eman lezake. Berak irabaziko balu EAJ-EA koalizioa bere aliantza-estrategia aztertzerara behartu lezake. Ez dezagun ahaztu, egungo foru erakundearen orde-

tsitzea agindu du. Auzitegi Nazionalak, berriz, Arnaldo Otegiaren aurkakò salaketa jarri du AuBren boto papera publikoki erakustegatik. Ikustear dago AuBren aldeko boto baliogabetuen portzentajea zenbatekoa izanen den, baita beste alderdiek beren botoez egiten duten erabilpena.

Bestalde, "normaltasuna"ren barruan aurkeztuko diren ezker abertzalearen inguruko hautagaitzen emaitzek ezker abertzalearen norabidea argi lezaket. 16 dira Auzitegi Gorenak onartutako herri hautagaitzak. Irun Herria eta Tafalla Berria hautagaitzek, herrien beren handitasunarengatik,

"Normaltasuna"ren barruan aurkeztuko diren ezker abertzalearen inguruko hautagaitzen emaitzek ezker abertzalearen bikakabidea argi lezaket

AuBren aldeko sostenguaren zenbatekoa adieraz lezaket. Halaber, neurri batean, Aralarren emaitzen zenbatekoak ezker abertzalearen norabide eta bilakaera politikoan eragin lezake.

Laburbilduz, udal eta foru mailako hauteskundeak izan arren, lehia nagusia ez-konstituzionalisten (EAJ-EA) eta konstituzionalisten artean (PP eta PSOE) jotzen da berriz ere. Alabaina, udal eta foru mailako hauteskunde izanagatik ere, PSE-EEren ustegabeko emaitza onak eta ezker abertzalearen egoera berriak Euskal Herriko koordinadak politikoak alda litzaket. ■

Ikusteko dago AuBren aldeko boto baliogabetuen portzentajea zenbatekoa izango den, baita beste alderdiek boto horiek in egingo duten erabilera ere..

EEren arteko aliantza kolokan jarri behar. Estatu Itunak konstituzionalismoaren egonkortasuna bermatuta dauka, antza. Kanpainak erakutsitakoaren arabera, Nafarroan ustekabeko galanta litzateke egonkortasun hori haustea. PSNk ez du oposizio-alternatibarik. Gainontzeko alderdiak, berriz, gutxiengo dira eta inoiz baino sakabatuagoak. Araban, PSE-EEk PPren gatik alden du nahi badu ere, konstitu-

karitza Lizarra-Garaziko Akordioaren garaian gauzatu zela. Ordea, egungo egoera ezberdina da eta aliantzen aro berri baten atarian egon gintezke.

AuBren botoaren erabilpena erabakitzeke

AuBren botoen erabilgarritasunaren arabera dezente alda daitezke hauteskundearen ondorioak. Auzitegi Konstituzionalak AuBren boto paperak sun-

BUNGALOWAK ALOKAIRUAN

**Aritzaleku
kanpina**

San Pedro z/g. 31291 LERATE (Nafarroa)

Tfnoa./Faxa: 948 39 50 64

e-posta: aritzale@net-way.net

www.aritzaleku.com

Allozko urtegiaren hainbat jarduerak egin ahal izanen dituzu, esaterako, bela. Horretan ikasi edo aritu nahi baduzu, Nafarroako Bela Eskolaren zerbitzuak izanen dituzu.

Toni Mollá

«Etorkizuneko erronka hizkuntzen erabilera 'modernizatzea' da»

Soziolinguistikako esku liburu honetan, "Curs de sociolingüística" izeneko hiru liburukietan agertzen ziren gaietarikoz batzuk aztertzen dira. Zein irizpidetan oinarritu duzu hautua? Logikoa denez, eguneratze bat da, bi parametro abiapuntutzat hartuta. Batetik, gizartearen bilakaera dugu, egunetik egunera azkarragoa dena. Gure egungo gizarteak ez dira orain urte batzuetakoak bezalakoak. Analisi sozialaren ezaugarri nagusietako bat da gizartearen aldaketa. Orain arte ezezagunak ziren faktoreak abailan agertzearen kausaz, gure diagnostikoak berrikusi beharre-

"Manual de sociolingüística" gida liburua osatu berri du Toni Mollá valentziarrak, "Curs de sociolingüística" liburukietan oinarrituta. Bere azken argitalpena aitzakia hartuta, hizkuntz normalizazio prozesuez eta errealtate soziolinguistikoak esplikatzeak aintzat hartu behar diren faktore berriei jardun dugu.

zioaren aroari buruz egin dituen lanak. Edota Ulrick Beckenak. Estatuan, bereziki aipagarriak dira Enrique Bustamanten lanak. Eta, Euskal Herrian, Ramón Zalloren lan batzuk interesatzen zaizkit.

KIKE AMONARRIZ

koak izaten dira beti. Bestalde, gure diziplina egunean jartzea da helburua. Azken urteotan, gure jardungairako determinagarriak diren zenbait ekarpen argitaratu dira. Adibide moduan, Manuel Castellsek informa-

Hitzaurrean aipatzen duzunez, errealtate soziolinguistikoak esplikatzeak kontuan hartu beharreko zenbait faktore berri agertu dira. Zein dira?

Munta handiko aldaketa ekonomiko, sozial, politiko, teknologiko eta kulturalak izan dira. Bi faktoretan laburbil ditzakegu: mundializazioa deritzon

fenomenoaren azkartzea eta informazioaren eta komunikazioaren teknologien oldartzea. Txipak, kableak eta sateliteak elementu determinagarriak dira komunikazioaren estruktura berria eta, beraz, estruktura soziolinguistikoa, haren azpimultzo bat baizik ez baita. Komunikazio fluxuen nazioartekotzeak, nik uste, lekuz kanpo uzten ditu politika linguistiko eta kultural eskusiboki autoktonistak. Zenbait politika linguistiko aldarrikatu aurretik, diagnostikoa berriro planteatzeko ahallegina egin behar dugu. Ez dut uste, konparazio batera, lapitzak eta liburuak, soil-soilik, arrakasta izateko aukera handirik duketenik zuntz optikoaren eta digitalizazioaren aurrean. Bestalde, sektore publikoa pribatizatzeko politika neoliberalek ere ez diete laguntzen komunitate linguistiko menpekoei.

Eta zein faktore klabek segitzen dute indarrean?

Gure gizarteak ez dira homogeneousak, kontrara baizik. Haien konplexutasuna estrukturala da. Bizirik diraute gizarte tradizionalako hainbat elementu; oso nabarmen Euskal Herrian zein Valentzian, esate baterako. Krisian dago estruktura moderno, urbano eta industrialaren parte handi bat, modu dibertsoan gainera. Eta, jakina, informaziozko gizartearen garapena ere dibertsoa da. Balio "tradizionalak" mantentzeak "balio" anibalenteak inplikatzeko dituzte. Baina begi-bistakoa da gure hizkuntzek bizirik irauteak zerikusi handia duela tradizionalismoarekin. Etorkizuneko erronka, nik uste, haien erabilera "modernizatzea" da, hain zuzen ere. Konbentzita nago haiek bizirik irautea gehiago dagoela "abangoardiak" konkistatzeko baitan ezen ez "sustraiak" salbatzeko baitan. Beste era batera esanda, euskararen jatorri neolitikoak, zein azpimarratu baitzuen lehendakariak Valentzian, ez du berekin ekarriko etorkizuneko bidegarritasunik. Balio sinbolikoen defentsa garrantzi gutxi kontua da gurea bezalako gizarte merkantil eta ireki batean.

Komunitate linguistikoak liburu-ko ardatz funtsezkoetako bat da. Zer da komunitate linguistikoak, eta zein dira bizirik irautea segurtatzen dituzten klabek?

Komunitate linguistikoak komunitate mota bat da, definizioz: hizkuntza baten bitartez komunikatzen den jende multzo bat. Ez du axola zer garrantzi duen kopuru aldetik, ez eta hango kide guztiek beste hizkuntzaren bat badakiten ala ez. Hizkuntza da kohesio sozialaren lokarria. Beraz, komunitateak bizirik irautea lokarri horren tinkotasunaren baitan dago; bai haren interakzio zuzeneko faktoreei dagokienez, bai zeharkakoei -komunikabideen bitartez: irratia, telebista edo prentsa- eta bertualei dagokienez, hala nola Internetek ahalbidetzen dituenek.

Zer da zuretzat normalizazio linguistikoak?

Hizkuntza batek lokarriko eta kohesio sozialeko funtzioak lehen aipatzen genituen esparru tradizional, moderno eta bertualetara hedatzea ahalbidetzen

kantilago batean, esparru ekonomikoetan "balio erantsi"ren bat eskuratzen ez duten hizkuntzek etorkizun kaskarra dute. Ez dugu ahaztu behar mintzaren egiteko nagusietako bat halako diskriminazio bat egitea dela. Hori ukatzea zintismo hutsa litzateke, gutxi-asko gupidatsua.

Katalanak Valentzian duen egoera oso bestelakoa da Katalunian duenaren aldean. Zein dira alde nabarmenenak?

Funtsean, kontzientzia linguistikokoak direla uste dut. Eta, batik bat, hizkuntza esparru ofizial eta publikoetan erabiltzeko ideologizazioak. Valentziako klase gidariak bazterreratu zuen hizkuntza, eta Madrilan dituzten interes politikoak eta ekonomikoak. Beraz, ez du hizkuntza behar, ezta propagandarako ere. Kataluniako

«Ez dugu ahaztu behar mintzaren egiteko nagusietako bat halako diskriminazio bat egitea dela. Hori ukatzea zintismo hutsa litzateke, gutxi-asko gupidatsua»

duen prozesua. Beraz, kontzeptu dinamikoa da, gizarte ereduaren arabera hizkuntzazko erabilera batzuk edo besteak determinatzen dituenak. Gaur-gaurkoz, gure gizarteetan, esparru publiko eta ofizialetan elebakartasun soziala ezartzeko prozesu bat izan beharko luke normalizazio linguistikoa, helburu teoriko gisa bederen.

Zein oinarri behar ditu hizkuntza normalizatzeko politika eraginkor batek?

Gizartearen arabera izango da, noski. Baina horrek, jakina, berekin eskatzen du esparru ofizial eta gobernu-eremuaren irtoki jardutea haien inbertentzia guztietan, gizarte zibila ezinbestean inplikatzeko, eta, nola ez, merkatuaren arloan modu determinagarrian jardutea. Mundu ezin mer-

kasua, alde horretatik, guztiz bestelakoa da. Baina, herritarrek jakiteari eta erabiltzeko dagokionez, diferentziak ez dira horrenbestekoak.

Nola ikusten duzu euskararen egoera?

Atrebentzia barkatzen badidazu, implantazio zibikoa oso tinkoa du. Hizkuntza "ofizial" gisa duen balioa sinbolikoa da eta, beraz, menpekoa bakarrik da; eta merkatuan duen balioa oso marjinala. Uste dut gure hizkuntzen erronka bitarikoa dela. Batetik, gure barne merkatuetako elementu protekzionista bihurtzea. Bestetik, solidaritateko eta kohesio sozialeko elementu bihurtzea. Oraingo prozesuan jarraitzen badugu, gutxi-asko errebindikatioa, ziurtatu samarra dago hondarreko folklorizazioa. ■

sailaren babeslea:

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

**EUSKARAREN
ALDE!**

INFORMAZIOAR

Erremintak

Ingeniaritza linguistikoan dugun ikerketa + garapena + b...
oinarrizko erremintak sortzen eta hobetzen dihardu. Oina...
KAPSULA deituriko sistema teknologikoan biltzen dira. H...

- Analizatzaile morfologikoa
- Euskararako lematizatzailea
- Espainolerako lematizatzailea
- Kwin: MS Word artxiboetako bilatzailea
- Testu alineatuak ikusteko prototipoa
- Itzulpenak baieztatzeke prototipoa
- Konkordantziak ikusteko prototipoa
- Batua/bizkaiera itzulpen laguntzailea

Ikerketa

- SARETEK, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzaren Euskal Sarean integratuta gaude.
- Oinarrizko ikerketako proiektuak egiten ditugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (SAIOTEK). Adibide gisa:
 - Lengoia naturalaren prozesamendua
 - Lengoia naturalaren prozesamendua informazioaren gestioari aplikatuz
 - Lengoia naturalaren prozesamendua ezagutzaren gestioari aplikatuz
- Ikerketa aplikatua egiten dugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (INTEK). Adibidez:
 - Itzulpen-laguntzaileak hizkuntza tekniketan oinarrituz
 - Itzulpen laguntzaileak itzulpen-memoretan oinarrituz

Soluzioak

Web/CD-ROM/papera formatuetan soluzioak ondoko alorretan

- Berriak eta agendak
- Aldizkari eta egunkariak
- Liburutegi eta dokumentazio-zentroak
- Formazio eta autoformazioa
- Jolas interaktiboak
- Denda birtualak
- Bezeroentzako gune pribatuak
- Komunikazio korporatiboak

RIN

UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE
PRODUCTIONS

berrikarako taldeak
inarrizko ementa hauek
Hona hemen batzuk:

Adur Software Productions, S. Koop (ASP)

Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria

Tel: 943.37.18.49

e-mail: adur@adur.com

Arbitzuak

Aholkularitza

Ezarritako soluzioen

eguneraketa jarraia

Komunikazio zuzena

Esperientzia

Boikot mundialak petrolioaren jabeei

Zein gasolindegitan geldituko zara zure autoaren depositua esantaz betetzera? Eta zein markatako olio ipintzen diozu? Urtean zehar hamaika bider (esateko modu bat da) errepikatuko duzun errutina horretan eragin nahi dute munduko petrolio kontrolatzen duten Shell enpresaren eta Esso/Exxon/Mobil talde erraldoiaren kontra ari diren taldeek. Beren negozioari etekin erraldoiak ateratzearekin batera gu guztiok hondamendira garamatzatelakoan.

MUNDUKO PETROLIO konpainiarik handiena den Esso/Exxon/Mobil taldearen kontrako kanpaina bazter guztietara hedatzen ari da. Estatu Batuetan hasi zen, eta Irakeko gerrak herrialde hartan utzi dituen protesta irudien artean aurki ditzakegu marka hori daramaten gasolindegietan egin ziren ekintzen argazkiak. Baina Iraken kontrako eraso burutzearekin ez dira mututu protestak.

Greenpeace erakundea da aldarrikapen horien bultzatzaileetako bat, eta mota askotako ekintzak ipini ditu martxan. Hona azkenetako bat: bere kanpainaren koordinaziorako Interneten daukan "Don't Buy Esso/Exxon/Mobil" ("Ez erosi...") gunetik kanpainarekin bat datozenen argazkiak eskatzen dituzte. Bakoitzak bere argazkia bidali dezala, komikietan egiten den moduan tarte txuri batean esaldi bat ipinita, eta horiekin guztiekin poster erraldoi bat eginen dute, aste gutxi barru konpainiak egitekoa duen Biltzar Nagusiaren aurrean protesta gisa erabiltzeko.

Luzea eta errukigabea izanen da Greenpeaceen kanpaina. Erakunde horren aburuz Esso/Exxon/Mobil konpainia baita lurraren beroketaren kontrako neurriei oztoporik gehien ezartzen dizkiena. Bere arduradunek diotenez, "munduko gainerako kideek

beroketa globala geldiarazteko ahalegiak egin nahi dituzten bitartean, Exxon-ek milioika dolar xahutzen ditu Estatu Batuek Kyotoko Arautegian -klimaren aldaketaren errudunak diren gasak gutxitzeko nazioarteko protokoloan- parte hartzea oztopatzeko. Hanka geldiarazi behar dizkiogu Exxon-i, munduaren beroketa globala geldiarazi nahi badugu".

Hainbestearainokoa ote da talde horren indarra? Adibide bat ipintzeko, www.stopesso.com gunean xehetasun argigarri bat eskaintzen du Greenpea-

Klima aldaketak edukiko dituen ondorioak zalantzan jartzen dituzten ikerketa eta publizitate kanpainetan milioika dolar gastatzen du Essok

cek. Klima Aldaketari buruzko Gobernuen arteko Panelaren bilkura izatekotan zen apirillean, eta hori baino lehen ExxonMobilek agiri bat helarazi zuen Washingtongo Etxe Zurira, ea erakunde horretako lehendakaria Estatu Batuek aldarazi ote zezaketen proposatuz. Suitzako Genevan egin zen bilkura iritsita, bere postua galdu zuen Watson presidentek.

Hala definitzen du Greenpeacek Esso/Exxon/Mobil taldearen indarra.

2000ko hauteskundeetan 1.376 milioi dolar eman zituen enpresa honek errepublikanoen kanpainarako. Ezaguna da Mendebaldeko demokrazietan enpresa handiek hautagaiei laguntza ekonomikoa ematen dietela (legezkoa batzuetan eta ilegala askotan) eta hori alderdi nagusien artean banatzen dutela. Baina Esso ez da oker ibili: bere laguntzen %91 errepublikanoentzako izan zen. Ez da harritzekoa beraz lehendakaritzarako hautatua izan bezain fite Bush-ek Estatu Batuek Kyotoko protokolutik ateratzea.

Beroketa efektuaren errudunak diren gas guztien %25 Estatu Batuek produzitzen dute, eta horren partehar-

terik gabe ezin da beroketa geldiarazi. Baina bere interes ekonomikoei soilik erreparatuta, "enpresa hori izan da Kyotoko hitzarmena lurpetik hondatzen ahalegin handienak egin dituen konpainia eta lobby sistema bidez lortu du hori". Greenpeaceen aburuz, Bushi emandako bultzadatik askoz urrunago doa Essok Kyotoren kontra egiten duen "lobbying-a".

Klima aldaketaren ondorioak zalantzan jartzen dituzten ikerketa eta publi-

Baina urte horretan bertan dolar bakar bat ere ez zuen gastatu Esso/Exxon/Mobilek energia berriztagarrietan.

Shell eta bere auzoak

Energia berriztagarrien inbertsioetan izen hobea du Shell konpainiak. Baina protestak batez ere Hirugarren Munduan ari zaizkio pitzen.

Friends of the Earth (Lurraren Lagunak) erakundeak salatu duenez, bere historiako etekinik handienak lortu ditu Shellek 2003ko lehen hiruhilekoan, 3.910 milioi dolar. Baina duela aste pare bat egin zuen bere biltzar nagusiaren atarian Nigeria, Filipinak eta Hegoafrikako biztanleak azaldu ziren kexu, eta baita Texas eta Louisianakoak ere.

"Shelli bere auzoek eskatzen diote-nean konpainiak alda ditzala beren inguruetatik pasatzen diren hodi zaharrak -dio Friends of the Earth erakundean kanpaina hau daraman Craig Bennettek- edo Shellek berak sortutako kutsadurak eragindako osasun arazoak bideratzeko laguntza eske doazkionean, konpainia horrek ez du deus egiten".

Britania Handiko enpresen legeen arabera funtzionatzen duela dio Shellek. Baina lege britaniarrok ez dira aski bertako konpainiek atzerri urrunetan eragiten dituzten kalteak konpontzeko. Hori salatu zuen adibidez Manilatik Shelleko biltzar nagusira hurbildu zen ordezkari batek. "Manilako Pandacan auzoan 330 milioi litro erregai daude estokaturik, bizilekuen erdian. Sute eta leherketak gertatu izan dira, eta milaka dira arnasketan arazoak dituzten auzotarrak. Herriko Etxeak erabaki zuen biltegi hori ixtea,

baina Shellek lortu du bere horretan segitzea". Gauza bera salatu zuten Hegoafrikako Durbanetik eta Texas-ko Port Arthurretik etorritako ordezkariak.

Bereziki larria izan da Niger ibaia-
ren deltan Shellek (beste zenbait konpainiarekin batera) eragindako txikizio ekologikoa. Munduko oso leku jakinetan aurki daitekeen eta manglar edo mangrove izenez ezagutzen den oihan berezi baten bizitza ipini dute arriskuan. Oihan berezi horren aldeko ahotsak orain hasi dira ozenagotzen Mendebaldean, baina basoa beren bizilekua zuten ogoni etniakoak aspal-di ari dira beren lurraren defentsan. Honela idatzi zuen etnia horretako Ken Saro-Wiwa poeta militanteak, 1995eko Ogonien Egunean: "Anai-arrebok, haur maiteok/ egizue dantza otsailaren 4 honetan/ azaldu dantzan zuen haserre eta pozak/ egin dantza militarren fusilak isilarazteko/ egin dantza zapalkuntza eta bidegabekeria hiltzeko/ Shellek bizitutako 30 urteko / gerra ekologikoa salatzeke egin dantza./ Egin dantza, ene herria, ikusi baitugu biharra./ Ogoni izar bat dago zeruan".

Mendebaldean protesta egiteagatik poliziek nortasun agiria eskatzen dute. Ken Saro-Wiwa poeta militantea, aldiz -"Niger deltako Chico Mendes" izendatu zutena-, urkamendian hil zuen diktadurak. Armadak erasota hil zituzten beste milaka herritarrekin batera. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

zitatean milioika dolar gastatzen du Essok. Aspalditik da Kyotoren kontra-ko enpresa taldearen buru, eta luzaz ukatu du beroketa globala... gehiago ezinean taldetik zenbait enpresa handi (Ford, Texaco eta General Motors, tartean) aterā arte. Baina geroztik ere berean segitu du Esso/Exxon/ Mobilek, horretarako behar diren mugimenduak eginez eta American Petroleum Institute erabiliz.

"Bere posizioen oinarritzat -dio Greenpeacek- sarritan ikerketa zientifiko oker edo zaharkituak erabiltzen ditu. Eta tabako enpresek findutako taktikak erabiliz, herritarrek eta beroketa globalaz ari diren politikariak nahasteko kanpainak antolatzen ditu". Hori esatea gehiegikeria ote da? Ez, kontuan badaukagu 2001ean konpainiak 15.000 milioi dolarretako etekina lortu zuela.

www.kaixo.com
internet

Bero-beroan

ETAk bere jarrera argitu du.

Neurri batean behintzat, ETak ezohiko prentsaurrekoarekin argitu du bere batzarrea iragarri zuen agiriak utzitako zenbait zalantza. Esanguratsuen aldarrikatu gabeko su-etenari buruzkoa zen: fronte guztiak irekita daudela zehaztu du eta berriak zabalduko dituela. Atentatuak egiteko bere esanahia-gatik bereziak diren egunak baliatuko dituela jakinarazi du. Prozesu bat bultzatzeko su-etenak izan dezakeen balioaz ere aritu zen, oraingoan ere ohi ez bezala, hori bai argi azpimarratuz su-etena zerbaiten akuilu edo ondorio ere izan daitekeela. Herri kontsultei dagokienez, prentsaurrekoan erakunde armatuak argi utzi zuen Ibarretxeren planaren aurkako jarrera tinkoa, aurretik adierazitakoarekin bat egiten duena. Hauteskunde kanpainan parte-hartzeko modua izan dela iritzi diote gainerako alderdi eta eragileek. Beste askotan ez bezala, oraingoz bederen, hitzez parte hartu du eta ez armez, hori ere ez da txantxetako.

Inkosten dantza. Oraingoz

behintzat, inkesta gehientsuenean ikus daitezke hauteskundeen emaitzei buruzko antzerako datu orokor batzuk. Batetik, ezker abertzaleko zerrenden bazterketa dela-eta, gehiengo osoak izateko aukera handiagoa zegoela pentsatzen zen, baina ez dirudi erakunde nagusienetan halakorik gauzatu denik. AuBk eta galarazitako plataformak ere gerturatu daitezke HBk historikoki lortu izan duen batez bestekora. Asko begiratu den beste datu bat Aralarren emaitza izango da: Nafarroako Legebiltzarrean eta Gipuzkoako Batzar Nagusietan ordezkariak lortuko luke.

Tentsioa gora

Botua ematera joateko egun batzuk bakarrik falta direnean kanpaina gogortzen ari da zentzu guztietan. Esanguratsuen AuB eta herri plataformekin gertatzen ari dena da, boto eskubidea ukatua izateaz gain, bilkura eskubidea eta boto eskaera egitea ere ukatua baitute. Eusko Jaurilaritzaren egoera ez da edonola-koa kasu honetan, bere kide guztiek AuB eta herri plataformen bazterketaren aurka gogor hitz egin badute ere, bere agindupeko Ertzaintzak bideratzen dituelako debekuen gauzatzea. Edozein modutan larriak dira, halaber, PPko kideen aurka izandako erasoak eta EAJ, EA, Aralar eta Batzarreren aurkako pintaketak eta irainak. Azken txanpan tentsioak are gorago joko duela eta orain arteko erasoak errepikatzeak aukera handia dagoela pentsa daiteke.

Espainia ukitu dute atentatu suizidek

Marokoko Casablančan izandako atentatuan Nafarroako San Martin Unx herriko biztanle Domingo Mateos kamioizalea hil zen Casa de Españaren aurka egindako atentatu suiziden ondorioz. Hasieran desagertutzat jo zen, baina hurrengo egunean jakin zen bertan zegoela bazkaltzen atentatuaren unean eta bera zela jatetxean hildako 20 lagunetako bat. Hamairu suizidek parte hartu zuten hilaren 16ko atentatuaren eta guztira 41 pertsonaren heriotza eraginez, tartean 13 ekintzaile.

Hautagai euskaldunak

EUSKAL HERRIAN EUSKARAZ taldeak datorren maiatzaren 25eko hauteskundeetako hautagai euskaldunen kopurua neurtu du. Hego Euskal Herriko probintzia eta hiriburueta aurrez diren zerrenda bakoitzeko lehen hamar hautagaiak hartu ditu horretarako. EHEk adierazi duenez, emaitza argia da: alderdiek praktikan euskarari ez diote lehentasunik ematen. Hautagai euskaldun gehien dituen alderdia AUB (%91,25) da eta ondoren datoz Aralar (%85,62), EAJ-EA (%61,62), EB (%26), Batzarre (%25), PSE-PSN (%12,87), PP-UPN (%11,5), CDN (%5) eta UA (%0). EHEk hauteskundeetan euskaldun ez diren hautagaiei eta bere alderdiei hautagaitza erdalduna zerrendetatik kentzeko eskaera egin die.

Ikasleentzako beka sistema abian jartzea eta pixkanaka doakotasunerantz jotzea eskatu dute euskaltegi pribatuek.

LUIS JAUREGALIZO / ARGIZKI PRESS

Helduen euskalduntzea bermoldatzen

EUSKALTEGI PRIBATU homologatuen %85 ordezkatzen duen euskaltegi talde batek, alegia Abegi euskaltegiak, AEK-k, Batizek, Villabonako euskaltegiak, Deustuko Unibertsitateko Euskal Irakasleriak, Gotzon Garitaonaindia euskaltegiak, IKAk, Labayru Ikastegiak eta Maizpide, Mikelats eta Ulialde euskaltegiak helduen euskalduntze eta alfabetatze sektorea berregituratzeko proposamena aurkeztu dute. Talde honek sektoreak bizi duen krisiari buelta emateko hainbat neurri proposatu ditu: irakasleen lan baldintzak irakaskuntza pribatuko lehen hezkuntzako irakasleenekin parekatzea, finantzaketa publikoak gastuaren %73 estaltzea, ikasleentzako beka sistema abiatzea eta denboraren poderioz doakotasunera jotzea, ikasleak erakartzeko instituzioek publizitate kanpainak egitea, EGA baino balio txikiagoko agiri bat sortzea... Duela hilabete pasatxo Eusko Jaurlaritzak Euskaltegien Sektorekako Bideragarritasun Plana aurkeztu zuen eta euskaltegi taldeak hari egokitzeko prest dagoela adierazi du. Ekainean Jaurlaritzako ordezkariekin bilduko dira, hurrengo ikasturterako negoziazioak amaituta egotea komeni baita.

Isuna auzipetutako 15 demorentzat

MARTXOAREN 1EAN Biarritz eta Baiona arteko trenbidean atxilotuak izan ziren 17 demoetatik 15 isuna ordaintzera kondenatu ditu Baionako epaileak. Hamahiruri 200 euroko isuna jarri die, beste bati 300ekoa eta azkenari 400ekoa. Bestalde, epaileak ez ditu SNCFk eskatutako kalte ordainak pagatzera kondenatu. Auzipetutako beste bi demoek ekainean izango dute epaiketa, apirilaren 3an egindakoan euskarazko itzulpena izateko eskubidea onartu baitzieten eta itzulzailerik ez zenez, atzeratua izan zen.

BAHEA

AuB eta baztertutako herri plataformetako botoak behar bezala kontatu dituzten zaintza lanak egingo dituen Garantia Batzordea eratua da dagoeneko apirilaren iragarri bezala. Honakoak dira hamabost batzordekideak: Tere Irastortza, Angel Abalde, Petxo Idoyaga, Jesus Maria Gete, Joxerra Aihartza, Xoxe Estevez, Julen Arzuaga, Joxe Leon Otaño, Mikel Irastorza, Larraitx Ugarte, Iñaki Iurrebaso, Urko Aiartza, Mario Calixto, Felix Plazer eta Joseba Goñi. Jakinarazi denez, atzerriko beste pertsona ezagun batzuk ere egongo dira kontaketa egiteko orduan.

Aste honetan ETBko arduradunek Auzitegi Nazionalen deklaratu behar dute joan den astean ETArek agerriaren irudiak ematean ETBk delituri egin zuen ala ez argitzeko. Jose Maria Aznarrek jadanik aditzera eman du oso susmagarria dela telebista bera izatea beti ETArek irudiak eskaintzen dituen. ETBko zuzendaritzatik esan da profesionaltasunez aritu dela eta beste edozein mediok ere berdina egingo lukeela. Gainerako komunikabide gehienek ere ETBk ateratako irudiak eskaini dituzte hurrengo egunetan.

UPN gehiengo osotik gertu.

Inkosten esanetan, UPN gehiengo osotik gertu egon daiteke Nafarroako Legebiltzarrean. Inkestek diotenez, UPNk 50 eserlekuetatik 22-23-24 lor ditzake. CDNri, aldiz, bizpahiru aurreikusten zaizkio eta, berriz ere, bere jarrera funtsezkoa izango da UPNk gobernuan jarraitu dezan ala ez. Gerta liteke, dena den, UPN eta CDNren artean gehiengo osorik ez lortzea, eta orduan orain arte oposizioan aritutakoek beren aukera izango lukete, nahiz eta oso korapilotsua dirudien. PSNk jadanik iragarri du negoziatzeko ateak zabalik dituela guztientzat, UPNrentzat ezik. Laster ikusiko da zer gertatzen den, dena den, aurreko hauteskunde batzuetan ere berdintsu esan ohi du.

Jose Ignazio Ansorena

Leporia

Leporia" esaten diogu, gure lagun arteko giroan, besteen jarduerengatik sentitzen dugun lotsari. Gaztelaniaz *vergüenza ajena* esaten diote. Guk, hala ere, honetan burujabetza dugu. Batzuen harrokeriak edo zentzudun itxurako babukeriak ikustean, pertsona guztiak jenero humano berberekoak garen aldetik lotsa sentitzean, lepoa horitzen delako sortuko zen agian. Baina ez nago seguru eta gure artean hain erraz ugaltzen diren filologo horietako inork leporia nigatik sentitzea ez nuke nahi. Beraz horretan utz dezagun, "leporia" esaten diogu. Eta kito.

Nik leporia sarri sentitu dut azken boladan. Kristaua naizenez, Elizarekin hasiko naiz. Juan Pablo II.ak Espainara egin duen azken txangoarekin esaterako. Dagoen bezala dagoela, batera eta bestera nola mugitzen duten ikusteak Francoren azken egunak gogorarazi dizkit. Eta prentsan zabaldu dizkiguten berri gezurteroek (Zein ondo dagoen, nolako errekupeperazioa izan duen...) leporia handiagotu egin didate.

Zer esanik ez, titularretan azaldutako beste berri horrek. Espainiako errege erreginek berriro Espainira joateko gonbitea egin omen diote. Eta Juan Pablo II.ak baietz erantzun. Badakit txantxa makabroa ematen duela, baina irakurritakoan, *Valle de los Caídos*-en, Francoren ondoan lurperatzea nahiko ote duen, bururatu zait.

Elizak gurean ere aldrebeskeria egin du. Eusko Lege Biltzarrak bikote ezofizialen aldeko legea onartu eta, horrelako berri pozgarriaren aurrean, tradizio kulturala etikarekin nahastu eta horren aurka azaldu dira euskal gotzaiak. Mundu zabalean lan gogorrean dabilzan misiolari askori galdetzea daukate jakiteko zein mugatuak diren gure familia, sexu harreman eta abarren estereotipoak. Misiolari horiek askotan beren kristautasuna aurrera eramateko -"ez inori kalterik egin eta, ahal baduzu, lagundu"- hemengo eskola teologikoetan ikasitako gehiena ahaztu behar izan dute. Beraiek ere leporia sentitzen dute maiz elizaren horrelako jarreraren aurrean.

Prentsak aspalditik sentiarazten dit leporia. Oraingoan Arantxa Iturbek Madrilen, Max Saria jasotzerakoan, "Euskaldunon Egunkaria"ren alde esan zituen hitzak, desagertu

ALBERTO ELOREGI

Eltxoak
akabatzeko
basurdeen
kontrako eskopeta
ateratzen duen
ehiztaria kaka
eginda dago. Eta
ez du eltxorik
harrapatzen

egin dira Estatuko hedabideetatik.

Gaztelaniazko idazle famatu eta trebe batzuk (taratean plastak ere bai) euskal egoera politikoari buruz plazaratu duten izkribuak ere (Sinatu ez arren, Fernando Savaterren idazkariak erredaktatua ziur aski) leporia ekarri dit.

Hasier Etxeberriak bost euskal idazleekin elkarrizketan idatzitako liburu mamitsu ederren erdal bertsioak oso ale gutxi saldu omen ditu. Eta Setienek argitaratu berri duen "Ética y nacionalismo" ere bide beretik doa. Euskal Herrian saltzen omen da, baina Espainiako partean ezer ez. Espainiako prentsaren monotema garen euskaldunoi buruz ez omen dute ezer ikasi nahi bertan. Gure kontra jardutearekin nahikoa omen dute. Intelektualtasunaren gailurra! Leporia berriro ere.

Hainbeste lepori sentituta ez dakit ez ote naizen horituko. Eta beldur naiz txinatar batekin konfundituko ote nauten. Ez, mese-dez, Asiako neumoniari ez dut benetan, ez nazazue Txinara bidali!

Leporia sentitzen da inguratzen gaituen propaganda inozoarekin. Barra barra dator-kigu gainera. Ematen du propaganda politiko kulturalaren geruzak dena estaltzen duela. Ez dagoela errealtatearekin harreman zuzena izateko zirrikiturik. Ez da egia, ordea. Nahiz eta uholde hau ez den berehala amaituko, badago itxaropenarentzako zirrikitua. Itxaropena egin egiten da. Zirrikitua ere ekimenean dago. Pixkana bada ere, euskaldunok jarraitu behar dugu ikasten, sortzen, pentsatzen, saiatzun, denontzako etorkizun hobia diseinatzen... eta gure burua aztertzen, zer nahi dugun batzuk eta besteek, nola errealtate bihurtu, zer akats egin ditugun... Mendeetan zehar egindako lanez, ur tantoek haitzak zulatzen baitituzte.

Saldu ahal izateko, hainbeste propaganda behar duten produktuak ez dira kalitate onekoak. Bezeroa hainbeste estutzen duen saltzaile erasotzailea beldurrez dago ez ote dion erosiko. Eltxoak akabatzeko basurdeen kontrako eskopeta ateratzen duen ehiztaria kaka eginda dago. Eta ez du eltxorik harrapatzen. Jesusen ebanjelioetako hitz politen arteko ederrenetakoak: "Ez izan beldur!" Hauek ez dute leporirik sentiarazten. ■

Euskal Herriko Oroitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• Opari Bereziatarako

• Pertsonalizatu Daiteke

• Neurrira Egiten Dira

• Eskaria Denboraz Egin Behar Da

• Prezio Aukera Desberdinak

• Alberdik eginak

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

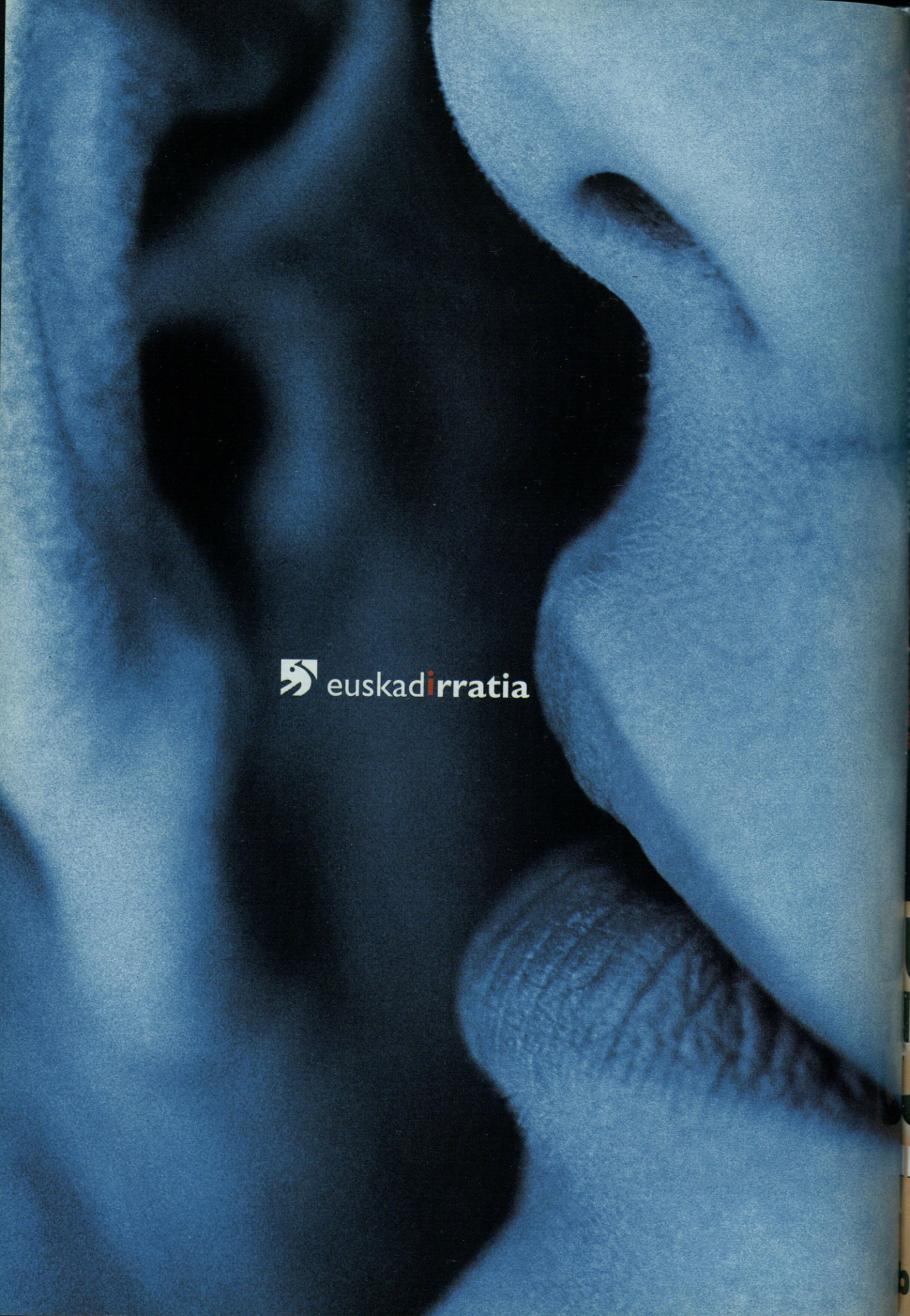

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

A close-up, artistic photograph of a person's face, focusing on the nose and mouth. The image is rendered in a monochromatic blue color scheme, with deep shadows and bright highlights that create a dramatic, sculptural effect. The texture of the skin is visible, particularly around the mouth.

 euskadi**irratia**